

Marjan Maučec, mag. posl. ved.

Dvodomnost v Evropi

Primerjava ureditev drugih domov

LJUBLJANA, december 2016

Dvodomnost v Evropi
Marjan Maučec

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

342.531/.532(4)

MAUČEC, Marjan, 1959-
Dvodomnost v Evropi : primerjava ureditve drugih domov /
Marjan Maučec. - Ljubljana : samozal., 2016

ISBN 978-961-283-810-2

287952640

Dvodomnost v Evropi

Primerjava ureditev drugih domov

LJUBLJANA, december 2016

Pripravil: Marjan Maučec, mag. posl. ved.

KAZALO

PREDGOVOR	5
BOSNA IN HERCEGOVINA	8
ČEŠKA REPUBLIKA	14
FRANCOSKA REPUBLIKA	22
IRSKA	30
ITALIJANSKA REPUBLIKA	38
KRALJEVINA BELGIJA	44
KRALJEVINA NIZOZEMSKA	52
KRALJEVINA ŠPANIJA	56
REPUBLIKA AVSTRIJA	62
REPUBLIKA BELORUSIJA	68
REPUBLIKA POLJSKA	76
REPUBLIKA SLOVENIJA	81
ROMUNIJA	86
RUSKA FEDERACIJA	90
ŠVICARSKA KONFEDERACIJA	93
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG	96
ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE	100
ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA	109
LITERATURA	114

PREDGOVOR

Od prve polovice 90-ih let 20. stoletja, ko so države srednje in vzhodne Evrope sprejele demokratične ustavne sisteme in nekatere izmed njih (npr. Češka, Poljska, Romunija, Rusija, Slovenija) ustanovile dvodomne parlamentarne sisteme, se število drugih domov v Evropi ni spremenilo. To dejstvo je še posebej zanimivo zaradi referendumu o ukinitvi irskega Senata, ki je bil na Irskem leta 2013, in na katerem so irski državljani izglasovali podporo obstoječemu dvodomnemu sistemu. Kljub temu, da ni prišlo do sprememb v nastanku novih ali ukinitve obstoječih drugih domov v Evropi, pa je prišlo do sprememb v njihovi ureditvi.

V Evropi je 17 držav z dvodomnim sistemom. To so Avstrija, Belgija, Belorusija, Bosna in Hercegovina, Češka, Francija, Irska, Italija, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Romunija, Rusija, Slovenija, Španija, Švica in Velika Britanija. Poleg navedenih je treba omeniti Državni svet Luksemburga, ki sicer ni del zakonodajne veje oblasti in ni drugi dom parlamenta, je pa posvetovalni organ in ima pristojnost veta. Torej ga je vredno obravnavati, ker opravlja vlogo, ki jo običajno opravlja drugi dom v evropskih državah.

Monografija je sistematično razdeljena po evropskih državah z dvodomnim parlamentarnim sistemom. Vsak izmed drugih domov je predstavljen po osnovnih elementih, ki so značilni za drugi dom posamezne države, kot so: predstavništvo, sestava, pristojnosti, mandat, vodstvo, skupna zasedanja obeh domov ipd. Osrednja dela proučevanja vsakega izmed drugih domov sta način oblikovanja in pristojnosti, saj so v teh delih drugi domovi tako raznoliki, da jih ravno to dela najbolj zanimive za proučevanje.

Namen te monografije je поблиžje spoznati ureditev drugih domov v Evropi, ki so večinoma zelo tradicionalni in katerih ureditev se v zgodovinskem razvoju spreminja. Zaradi tega je ta raziskava namenjena lažjemu razumevanju ureditev drugih domov v Evropi. Zanimiva bo vsem, ki bodo proučevali sodobne druge domove v Evropi in njihov razvoj skozi čas. Razlogi za vzpostavitev dvodomnega sistema v državah so namreč zelo različni in ni mogoče izluščiti splošnega pravila, ki bi obstajal v vseh. Drugi dom redko zastopa celotno volilno telo, ampak neke posebne, večinoma lokalne interese, tako da se v drugem domu izražajo povsem drugačne ideje kot v prvem.

Nekatere evropske države so v ustavnem sistemu ohranile določene značilnosti, ki so posledica dolgoletnega zgodovinskega razvoja. Številne značilnosti drugih domov so ostanek tradicije, kot na primer imenovanje določenega števila članov drugega doma, doživljenjski mandat, dajanje soglasja k imenovanjem ali navor monarha v drugem domu. Redkeje pa je ohranjena celotna sestava drugega doma kot ostanek aristokratske tradicije.

Tako, kot je različen vzrok nastanka drugega doma, imajo drugi domovi tudi zelo različne pristojnosti in načine oblikovanja. V nasprotju s prvimi domovi, katerih člane po navadi volijo na neposrednih volitvah, je način oblikovanja drugih domov zelo različen. V dvodomnih sistemih je običajno, da je drugi dom sestavljen drugače kot prvi. Večina drugih domov je oblikovana predvsem na volitvah – bodisi na posrednih ali neposrednih. Obstajajo pa tudi drugi domovi, kjer so člani delno voljeni in delno imenovani, ter drugi domovi, katerih vsi člani so imenovani.

Način oblikovanja drugega doma je povezan tudi z njegovimi pristojnostmi. Neposredno izvoljen drugi dom je najbolj legitimen (bolj kot posredno voljen ali pa imenovan drugi dom) in ima zaradi tega po navadi tudi večje pristojnosti. Neposredno voljen drugi dom je bolj upravičen uveljavljati svoje interese v odnosu do neposredno voljenega prvega doma.

Podobno, kot obstajajo različni načini oblikovanja drugega doma, so tudi pristojnosti drugega doma zelo različne. V nasprotju z drugimi domovi se pristojnosti prvih domov med seboj bistveno ne razlikujejo. Pristojnosti drugih domov so vezane predvsem na zakonodajno vejo oblasti. Z izjemo drugih domov v sistemih simetrične oziroma popolne dvodomnosti imajo drugi domovi manjše pristojnosti na področju sprejemanja zakonov. Podobno velja tudi za pristojnosti na področju imenovanj in nadzora nad izvršilno vejo oblasti. Na teh področjih so pristojnosti drugih domov redko večje, kar ima tudi pomembne posledice pri dojemanju vloge drugih domov. Prav od pristojnosti je odvisno, ali bo drugi dom lahko uveljavil svoje interese in sooblikoval družbeno življenje v državi. V vsaki državi sta ureditev in praksa na tem področju drugačni.

Vse navedene ureditve dvodomnosti evropskih držav so predstavljene tudi z namenom, da jih je mogoče primerjati z ureditvijo Državnega sveta Republike Slovenije. Na ta način so najboljše razvidne podobnosti in razlike med slovenskim državnim svetom in ureditvijo sorodnih institucij v tujini.

Marjan Maučec, mag. posl. ved

1. BOSNA IN HERCEGOVINA

1.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Skupština Bosne in Hercegovine/ skupščina je najvišje zakonodajno telo v državi. Sestavljata jo dva domova - Zastupnički dom/ the House of Representatives/ predstavniški dom in Dom naroda /the House of Peoples/ dom narodov.

Vse zakonodajne odločitve začnejo veljati, ko jih sprejmeta oba domova.

Predstavniški dom ima 42 članov, dve tretjini sta neposredno izvoljeni na ozemlju Federacije Bosne in Hercegovine in ena tretjina na ozemlju Republike Srbske.

Parlament sprejema zakone, potrjuje proračun in odloča o virih prihodkov za financiranje institucij Bosne in Hercegovine in njenih mednarodnih dolžnosti. Parlament potrjuje imenovanje predsednika in članov sveta ministrov, daje soglasje k podpisu mednarodnih pogodb in sprejema odločitve za izvrševanje svojih pristojnosti ali pristojnosti, ki so mu poverjene na podlagi sporazumov. Parlament izvaja zakonodajno, informativno in nadzorno funkcijo in ureja svojo notranjo strukturo in delovanje.

1.2. DOM NARODA – HOUSE OF PEOPLES – DOM NARODOV

Dom narodov ima 15 članov – dve tretjini (pet Bošnjakov in pet Hrvatov) jih prihaja s Federacije Bosne in Hercegovine in ena tretjina (pet Srbov) z Republike Srbske.

Član doma narodov ima pravico in dolžnost, da se udeležuje sej doma narodov in njegovih delovnih teles, katerih član je. Na sejah mora sodelovati in si prizadevati, da se najdejo rešitve in sprejemajo odločitve, ki omogočajo ustavno delovanje institucij Bosne in Hercegovine. Pri izvrševanju svojih dolžnosti se lahko vsak član udeležuje sej delovnih teles, v katerih sicer nima članstva, z omejitvijo, da na teh sejah nima pravice glasovati. Član doma narodov lahko predlaga nov zakon, spremembo ali dopolnitev zakona ali drugega akta in sproži druge postopke, ki so predvideni s poslovnikom. O navedenih predlogih dom narodov vedno glasuje.

1.3. VODSTVO

Dom narodov izvoli z večino glasov članov enega Bošnjaka, Hrvata in Srba, ki zasedejo mesta predsednika in podpredsednikov doma narodov. Vsi trije izmenično predsedujejo. Predsednik in podpredsednika skupaj tvorijo kolegij doma narodov.

Skladno s poslovnikom je kolegij pristojen za to, da omogoča razmere, v katerih lahko člani doma narodov izvršujejo svoje pravice in dolžnosti, ki so povezane z njihovimi odgovornostmi, in predpisuje kriterije, ki urejajo pravice in dolžnosti članov doma narodov in omogočajo sodelovanje s predstavniškim domom, kar vključuje sklic skupnih zasedanj obeh domov na zahtevo kolegija predstavniškega doma in skupnih sej kolegijev obeh domov. Kriteriji so postavljeni tudi z namenom, da omogočajo izvrševanje pravic in dolžnosti članov doma narodov z ozirom na predsedstvo Bosne in Hercegovine, svet ministrov Bosne in Hercegovine, ustavo in poslovnik.

Poleg drugih dolžnosti kolegij obravnava iniciative in predloge, ki so predloženi v obravnavo domu narodov in skrbi, da so skladni s poslovnikom. Kolegij sodeluje s političnimi strankami, drugimi organizacijami in združenji, pri čemer organizira posvete z namenom oblikovati dnevni red seje doma narodov ali morebitni delovni načrt oziroma drugo dejavnost, ki bi lahko vplivala na delo doma narodov. Kolegij opravlja še druge naloge, poverjene od doma narodov in s poslovnikom.

1.4. NAČIN SESTAVE

Člane iz Federacije Bosne in Hercegovine (pet Bošnjakov in pet Hrvatov) imenujejo bosanski in hrvaški delegati v predstavniškemu domu, pet članov z Republike Srbske pa imenuje narodna skupščina Republike Srbske.

Da je posameznik lahko imenovan za člana doma narodov, mora biti star 18 let in biti državljan Bosne in Hercegovine. Člani doma narodov ne morejo biti osebe, ki služijo kazen na podlagi sodbe mednarodnega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo oziroma ki niso izpolnile dolžnosti, ki jim jih je naložilo omenjeno sodišče.

1.5. MANDAT

Člani obeh domov imajo štiriletni mandat.

1.6. IMUNITETA

Člani niso kazensko in civilno odgovorni za dejanja, ki jih izvršijo v okviru opravljanja svoje funkcije.

1.7. PRISTOJNOSTI

1.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

1.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Pravico predložiti zakonodajno iniciativo ima vsak član Predstavniškega doma ali doma narodov, odbori vsakega izmed domov, skupni odbori obeh domov, vsak dom posamično kot tudi predsedstvo Bosne in Hercegovine in svet ministrov Bosne in Hercegovine v okviru svojih pristojnosti.

Zakonodajna iniciativa se predloži predsedniku doma, ki jo mora takoj posredovati naprej kolegiju. Kolegij mora v sedmih dneh odločiti, kateremu izmed odborov se zakonodajna iniciativa predloži v obravnavo, ga posredovati odboru za ustavne in pravne zadeve, da preveri njegovo skladnost z ustavo in pravnim sistemom, in ga nato posredovati pristojnemu odboru v obravnavo.

Če kolegij odloči, da je pristojen odbor skupni odbor obeh domov, se zakonodajna iniciativa pošlje v obravnavo skupnemu kolegiju. Ko skupni kolegij potrdi, da gre za zadevo, ki jo mora obravnavati skupni odbor, se zadeva pošlje odboroma za ustavne in pravne zadeve obeh domov. Ko oba odbora podata svoje mnenje, se začne obravnavati na pristojnem skupnem odboru obeh domov, skladno s poslovníkom obeh domov.

1.7.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Obstaja redni, skrajšani in nujni zakonodajni postopek. V rednem postopku se zakon obravnava v dveh branjih v obeh domovih. Če se dom strinja, da se zadeva obravnava po skrajšanem postopku, se vsi postopki, predvideni za redni zakonodajni postopek, skrajšajo na polovico, in dodatno lahko kolegij omeji tudi dolžino razprave. Nujni postopek se lahko uporablja, ko dobi predlog zakona status visoke nujnosti – npr. kadar zakon ni tako kompleksen in je lahko samo sprejet ali zavrjen, ni pa ga mogoče amandmirati.

V prvi fazi obravnave odbor za ustavne in pravne zadeve preveri skladnost predloga zakona z ustavo in pravnim redom. Pristojni odbor poda svoje mnenje o načelih, na katerih temelji predlog zakona. Nato se predlog zakona pošlje kolegiju, ki zakon uvrsti na dnevni red seje, ki se mora sklicati v sedmih do petnajstih

dneh. Če odbor za ustavne in pravne zadeve in pristojni odbor k predlogu zakona zavzameta negativno stališče, se predlog zakona skupaj s stališči posreduje v obravnavo in na glasovanje posameznemu domu parlamenta. Če posamezen dom sprejme negativno mnenje glede zakona, se šteje, da je bil zakon zavržen. Če se negativno mnenje odborov zavrne, se zakon v nadaljnjo obravnavo vrne nazaj na pristojni odbor. Če sta mnenji odbora za ustavne in pravne zadeve in pristojnega odbora pozitivni, se zakon pošlje posameznemu domu v obravnavo in na glasovanje v okviru prvega branja.

Predlog zakona, ki je bil sprejet v okviru prvega branja, se posreduje pristojnemu odboru in nato v obravnavo in glasovanje posameznemu domu v okviru drugega branja, kjer se obravnava besedilo zakona in morebitni amandmaji. Po sprejemu zakona v enem izmed domov se sprejet zakon pošlje v drugi dom, kjer se celoten zakonodajni postopek še enkrat ponovi.

Šteje se, da je zakon sprejet, če ga sprejmeta oba domova v enakem besedilu. Z namenom, da se oblikuje enotno besedilo zakona, se ustanovi skupni odbor. Če eden izmed domov ne sprejme poročila skupnega odbora, se šteje, da je bil zakon zavržen.

1.8. NADZORNA FUNKCIJA

Člani doma narodov lahko zastavljajo vprašanja svetu ministrov Bosne in Hercegovine, kateremukoli od njegovih članov in vsem institucijam Bosne in Hercegovine. Vprašanja se morajo nanašati na določena dejstva, razmere ali uradne informacije v okviru dolžnosti posameznih institucij. Vprašanja se lahko zastavljajo tudi visokemu predstavniku Bosne in Hercegovine in predstavnikom drugih mednarodnih organizacij v Bosni in Hercegovini.

Vprašanja se posredujejo predsedniku doma narodov v pisni obliki, pri čemer mora vprašanje vsebovati tudi izjavo člana doma narodov o tem, ali želi ustni odgovor na seji doma narodov ali pisni odgovor na zastavljeno vprašanje. Če vprašanje ne vsebuje izjave, se predvideva, da želi član doma narodov ustni odgovor. Odgovori na vprašanja morajo biti na dnevni red seje doma narodov uvrščeni v 30 dneh po vrstnem redu, po katerem so bila zastavljena vprašanja. Pred začetkom seje mora predsednik obvestiti dom narodov o tem, na katera vprašanja so prejeli odgovore in na katera ne. Odgovore morajo zadevne institucije posredovati v 30 dneh.

1.9. POSEBNE PRISTOJNOSTI

Parlament potrjuje imenovanje predsednika in članov sveta ministrov, daje soglasje k podpisu mednarodnih pogodb in sprejema odločitve za izvrševanje svojih pristojnosti ali pristojnosti, ki so mu poverjene na podlagi sporazumov.

1.10. SEJE

Predsednik doma narodov v soglasju s podpredsednikoma skliče sejo in predlaga dnevni red zasedanja.

Vabilo na sejo mora biti poslano članom doma narodov vsaj sedem dni pred predvideno sejo, razen kadar je drugače predvideno s poslovnikom. Vabilu morajo biti predloženi materiali za sejo in, kadar je to primerno, zapisnik prejšnjega zasedanja.

V nujnih primerih in kadar to zahteva ena izmed skupin¹ doma narodov, pet članov ali na lastno pobudo, lahko predsednik skliče sejo v treh dneh. V teh primerih se materiali za sejo in dnevni red lahko predložijo med samim zasedanjem.

Za sklepčnost mora biti prisotnih devet članov doma narodov, pri čemer morajo biti prisotni vsaj trije Bošnjaki, trije Hrvati in trije Srbi. Člani odločitve sprejemajo z večino prisotnih članov.

1.11. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Zadeve, ki se nanašajo na Evropsko unijo, v parlamentu obravnava skupni odbor za evropsko integracijo. Ta obravnava vprašanja, ki se nanašajo na vključevanje v EU, spremljanje izvajanja pravic in obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih pogodb; usklajuje delo delovnih teles, ki so povezana z vključevanjem v EU, in predlaga mnenja, priporočila in opozorila; analizira vpliv strategije vključevanja BiH in pripravlja obsežna poročila; nadzoruje pripravo študije izvedljivosti in spremlja izvajanje predpristopnih stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov in pristopnih strategij; nadzoruje usklajevanje zakonodaje BiH s pravnim redom EU; sodeluje z institucijami BiH (zlasti z Direktoratom za BiH za integracijo v EU), institucijami

¹ Po zaprisegi članov doma narodov se oblikujejo tri skupine – skupina Bošnjakov, Hrvatov in Srbov. Namen ustanovitve skupin je priprava, obravnava in predložitev zadev na dnevni red zasedanj doma narodov. Vsaka skupina ločeno samostojno določi svoj način delovanja in organizacijo in izbere svojega predsednika in podpredsednika. Enkrat letno pristojni odbor določi in obvesti dom narodov o dodelitvi sredstev in objektov kot tudi administrativnih, tehničnih in drugih storitev za delovanje skupin.

EU in drugimi državami v zvezi z vprašanji integracije; organizira javne razprave o vprašanjih vključevanja; zbira, arhivira in sistematično članom odbora predstavlja informacije v zvezi z EU; nadzoruje porabo dodeljenih sredstev EU in se ukvarja z drugimi vprašanji, povezanimi z vključevanjem v EU.

1.12. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Skupna zasedanja obeh domov skličeta predsednika obeh domov, kadar skupni kolegij meni, da je nujno skupno zasedanje, zaradi slavnostnih priložnosti in v izrednih razmerah na zahtevo predsedstva Bosne in Hercegovine.

Na skupnih zasedanjih izmenično predsedujeta predsednika prvega in drugega doma. Dnevni red določi skupni kolegij obeh domov. Vsak izmed domov glasuje ločeno, skladno s svojim poslovnikom.

2. ČEŠKA REPUBLIKA

2.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Na podlagi ustave je zakonodajna oblast v državi poverjena parlamentu, ki ga sestavljata dva domova: Poslanecka Snemovna/ Chamber of Deputies/ poslanska zbornica in Senat/ Senate/ senat.

Za razliko od senata ima poslanska zbornica štiriletni mandat in se vsake 4 leta sestavi v celoti, razen kadar je predhodno razpuščena. Volitve v poslansko zbornico potekajo na podlagi proporcionalnega sistema.

2.2. SENAT – SENATE – SENAT

Senat je stalna ustavna institucija, ki se je ne more razpustiti.

Senat je ustavna institucija, ki skupaj s poslansko zbornico izvajata zakonodajno oblast v državi. Senat ima 81 članov, vsako drugo leto se izvoli tretjina senatorjev.

Senatorji se izvolijo v odbore, komisije in delegacije v času konstitutivnega plenarnega zasedanja, ki poteka po koncu vsakih rednih volitev. Sočasno senatorji oblikujejo skupine, skladno s strankarsko pripadnostjo.

2.3. VODSTVO

Vodstvo Senata predstavljajo predsednik in štirje podpredsedniki. Senator, ki je član vlade, ne more biti imenovan za predsednika ali podpredsednika senata ali biti član parlamentarnega odbora, preiskovalne komisije ali komisije.

2.4. NAČIN SESTAVE

Senatorji se volijo na podlagi večinskega sistema za obdobje šestih let v okviru volilnih enot, kjer se v okviru vsake volilne enote dodeli po en mandat.

Volitve v senat so tajne in neposredne in potekajo na podlagi splošne in enake volilne pravice.

Predsednik republike razglasi volitve v senat. Vsako drugo leto so volitve v eni tretjini volilnih enot, kar pomeni, da senat predstavlja stalno institucijo, ki se je ne da razpustiti in stalno opravlja svoje delo.

Volilne enote izvolijo senatorje izmed kandidatov, ki jih predlagajo različne politične stranke ali izmed neodvisnih kandidatov. Kandidati, ki zberejo več kot 50 % oddanih glasov, so izvoljeni za senatorje. Če nihče izmed kandidatov ne doseže zahtevanega odstotka glasov, se drugi krog volitev opravi med kandidatom, ki sta dosegla največje število glasov. Izvoljen je tisti kandidat, ki doseže navadno večino glasov.

Možnost izvolitve za senatorja imajo vsi češki državljani, ki so dopolnili 40 let. Neizvoljive so osebe, ki so duševno bolne, imetniki začasnih dovolilnic za vstop, nedokumentirani emigranti, člani volilne komisije, osebe, ki imajo omejeno svobodo gibanja zaradi varovanja javnega zdravja oziroma osebe, ki so opravilno nesposobne.

Pravico kandidirati imajo tudi že dejavni senatorji, ki, če so izvoljeni, lahko opravljajo delo več mandatov. Vsakemu senatorju po izvolitvi volilni odbor podeli certifikat o tem, da so bile volitve izvedene pravilno in skladno z zakonodajo. Senatorji zaprisežejo na prvi seji, ki sledi njihovi izvolitvi.

Če senatorju predčasno preneha mandat, predsednik republike razpiše nove volitve v volilnem okrožju, kjer je bil senator izvoljen. Volitve se morajo izvesti najkasneje v 90 dneh od prenehanja njegovega mandata. V tem primeru novoizvoljeni senator opravlja svojo funkcijo zgolj do izteka mandata tistega senatorja, na čigar mesto je bil izvoljen. Do volitev ne pride, če senatorju v zadnjem letu izvrševanja njegove funkcije predčasno preneha mandat.

Nezdružljivost – senator ne more biti:

- sodnik, odvetnik ali državni arbiter;
- član poslanske zbornice;
- vodja lokalne oblasti.

2.5. MANDAT

Mandat članov senata traja šest let, pri čemer se vsaki dve leti izvoli tretjina članov. Senatorji pridobijo mandat s svojo izvolitvijo.

2.5.1. IMUNITETA

Imuniteta senatorjev je omejena na pisne ali ustne izjave senatorjev in njihovo glasovanje znotraj parlamenta. Lahko so le predmet disciplinskih postopkov, ki jih proti njim uvede senat. Zaradi storitve upravnega prekrška jih senat lahko zgolj disciplinsko obravna, razen kadar statut določa drugače. Senator pridobi imuniteto z dnem pridobitve svojega mandata. Imuniteta ščiti senatorja pred pregonom za

izražena mnenja med trajanjem mandata in tudi po prenehanju izvrševanja funkcije. Nanaša se zgolj na kazenske postopke in se razteza na vse vrste kaznivih ravnanj. Imuniteta onemogoča odvzem prostosti senatorju oziroma njegovo pridržanje, sprožitev sodnega postopka proti njemu oziroma hišno preiskavo njegovega doma. Senatorja se lahko pridrži zgolj, če je bil zaloten pri izvrševanju kaznivega dejanja.

Senatorjev brez dovoljenja senata ne smejo kazensko preganjati. Če senat ne izda dovoljenja za kazenski pregon, se postopek za vedno konča. Senatorju se lahko odvzame prostost samo, kadar je zaloten pri izvrševanju kaznivega dejanja. V takšnem primeru mora biti predsednik senata takoj obveščen o senatorjevem odvzemu prostosti. Če senat v 24 urah ne da soglasja za predajo senatorja sodišču, ga morajo izpustiti. Na naslednjem zasedanju senata sprejmejo dokončno odločitev o tem, ali se senatorja lahko kazensko preganja.

Imuniteta ne preprečuje, da senatorja ne bi zaslišali kot priče, vendar se ima senator pravico vzdržati izjav glede zadev, ki jih je izvedel pri izvrševanju svoje funkcije tudi po izteku mandata. Senator uživa imuniteto od začetka do konca mandata in se razteza tudi na sodne postopke, ki so bili začeti pred njegovo izvolitvijo. Če senat ni bil zaprosen oziroma ni zavrnil soglasja za pregon, se senatorju lahko sodi po preteku mandata. Imuniteta se lahko odvzame, razen v primeru manjših kršitev. Imuniteto lahko senatorju odvzame zgolj senat. V tem primeru se ima senator pravico o zadevi izreči, nima pa se možnosti pritožiti na odločitev.

Če senatorju odvzamejo prostost ali ga pridržijo, se ne more udeleževati sej senata.

2.6. PRISTOJNOSTI

Delo senata je osredotočeno predvsem na sodelovanje v zakonodajnem postopku, kjer razpravlja o zakonih, mednarodnih pogodbah in evropski zakonodaji.

Vse zadeve najprej obravnavajo na sejah odborov in komisij senata in šele potem na plenarnem zasedanju.

O predlogih zakonov, ki jih v zakonodajni postopek vloži poslanska zbornica, senat razpravlja zgolj enkrat. Kadar pa predloge zakonov v zakonodajni postopek vloži senat, sta zanje predvideni dve branji.

Senat:

- razpravlja o predlogih zakonov, ki jih v zakonodajni postopek vloži poslanska zbornica (lahko jih potrdi, zavrne ali jih vrne v obravnavo skupaj z amandmaji); ustavne in volilne zakone morata sprejeti oba domova v enakem besedilu;

- predlaga sprejem zakonov (zakonodajna iniciativa);
- daje mnenje o predlagani evropski zakonodaji in dokumentih;
- lahko sproži postopek zaradi kršitve načela subsidiarnosti;
- potrjuje ratifikacijo mednarodnih pogodb.

Če se poslanska zbornica razpusti, je v pristojnosti senata, da sprejme zakonske ukrepe glede zadev, ki jih ni mogoče odlašati in ki bi drugače zahtevale sprejem zakona. Ne sme sprejemati odločitev, ki se nanašajo na ustavo, državni proračun, zaključni račun, volilno pravo ali državne pogodbe.

2.6.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

2.6.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Predlog zakona se predloži poslanski zbornici. Pravico vložiti zakonodajno iniciativo imajo poslanec, skupina poslancev, senat kot celota, vlada ali višji samoupravni organ lokalne skupnosti.

Predlog zakona, njegovo spremembo ali dopolnitev lahko v razpravo na plenarnem zasedanju senata predložijo senator, odbor ali komisija. Če je osnutek zakona na plenarnem zasedanju senata sprejet, ga predsednik senata pošlje v obravnavo v poslansko zbornico. Predsednik senata je tudi pristojen za razlago predloga zakona pred poslansko zbornico.

2.6.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Predlog zakona, s katerim se je strinjala poslanska zbornica, se brez odlašanja pošlje v senat. Če senat predlog zakona potrdi, ali ne sprejme sklepa ali se ne opredeli do njega v 30 dneh, je zakon sprejet. Če senat zakon zavrne, poslanska zbornica o njem ponovno glasuje (za sprejem zakona je potrebna navadna večina vseh poslancev).

2.6.1.3. AMANDMIRANJE

Če senat v poslansko zbornico vrne predlog z amandmaji, se glasuje o spremenjenem besedilu zakona (za sprejem je potrebna navadna večina vseh prisotnih poslancev). Če poslanska zbornica ne sprejme predloga zakona v besedilu, kot ga je predlagal senat, ponovno glasuje o besedilu predloga zakona, ki je bilo prvotno posredovano v senat (za sprejem je potrebna navadna večina vseh poslancev). Če poslanska zbornica ne sprejme zakona niti v besedilu, kot ga je predlagal senat, niti v prvotnem besedilu, zakon ni sprejet.

Če je zakon sprejet, ga predsednik poslanske zbornice pošlje v podpis predsedniku države. Če ga predsednik države vrne v poslansko zbornico v 15 dneh, mora poslanska zbornica o njem še enkrat glasovati (za sprejem je potrebna navadna večina vseh poslancev). Po podpisu predsednika vlade zakon začne veljati in se uvrsti v zbirko zakonov.

2.7. POSEBNE PRISTOJNOSTI

2.7.1. IMENOVANJA

- Senat odobri imenovanje sodnikov ustavnega sodišča;
- Senat izvoli člane sveta zavoda za proučevanje totalitarnih režimov (the Council of the Institute for the Study of Totalitarian Regimes);
- Senat predlaga poslanski zbornici dva kandidata za mesto varuha človekovih pravic in dva kandidata za namestnika varuha človekovih pravic.

2.7.2. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA PREDSEDNIKA REPUBLIKE

- Predsednik senata razglasi volitve predsednika republike.

Najmanj 10 senatorjev ali poslancev predlaga kandidata za predsednika republike. Kandidat, ki dobi absolutno večino glasov vseh poslancev in senatorjev, je izvoljen za predsednika. Če nihče izmed kandidatov ne dobi zahtevane večine, se opravi drugi krog volitev v 14 dneh po prvem krogu. V drugi krog se uvrstita kandidata, ki sta dobila najvišje število glasov obeh domov. Če več kandidatov doseže največje število glasov v posameznem domu, se upoštevajo glasovi, oddani za kandidata v obeh domovih, v drugi krog gre oseba z najvišjim seštevkom glasov. Za predsednika je izvoljena oseba, ki dobi največje število glasov vseh članov obeh domov. Če v drugem krogu ni izvoljen nihče, se v 14 dneh opravi tretji krog volitev. V tretjem krogu je izmed kandidatov iz drugega kroga izvoljena oseba, ki dobi večino glasov vseh prisotnih članov obeh domov. Če tudi v tretjem krogu nihče ni izvoljen, se volitve ponovijo.

- Predsednik senata sprejme odstop predsednika republike.

Če se izprazni mesto predsednika republike oziroma predsednik republike ni več sposoben opravljati svoje funkcije, v času do izvolitve novega senata v soglasju s poslansko zbornico sprejme sklep, da del njegovih nalog prevzame predsednik vlade in del predsednik poslanske zbornice. Če je v istem času razpuščena tudi

poslanska zbornica, delokrog predsednika poslanske zbornice pripade predsedniku senata.

- Izvoljeni predsednik republike zapriseže na skupnem zasedanju obeh domov.

Senat lahko s soglasjem poslanske zbornice predsednika republike pred ustavnim sodiščem obtoži zaradi izdaje, hude kršitve ustave ali drugega segmenta ustavnega reda.

Senat daje predsedniku republike predloge za podelitev državnih odlikovanj.

Senat predlaga predsedniku republike kandidate za mesta predsednika in preiskovalcev v uradu za varstvo osebnih pravic (Office for Personal Data Protection).

2.7.3. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA USTAVNO SODIŠČE

- Senat odobri imenovanje sodnikov ustavnega sodišča.

Proti sodniku ustavnega sodišča se lahko sproži kazenski postopek zgolj s privolitvijo senata. Če senat ne da dovoljenja za kazensko pregon, se ta za vedno ustavi. Ustavnemu sodniku se lahko odvzame prostost zgolj v primeru, kadar ga zalotijo pri izvrševanju kaznivega dejanja. V takšnem primeru mora biti predsednik senata takoj obveščen o odvzemu prostosti ustavnega sodnika. Če senat v 24 urah ne da soglasja za predajo ustavnega sodnika sodišču, ga morajo izpustiti. Na naslednjem zasedanju senata se sprejme dokončna odločitev o tem, ali se ustavnega sodnika lahko kazensko preganja.

2.7.4. RAZGLASITEV VOJNEGA STANJA

Senat razglasi vojno stanje skupaj s poslansko zbornico. Skupaj z njo tudi odobri razporeditev napotenih tujih oboroženih sil na ozemlju Češke Republike oziroma napotitev čeških oboroženih sil v tujino.

2.7.5. JAVNA OBRAVNAVA

Na zahtevo petih senatorjev ali posameznega odbora lahko senat odloči, da bo izvedel javno obravnavo. Namen javne obravnave je razprava s strokovnjaki in drugo zainteresirano javnostjo, ki lahko senatu posreduje relevantne informacije glede zadev, ki spadajo v krog pristojnosti senata. Javno obravnavo lahko organizira katerikoli odbor senata na katerikoli temo v okviru področja svoje pristojnosti.

2.7.6. PETICIJE

Vsakdo ima pravico na organe državne oblasti naslavljeti pobude, zahteve in pritožbe o zadevah, ki so v javnem interesu. V senatu se s peticijami ukvarja odbor za izobraževanje, znanost, kulturo, človekove pravice in peticije. Odbor preverja, ali predloženi dokument izpolnjuje vse pogoje, ki so določeni za njegovo vložitev s posebnim aktom.

Odbor poroča senatu o sprejetih peticijah, njihovi vsebini in postopkih v zvezi z njimi. V poročilu je navedeno, kdo je peticijo vložil, kdaj je bila vložena, na kaj in koga se nanaša, kdaj in kako naj se jo obravnava. Če senat ne odloči drugače, odbor predstavi poročilo preteklega leta najkasneje do 15. februarja vsako leto.

2.8. SEJE

Za senat se šteje, da stalno zaseda. Sejo senata je mogoče prekiniti na podlagi sklepa, vendar prekinitve ne sme trajati več kot 120 dni v letu. Med prekinitvijo lahko predsednik senata skliče senat na zasedanje pred predvidenim rokom nadaljevanja. To mora storiti vedno, kadar to zahtevajo predsednik republike, vlada ali najmanj petina senatorjev.

Seje senata so javne razen ko senat sprejme odločitev, da bo zasedanje ali njegov del zaprt za javnost, to je zlasti v primerih, ko razpravlja o tajnih zadevah, ki se nanašajo na obrambo ali državno varnost.

Poleg senatorjev se sej lahko udeležijo tudi predsednik republike, člani vlade, osebe, ki so na podlagi zakona upravičene, da se udeležijo sej senata in njegovih delovnih teles. Druge osebe se lahko udeležijo sej senata samo, če jim senat to odobri. Predsednik senata jih lahko pozove k besedi.

Seja senata je sklepčna, če se je udeleži tretjina senatorjev. Za sprejem odločitev je potrebna navadna večina vseh prisotnih senatorjev. Za sprejem ustavnega zakona in mednarodne pogodbe o človekovih pravicah in svoboščinah je potrebna tripetinska večina vseh prisotnih senatorjev. Za sprejem odločitve o razglasitvi vojnega stanja ali odobritev razporeditve napotenih tujih oboroženih sil na ozemlju Češke Republike oziroma napotitve čeških oboroženih sil v tujino je potrebna navadna večina vseh senatorjev.

Senatorji morajo biti navzoči na plenarnih zasedanjih, sejah odborov in delovnih teles, katerih člani so.

2.9. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Senat je tako kot poslanska zbornica in drugi nacionalni parlamenti držav članic vključen v oblikovanje politike Evropske unije. Razpravlja in sprejema mnenja o predlogih evropske zakonodaje, preden jih sprejme Svet EU. Senat se ukvarja tudi z drugimi strateškimi dokumenti, ki jih posredujejo evropske institucije. Na takšen način se vključuje v evropski zakonodajni proces bodisi prek svojega odnosa z vlado bodisi prek neposrednega stika z Evropsko komisijo. Poleg tega sodeluje pri izmenjavi informacij med nacionalnimi parlamenti in Evropskim parlamentom.

2.10. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Ob zaprisegi novoizvoljenega predsednika republike oba domova zasedata skupaj.

3. FRANCOSKA REPUBLIKA

3.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Francoski parlament sestavljata dva domova Assemblée nationale/ National Assembly/ narodna skupščina in Sénat/ Senate/ senat.

Parlament sprejema zakone, nadzoruje delo vlade in ocenjuje javne politike. Člani obeh domov so izvoljeni na podlagi dveh različnih volilnih sistemov, kar omogoča, da so v okviru parlamenta zastopane vse raznovrstne komponente francoske družbe. Člani narodne skupščine, katerih število ne sme preseči številke 577, so izvoljeni na neposrednih volitvah. Za razliko od narodne skupščine so člani senata voljeni posredno. Senat zagotavlja predstavništvo območnih skupnosti Francije.

Proučevanje predlogov zakonov obeh domov pripomore k boljši zakonodaji in izkušnje senatorjev doprinašajo k njihovi boljši vsebini.

3.2. SÉNAT – SENATE – SENAT

Senat ima 348 članov, ki so izvoljeni na splošnih posrednih volitvah vsakih šest let.

Senat predstavlja lokalne organe republike – občine, departmaje in regije – v Franciji in na njenih prekomorskih ozemljih. Skuša spodbujati idejo o teritorialni Franciji, ki daje lokalnim oblastem večjo moč, kar je osnovna ideja pri vzpostavljanju demokracije naroda. Senatu je podeljena vloga predstavnika francoskih državljanov, ki živijo v tujini in tako ne morejo voliti predstavnikov v narodno skupščino.

Senat se redno sestaja s predstavniki lokalne oblasti. Poleg tega senat spodbuja sodelovanje in sestajanje svojih članov s podjetniki z namenom doseči boljše razumevanje delovanja gospodarstva. Senat si prizadeva za krepitev stikov in dialoga s francoskimi državljani.

Senata ni mogoče razpustiti, kar mu med institucijami daje stabilen položaj.

3.3. SESTAVA

Za senatorja so lahko izvoljene osebe, ki so dopolnile 24 let starosti, so francoski državljani in so izpolnile vojaško obveznost. Ne morejo pa biti izvoljene osebe, ki

so pod skrbništvom, ki so neizvoljive zaradi obsodb za določena kazniva dejanja, zaradi hudih kršitev finančne zakonodaje, če niso priglasile svojega premoženja, zaradi sodne likvidacije, če jim je bilo prepovedano opravljati funkcije upravljanja ali vodstvenih funkcij v volilnem okraju.

Člani senata ne morejo biti:

- poslanci;
- člani vlade;
- člani ekonomsko-socialnega sveta;
- člani ustavnega sodišča;
- sodniki, uradniki in poklicni vojaki;
- nosilci posameznih funkcij, ki so jim poverjene od tujih držav;
- mednarodni državni uradniki;
- vodje državnih podjetij, podjetij v delni državni lasti, podjetij, ki se financirajo iz javnih sredstev, nepremičninskih podjetij;
- osebe, ki opravljajo storitve svetovanja v času mandata.

Ni mogoče opravljati več pomembnih mandatov, ki se podeljujejo na podlagi volitev.

3.4. VODSTVO

Predsednik senata se izvoli za obdobje treh let. Izvoljen je po vsaki delni obnovitvi senata. Predsednik je nacionalni predstavnik zgornjega doma francoskega parlamenta in predseduje njegovim sejam.

Predsednik predseduje upravnemu odboru, telesu, ki ga sestavlja 25 senatorjev, ki sprejema vse najpomembnejše odločitve glede senatovega dela. Vsakemu članu odbora je zaupana posebna funkcija.

Predsednik senata je vodilni član predsedstva (Bureau), ki ga poleg njega sestavlja še:

- osem podpredsednikov, ki ga lahko nadomeščajo zlasti pri vodenju sej senata;
- trije kvestorji, senatorji, zadolženi za upravljanje in administrativne zadeve senata;

- 14 sekretarjev, ki nadzorujejo in preverjajo pravilnost glasovanja na sejah senata.

Njegovi člani so izvoljeni za obdobje treh let ob vsaki delni obnovi senata. Sestaja se enkrat mesečno oziroma po potrebi. Ima pregled nad vsemi razpravami v senatu, organizacijo in upravljanjem storitev znotraj senata.

3.5. NAČIN SESTAVE

Volitve v senat so vsake tri leta, ko se izvoli polovica senatorjev. S tem namenom so senatorji razdeljeni na dva niza lokalnih volilnih enot, ki so si po številu približno enake.

Senatorji so izvoljeni na podlagi splošne enake volilne pravice na posrednih volitvah. Izvoli jih volilno telo vsakega departmaja, ki sestoji iz:

- članov narodne skupščine, članov generalnega sveta departmaja in članov občinskega sveta;
- članov mestnih svetov, ki predstavljajo 95 % elektorskega telesa.

Iz tega sledi, da senatorje večinoma izvolijo mestni sveti. Število odposlancev je odvisno od števila prebivalstva v posamezni volilni enoti. Volilna enota z manj kot 9.000 prebivalci izvoli do 15 odposlancev. Volilno enoto s prebivalstvom med 9.000 in 30.000 predstavlja v kolegiju celoten mestni svet (29 do 69 odposlancev), v volilnih enotah z več kot 30.000 prebivalci se dodeli dodatne odposlance – za vsakih nadaljnjih 1.000 prebivalcev po en odposlanec.

Na podlagi dvokrožnega večinskega sistema se izvolijo senatorji v 70 velemestih in čezmorskih departmajih, ki zapolnijo po največ tri senatorska mesta. Na podlagi proporcionalnega sistema se voli v 39 velemestih in prekomorskih departmajih, ki zapolnijo štiri ali več senatorskih mest. 12 senatorskih mest, ki pripadejo senatorjem, ki zastopajo francoske državljane, živeče v tujini, se zapolni na podlagi proporcionalnega volilnega sistema, kjer o njih glasuje 150 elektorjev skupščine francoskih državljanov, živečih v tujini. Okoli 52 % (180 članov) senata je izvoljenih na podlagi proporcionalnega volilnega sistema.

Prazna mesta senatorjev, ki so izvoljeni na podlagi večinskega sistema, se zapolnijo z zamenjavami, ki so izvoljene hkrati z ostalimi člani, razen v primerih odstopov. Takrat v treh mesecih prazna mesta zapolnijo z nadomestnimi volitvami razen kadar se mesto izprazni leto pred naslednjimi rednimi volitvami. Prazno mesto senatorja, ki je bil izvoljen na podlagi proporcionalnega volilnega sistema, zapolni naslednji kandidat z liste stranke.

3.6. MANDAT

Mandat senata traja 6 let.

3.6.6.1. IMUNITETA

Senatorja se ne sme kazensko preganjati, preiskovati ali pridržati. Ne sme se mu vzeti prostosti ali proti njemu sprožiti postopka zaradi mnenja ali glasu, ki ga je izrekel pri izvrševanju svoje funkcije. Nobenemu članu senata se ne sme odvzeti prostosti zaradi storitve hudega kaznivega dejanja ali prekrška in mu izreči zaporne kazni brez dovoljenja predsedstva senata. Izjema velja za huda kazniva dejanja in prekrške, kadar je bila oseba zalotena pri njihovem izvrševanju ali kadar je sodba postala dokončna. Pripor, izvršitev kazni ali pregon se odloži za čas trajanja zasedanja senata.

3.7. PRISTOJNOSTI

3.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Tako kot člani narodne skupščine so tudi senatorji v prvi vrsti predvsem zakonodajalci, ki razpravljajo in glasujejo o zakonih.

3.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Člani senata lahko vlagajo zakonodajno iniciativo. Gre za pristojnost, ki se jo pogosto poslužujejo. Vendar je še vedno vlada tista, ki v največji meri oblikuje dnevni red tako narodne skupščine kot senata. Ne glede na to pa sta dva tedna v mesecu namenjena zadevam, ki jih določi senat. Poleg tega je en teden meseca namenjen zadevam, ki jih izbere opozicija ali manjšinske politične skupine.

3.7.1.2. AMANDMIRANJE

Senatova iniciativa se v prvi vrsti izraža prek njegove pristojnosti, da amandmira zakone. To omogoča senatorjem, članom narodne skupščine kot tudi vladi, da spreminja besedilo zakonov, ki so predmet razprave.

3.7.1.3. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Nevladni zakoni se najprej obravnavajo v domu, iz katerega prihajajo avtorji zakona. Vladni zakoni se lahko najprej obravnavajo v enem ali drugem domu parlamenta. Vladni finančni zakoni, tudi tisti, ki se nanašajo na financiranje sistema socialne varnosti, pa se morajo najprej obravnavati v narodni skupščini.

Vladni zakoni, ki se nanašajo na teritorialno organizacijo ali predstavništvo francoskih državljanov, ki živijo zunaj Francije, se morajo najprej obravnavati pred senatom.

Dnevni red senata določi konferenca predsednikov. Konferenco predsednikov sestavljajo predsednik senata, ki jo tudi vodi, osem podpredsednikov, predsedniki šestih političnih skupin, predstavnik neregistriranih senatorjev, predsedniki sedmih stalnih odborov, poročevalec odbora za finance, predsednik odbora za evropske zadeve in, če je primerno, predsedniki posebnih odborov. Na seji je navzoč tudi predstavnik vlade – navadno minister za odnose s parlamentom.

Vsak predlog zakona, ne glede na to, ali ga vloži vlada ali član parlamenta, se obravnava v obeh domovih z namenom doseči sporazum glede obravnavanih členov. Ta proces se imenuje »prevažanje« (navette/ the shuttle). Vlada je pristojna, da ustavi »prevažanje« po dveh branjih v vsakem izmed domov. Predsednik vlade nato skliče sejo mediacijskega odbora, ki ga sestavlja po sedem članov vsakega izmed domov. Ti so pristojni, da najdejo dogovor o členih, glede katerih obstajajo nesoglasja.

Če se tudi prek mediacijskega procesa ne najde kompromisne rešitve, vlada lahko nadaljuje novo branje v vsakem izmed domov in nato od narodne skupščine zahteva, da glasuje o besedilu zakona, kakršen je v bil v času zadnjega branja. Do takšne končne rešitve je prišlo približno pri 10 % zakonov od leta 1958 naprej.

3.8. SPREMEMBE USTAVE

Če je vložen zakon za spremembo ustave, je zakonodajni postopek nekoliko drugačen. V tem primeru vlada ne more »povoziti« nasprotovanja senata. »Prevažanje« se nadaljuje, dokler oba domova ne sprejmeta identičnega besedila zakona. Enako velja tudi pri nekaterih organskih zakonih.

Predlog zakona za spremembo ustave je sprejet šele potem, ko je potrjen na referendumu ali ko ga potrdijo člani narodne skupščine in senata na skupni seji (kongres). Za sprejem spremembe je potrebna tripetinska večina oddanih glasov prisotnih.

3.9. NADZORNA FUNKCIJA

Senat nadzira delo vlade. Predstavniki vlade imajo dostop do senata in lahko naslavlajo senat kadarkoli to želijo.

3.9.1.1. VPRAŠANJA

Senatorji na ministre naslavlajo pisna vprašanja. Njihovi odgovori so objavljeni v uradnem listu. Vsaka dva tedna je predvideno javno zasedanje za postavljanje ustnih vprašanj. Na takšnem zasedanju je mogoča tudi razprava. Letno senatorji zastavijo vladi približno 7000 vprašanj. Vprašanja, ki se nanašajo na zadeve v javnem interesu, se dvakrat mesečno predvajajo prek televizijskega prenosa. Tudi vprašanjem, ki se nanašajo na evropske zadeve, lahko sledi razprava.

3.9.1.2. VLADNE NAPOVEDI

Da bi bil parlament kar najbolje obveščen o delu vlade, lahko vlada na oba doma naslavlja napovedi/ obvestila, ki navadno pripeljejo do razprave. Predsednik vlade lahko zaprosi senat, da odobri deklaracijo splošne politike.

3.9.1.3. PREISKAVE IN ŠTUDIJE

Vsako leto stalni odbori določijo preiskovalne misije. Poleg tega člani odbora za finance lahko preiskujejo, ali vladni ministri izvršujejo državni proračun skladno s tem, kako je glasoval parlament. Poročevalci odbora za socialne zadeve imajo podobno pristojnost nadzora nad izvajanjem zakonov, na podlagi katerih se izvaja financiranje nacionalnega sistema socialne varnosti. Senat lahko ustanovi preiskovalne komisije z namenom zbiranja informacij o občutljivih političnih in socialnih temah ali o delovanju javnega sektorja in državnih podjetij.

3.10. POSEBNE PRISTOJNOSTI

3.10.1. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA PREDSEDNIKA REPUBLIKE

Predsednik senata je druga najpomembnejša funkcija v državi. Če se zaradi smrti ali razrešitve izprazni mesto predsednika republike, njegovo mesto do izvolitev novega predsednika zasede predsednik senata in izvršuje njegove funkcije. V takšnem primeru ne sme razpisati referendumov za razpustitev narodne skupščine.

Predsednik države se mora s predsednikom senata posvetovati, preden razpusti narodno skupščino.

Predsednik države se mora posvetovati s parlamentom, preden sprejme ustrezne ukrepe, kadar so ogrožene institucije republike, neodvisnost naroda, integriteta države ali izpolnitev njenih mednarodnih obveznosti in kadar je resno moteno delovanje javnih organov.

Predsednika republike se ne more odstaviti razen kadar krši svoje dolžnosti v tolikšni meri, da ne more več nadaljevati opravljanja funkcije. Njegovo odstavitev mora razglasiti parlament.

3.10.2. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA SODSTVO

Predsednik imenuje tri člane ustavnega sodišča.

Predsednik senata ali 60 senatorjev ima pristojnost dati v presojo ustavnemu sodišču katerikoli zakon ali sporazum, za katerega meni, da ni skladen z ustavo.

Predsednik senata ima vpliv na sestavo visokega sodnega sveta in sodišča republike.

3.10.3. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA VLADO

Parlament mora potrditi razglasitev vojnega stanja.

Vlada lahko za izvedbo svojega programa zaprosi parlament za odobritev uredb o zadevah, ki so ponavadi urejene z zakonom. Odloke po predhodnem posvetovanju z državnim svetom (Conseil d'Etat²) izda svet ministrov. Veljati začnejo z objavo, vendar so neveljavni, če niso predloženi v postopek ratifikacije parlamentu pred dnevom predvidene uveljavitve.

3.11. SEJE

Senat zaseda na prvi redni seji, ki se začne na prvi delovni dan oktobra in se konča zadnji delovni dan junija. Redno zasedanje ne sme preseči 120 dni. Predsednik vlade lahko po posvetovanju s predsednikom senata ali večino članov senata odloči, da zasedajo še dodatne dni.

Na zahtevo predsednika vlade ali večine članov narodne skupščine se senat sestane na izrednem zasedanju. Kadar se sestane na zahtevo članov narodne skupščine, se seja konča, ko se zaključi razprava o vseh zadevah na dnevnem redu oziroma po preteku 12 dni po začetku zasedanja, odvisno, kateri od pogojev je izpolnjen prvi. Po zaključku izredne seje ima zgolj predsednik vlade pravico zahtevati novo sejo. Izredne seje se začnejo in končajo z odlokom predsednika republike.

Zasedanja so javna. Magnetogrami sej se objavljajo v uradnem listu. Senat lahko zaseda na zaprti seji, kadar tako zahteva predsednik vlade ali desetina njegovih članov.

2 Conseil d'Etat je najvišje administrativno sodišče v Franciji.

Parlament se avtomatično skliče na zasedanje, kadar so ogrožene institucije republike, neodvisnost naroda, integriteta države ali izpolnitev mednarodnih obveznosti in kadar je resno moteno delovanje javnih organov.

3.12. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Senat igra aktivno vlogo na področju evropskih zadev zlasti prek delovanja odbora za Evropsko unijo.

Stalna veja senata, ki izvaja nadzor nad zadevami zakonodaje Evropske unije od samega snovanja naprej, je bila ustanovljena 1999 v Bruslju. Kasneje je dobila še dodatno nalogo – pomoč lokalnim oblastem pri pridobivanju evropskih sredstev.

Za aktivno izvajanje svoje vloge na področju evropskih zadev je senat:

- oblikoval poseben odbor za evropske zadeve;
- uveljavil mehanizme za nadzorovanje dokumentov Evropske unije;
- vzpostavil dialog z Evropsko komisijo – predvsem glede načel subsidiarnosti in proporcionalnosti;
- vzpostavil administrativno osebje v Bruslju;
- je aktiven pri razvoju medparlamentarnih odnosov znotraj Evropske unije.

Poleg tega je francoski senat vključen tudi v delo parlamentarne skupščine Sveta Evrope in Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) ter sodeluje na sestankih Združenja evropskih senatov in je njegov idejni vodja.

3.13. ODNOSI S TERITORIALNIMI ENOTAMI

Senat se redno sestaja s predstavniki lokalne oblasti.

3.14. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Predlog zakona za spremembo ustave se sprejema na skupni seji obeh domov (kongres).

4. IRSKA

4.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESIA

Irski parlament (Oireachtas) sestavljajo predsednik in dva domova - Dáil Éireann/ House of Representatives/ predstavniški dom in Seanad Éireann/ Senate/ senat.

Irska ustava določa, da ima zakonodajno funkcijo zgolj parlament in da vlada odgovarja predstavniškemu domu.

Oba domova parlamenta imata pristojnost:

- oblikovati zakonodajo;
- odstraniti s položaja predsednika države, glavnega kontrolorja in revizorja ali sodnika višjega ali vrhovnega sodišča;
- razglasiti izredno stanje.

4.2. SENAD ÉIREANN – SENATE – SENAT

Senatova primarna naloga je pregled zakonodaje, ki mu jo posreduje predstavniški dom.

Senat ima pristojnost vlagati zakonodajno iniciativo in proučevati zakonodajo, vendar je njegova zakonodajna funkcija v določeni meri omejena, saj ne more vlagati finančne zakonodaje; daje zgolj priporočila, ne more pa vlagati amandmajev.

Dejstvo, da mora predlog zakona poleg predstavniškega doma proučiti tudi senat, je varovalo proti prehitremu sprejemanju zakonodaje. Poleg njegove zakonodajne funkcije ima senat tudi pristojnost razpravljati o pomembnih zadevah. Ker vlada na podlagi ustave odgovarja zgolj predstavniškemu domu, je senat pri obravnavi politično relevantnih tem veliko svobodnejši, saj sam nima vpliva na usodo vlade.

Senat ne more v nedogled zavlačevati zakonodaje, ki jo je že sprejel predstavniški dom, in ne more vlagati zakonov za spremembo ustave.

Senat omogoča, da ga naslavljajo tudi ljudje iz javnega in družbenega življenja v zadevah s svojih strokovnih področij. Odbor za javne peticije poziva zainteresirano javnost, da vlaga peticije glede izbranih področij javne politike in daje javnosti možnost, da s tem naslavlja senat.

4.3. SESTAVA SENATA

Senat ima 60 članov. Člani senata se imenujejo senatorji.

Med glavne naloge senatorjev spadajo:

- razprava in glasovanje o zakonodaji;
- dajanje izjav o zadevah državnega pomena;
- udeležba na sejah odborov;
- doprinos pomembnih prispevkov in izkušenj.

Poleg svojih parlamentarnih obveznosti se senatorji povezujejo tudi s skupinami civilne družbe in prispevajo k razpravam v državnih in lokalnih medijih v imenu svojega elektorskega telesa.

Za senatorja je lahko izvoljen vsak irski državljan, ki je dopolnil 21 let in izpolnjuje pogoje za člana predstavniškega doma. Razlogi za neizvoljivost so: če je oseba duševno bolna, stečaj in zaporna kazen.

Člani senata ne morejo biti:

- člani predstavniškega doma;
- člani oboroženih sil ali policije;
- javni uslužbenci;
- nekateri uradniki Evropske unije;
- predsednik države;
- glavni kontrolor in revizor;
- sodniki.

Več kot dva člana vlade ne smeta biti člana senata.

4.4. VODSTVO

Senat izmed svojih članov izvoli predsednika in podpredsednika, ki nadomeščata predsednika, kadar je ta odsoten.

Senatu predseduje predsednik senata (Cathaoirleach). Njegov mandat je pet let, enako kot mandat senata.

Izvolijo ga člani senata. Volitve so prvi dan zasedanja po splošnih volitvah v senat, po potrditvi mandatov članov senata in njihovi zaprisegi oziroma ko zaradi predčasnega prenehanja njegove funkcije na mestu predsednika senata nastane praznina. Za predsednika je lahko izvoljen vsak senator razen članov vlade.

Predsednik lahko sklicuje seje senata na zahtevo predsednika vlade ter preverja sprejemljivost predlogov zakonov in amandmajev.

4.5. NAČIN SESTAVE

Volitve v senat se morajo izvesti 90 dni po razpustu predstavniškega doma. Datum prvega zasedanja senata mora določiti predsednik države po posvetovanju s predsednikom vlade.

Senat ima 60 članov:

- 43 senatorjev izvoli pet interesnih odborov, ki predstavljajo poklicne interese - kulturo in izobraževanje, kmetijstvo, delo, industrijo in trgovino ter javno upravo;
- šest senatorjev izvolijo diplomanti dveh univerz - tri irska državna univerza in tri dublinska (Trinity College);
- 11 senatorjev imenuje predsednik vlade (Taoiseach).

Člane senata imenuje, po predhodni pridobitvi njihovega soglasja, predsednik vlade, ki je imenovan po ponovnem sklicu predstavniškega doma.

Pred vsakimi splošnimi volitvami članov senata se oblikujejo interesni odbori, sestavljeni iz predstavnikov stroke, ki imajo znanje in izkušnje naslednjih področij:

- jezika, kulture, literature, umetnosti, izobraževanja;
- kmetijstva in sorodnih interesov ter ribolova;
- dela;
- industrije in trgovine, bančništva, financ, računovodstva, inženirstva in arhitekture;
- javne uprave in socialnih storitev, vključno s prostovoljnimi socialnimi storitvami.

Vsak interesni odbor lahko izvoli največ 11 in najmanj pet članov.

V teoriji senat ne priznava strankarske pripadnosti, a ker elektorsko telo za volitve interesnih odborov sestavljajo člani bodočega predstavniškega doma,

člani odhajajočega senata, člani okrožnih in mestnih svetov, sestava senata, ki vključuje tudi kandidate predsednika irske vlade, nedvomno odraža strankarsko moč predstavnškega doma. V praksi se senatorji delijo na dve skupini - tiste, ki podpirajo vlado in tiste, ki ji nasprotujejo. Ustava določa, da več kot dva senatorja ne smeta biti člana vlade.

Volitve so tajne; prek pošte na podlagi proporcionalnega volilnega sistema z enim prenosljivim glasom.

Morebitna prazna mesta se zapolnijo na podlagi imenovanja predsednika vlade oziroma na podlagi nadomestnih volitev.

4.6. MANDAT

Trajanje mandata senata je pet let. Senatorju se mandat izteče zadnji dan pred volitvami novega senata.

4.6.3.1. IMUNITETA

Članom senata se ne sme odvzeti prostosti, medtem ko so na poti v, na poti iz ali ko so v stavbi parlamenta razen zaradi izdaje, kot je opredeljena v ustavi, hudo delstva ali kršitve miru. Poleg tega ne smejo biti zaradi svojega govora v senatu predmet kateregakoli postopka pred sodiščem oziroma pred drugim predstavnikom oblasti razen senatom samim.

4.7. PRISTOJNOSTI

Senat ima pristojnost:

- vlagati in razpravljati o zakonih;
- razpravljati o zadevah javnega pomena;
- proučevati in nadzirati vladno politiko in upravljanje;
- odobriti financiranje vladnih oddelkov.

4.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Senat lahko v okviru zakonodajnega postopka:

- v 21 dneh poda priporočila, ne more pa vlagati amandmajev na finančne zakone;
- v 90 dneh vloži amandmaje na nefinančne zakone;

- skrajša rok, v katerem lahko predsednik podpiše predlog zakona, da začne veljati; predlog za predčasen podpis (earlier signature motion).

Vsak zakonodajni postopek se začne s predlogom zakona. Obstajajo tri vrste predlogov zakonov:

- predlogi zakonov, ki jih predloži vlada; večina zakonov spada v to kategorijo;
- predlogi zakonov, ki jih vlagajo lokalne oblasti, zasebne organizacije ali posamezniki;
- predlogi zakonov, ki jih vložijo člani opozicije, neodvisni ali posamezni člani predstavniškega doma.

Preden se začne predlog zakona obravnavati v parlamentu, se skliče sestanek z vladnimi oddelki in predstavniki zainteresirane javnosti, ki jih zadeva vsebina predloga zakona. Včasih vlada v tej fazi predloga zakona izda zeleno knjigo – gre za dokument, ki vsebuje vladne zamisli, in poziva k predložitvi komentarjev in stališč posameznikov iz pristojnih organizacij.

4.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zakonodajno iniciativo, ki se nanaša na popolnoma nov zakon ali spremembo obstoječega, lahko vložita tako predstavniški dom kot senat.

Izjemo predstavljajo finančni zakoni³, ki jih lahko vloži zgolj predstavniški dom. Vsak finančni zakon, ki ga sprejme predstavniški dom, se pošlje v senat, ki lahko sprejema zgolj priporočila. Predlogi finančnih zakonov se morajo v 21 dneh, skupaj z morebitnimi priporočili senata, vrniti v predstavniški dom, ki lahko priporočila senata bodisi upošteva bodisi zavrne. Če senat v določenem roku finančnega zakona ne vrne oziroma ga vrne s priporočili, ki jih predstavniški dom ne sprejme, se šteje, da sta zakon sprejela oba domova.

4.7.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Zakonodajni postopek ima pet faz, pri čemer sta druga in tretja pogosto najpomembnejši del zakonodajnega postopka, ker članom parlamenta omogočata, da o predlogu zakona razpravljajo in ga tudi spreminjajo.

- prva faza: predlog zakona je predložen v predstavniškem domu ali senatu;
- druga faza: splošna razprava o načelih predloga zakona in o tem, kaj vse bi se lahko še vključilo v predlog zakona oziroma kaj bi se moralo iz njega izpustiti;

3 Gre za zakone, ki se nanašajo na obdavčevanje, plačevanje dolgov ali druge zadeve, ki se nanašajo na javna sredstva, revizijo javnih sredstev, garancije, itd.

- tretja faza: imenuje se tudi faza na odboru. Člani doma, kjer je bil predlog zakona vložen, razpravljajo o zakonu po delih in lahko predlagajo amandmaje k predlogu zakona. Zgolj minister lahko vlaga amandmaje, ki predvidevajo porabo denarja;
- četrta faza: imenuje se tudi faza poročila. Lahko se vlagajo novi amandmaji;
- peta faza: faza zadnje razprave o predlogu zakona. Predloga zakona ni več mogoče spreminjati.

4.7.1.3. AMANDMIRANJE

Vsak zakon, ki ga vloži in sprejme predstavniški dom, se mora posredovati v obravnavo senatu, ki lahko nanj vlaga amandmaje, razen kadar gre za finančne zakone. Vsak amandma, ki ga sprejme senat, mora obravnavati predstavniški dom. Predlog zakona, ki ga je vložil senat in z amandmaji spremenil predstavniški dom, se šteje za zakon, ki ga je vložil predstavniški dom.

Če senat zavrne predlog zakona ali so k njegovi vsebini sprejeti amandmaji, ki jih predstavniški dom zavrne, oziroma senat v 90 dneh (lahko tudi v daljšem roku, če se o tem sporazumeta oba domova) niti ne sprejme (v celoti ali z amandmaji) niti ne zavrne predloga zakona, se šteje, da sta zakon sprejela oba domova, če tako sklene predstavniški dom v 180 dneh.

Če predsednik vlade obvesti predsednika države in predsednika obeh domov, da je po mnenju vlade zakon nujen za ohranitev javnega miru in varnosti ali zaradi domačih oziroma mednarodnih izrednih razmer, lahko senat rok za obravnavo predloga zakona skrajša, če tako odloči predsednik države po posvetovanju z državnim svetom. V takšnem primeru zakon ostane v veljavi 90 dni razen če oba domova odločita, da se rok njegove veljavnosti podaljša za obdobje, o katerem se sporazumeta oba domova.

Ko gre predlog zakona čez vse faze zakonodajnega postopka v enem domu, gre v obravnavo v drugi dom, kjer se zakonodajni postopek ponovi vse od druge faze naprej.

Če oba domova sprejmeta predlog zakona, predsednik vlade pošlje predlog zakona predsedniku države v podpis in razglasitev. Podpisan zakon se nato vpiše v register vrhovnega sodišča.

Predsednik države lahko zavrne podpis zakona v dveh primerih:

- če predsednik države po posvetovanju z državnim svetom⁴ meni, da je del predloga zakona v nasprotju z ustavo, ga lahko pošlje v obravnavo vrhovnemu sodišču. Če vrhovno sodišče odloči, da je zakon v nasprotju z ustavo, ga predsednik ne more podpisati.
- Večina v senatu ali tretjina predstavniškega doma lahko predlaga predsedniku, da predloga zakona ne podpiše, če meni, da vsebuje zadevo takšnega državnega pomena, da bi moralo o predlogu zakona glasovati ljudstvo. Predsednik se lahko, po posvetovanju z državnim svetom, s takšnim predlogom strinja. V tem primeru predsednik ne podpiše predloga zakona, dokler ga na referendumu ne potrdi ljudstvo ali nov predstavniški dom po razpustu obstoječega in volitvah novega.

Na zahtevo vlade s predhodnim soglasjem senata lahko predsednik države podpiše sprejet zakon v krajšem roku od ustavno določenega petdnevnega roka.

4.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

Pravica zbrati in vzdrževati vojaške ali oborožene sile pripada izključno parlamentu.

4.8.1. PRISTOJNOSTI, VEZANE NA PREDSEDNIKA DRŽAVE

Oba doma parlamenta imata pristojnost odstaviti predsednika države.

Zaradi odsotnosti predsednika države, njegove začasne ali trajne nezmožnosti, njegove smrti, odstopa, odstranitve ali nesposobnosti izvajanja svoje funkcije ali v kateremkoli drugem primeru, ko je mesto predsednika prazno, njegove pristojnosti in oblast izvaja komisija, ki jo sestavljajo predsednik vrhovnega sodišča in predsednika obeh domov.

4.8.2. ODSTAVITVE S FUNKCIJ

Predsednika države se lahko odstavi zaradi neprimerne vedenja. Predlog za odstranitev lahko da katerikoli od domov parlamenta. Predlog mora biti vložen v pisni obliki, podpisati pa ga mora vsaj 30 članov doma, ki je vložil predlog za odstranitev. Predlog za odstranitev mora posamezen dom sprejeti z dvotretjinsko večino članov. Če en izmed domov sprejme predlog za odstranitev predsednika,

⁴ Državni svet je posvetovalno telo predsednika države, ki ga sestavljajo bivši predsedniki vlade, predsedniki, vrhovni sodniki, predsednik predstavniškega doma, predsednik senata, generalni državni pravobranilec in ljudje, ki jih imenuje predsednik države.

mora drugi dom preiskati obtožbo oziroma preiskati razlog za obtožbo. Če po preiskavi dve tretjini članov parlamenta potrdita sklep, da predsednik zaradi neprimerne vedenja ni več primeren za opravljanje funkcije, se ga odstavi s položaja.

Glavni kontrolor in revizor ter sodnik vrhovnega sodišča ne morejo biti odstavljene razen zaradi neprimerne vedenja ali nezmožnosti opravljanja funkcije, in še to le, kadar tako odločita oba domova parlamenta.

4.9. SEJE

Parlament mora imeti vsaj eno sejo letno. Zasedanje vsakega izmed domov mora biti javno. Zaradi izrednih razmer lahko oba domova zasedata na zaprtem zasedanju, če v to privolita dve tretjini prisotnih članov.

Seje senata se začnejo z razglasitvijo dnevnega reda in senatorji imajo navadno možnost, da razširijo razpravo z namenom opozoriti na pomembne vsebinske zadeve in zahtevajo čas, da se o njih razpravlja.

Senat o vseh zadevah odloča z večino oddanih glasov prisotnih članov. Predsednik senata ne glasuje razen kadar je z ustavo določeno drugače. Predsednik odda svoj glas, kadar je izid glasovanja ostalih članov neodločen.

Za vsako zasedanje senata se določi dnevni red, ki se ga pripravi skladno z navodili predsednika senata (Cathaoirleach). Na dnevnem redu so pobude in amandmaji, s katerimi se bo senat ukvarjal na določen dan razen tistih, ki jih je dovoljeno vlagati brez predhodne napovedi, skladno s poslovnikom.

Senatorji na koncu vsakega delovnega dne opozarjajo na zadeve, o katerih želijo razpravljati. O tem morajo opozoriti predsednika senata. Predsednik nato izbere štiri zadeve in senator ima pravico razpravljati štiri minute. Na vsako zadevo lahko minister poda štiriminutni odgovor.

Vsak član vlade se ima pravico udeleževati sej in podati svoje mnenje v obeh domovih parlamenta.

4.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Državna parlamentarna pisarna v Bruslju zastopa oba domova parlamenta na ravni Evropske unije.

Parlament je sčasoma okrepil in razvil svojo vlogo v odnosu do zadev Evropske unije – na primer izvaja nadzor nad evropsko zakonodajo, 2002 je s tem namenom sprejel tudi Zakon o nadzoru EU (EU Scrutiny Act 2002).

4.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Predsednik države nastopi svojo funkcijo z zaprisego pred člani obeh domov parlamenta, sodniki vrhovnega in višjega sodišča ter drugimi javnimi osebami.

5. ITALIJANSKA REPUBLIKA

5.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELES

Italijanski parlament sestavljata dva domova – Camera dei deputati/ Chamber of deputies/ poslanska zbornica in Senato della Repubblica/ Senate/ senat, ki skupaj predstavljata zakonodajno vejo oblasti.

Člani poslanske zbornice opravljajo svojo funkcijo v času petletnega mandata. Njegove poglobitve funkcije so obravnava in sprejem zakonov, usmerjanje in nadzor dela vlade, sprožanje preiskav glede materij, ki so v javnem interesu, podeljevanje zaupnice in nezaupnice vladi, sodelovanje pri volitvah predsednika republike, izvolitev dela ustavnih sodnikov in članov vrhovnega sodnega sveta Italijanske republike.

5.2. SENATO DELLA REPUBBLICA – SENATE – SENAT

Senat kot predstavniško telo večinoma predstavlja regije v Italiji. Izjemo predstavljajo prekomorski senatorji in imenovani senatorji. Trenutno je število voljenih senatorjev 315, šest je imenovanih doživljenjsko. Število članov, ki predstavlja posamezno pokrajino, je odvisno od števila prebivalstva, pri čemer nobena regija ne sme imeti manj kot sedem senatorjev, z izjemo pokrajine Molise, ki ima dva senatorja, in pokrajine Valle d´Aosta, ki ima enega. Med voljene senatorje prištevamo še šest senatorjev, voljenih v prekomorskih ozemljih.

Zaradi popolne dvodomnosti, ki je značilna za Italijo, ima senat pomembno vlogo v zakonodajnem postopku, saj mora biti zakonodajni predlog v isti obliki potrjen v obeh domovih. Obenem lahko senat prek resolucij, interpelacij in parlamentarnih preiskav podeljuje zaupnico in nezaupnico vladi ter predsedniku vlade.

5.3. SESTAVA

Senat ima trenutno 315 voljenih in šest imenovanih doživljenjskih članov. Število članov se spreminja zaradi imenovanih članov, ki jih predstavljajo bivši predsedniki republike in posamezniki, ki jih predsednik republike imenuje za senatorje zaradi posebnih dosežkov. Člane senata na splošnih volitvah volijo vsi italijanski državljani, ki so dopolnili 25 let.

Senatorji so voljeni neposredno na podlagi splošne volilne pravice. 75 % senatorjev je voljenih po večinskem sistemu, 25 % senatorjev pa po proporcionalnem. Osebe, ki jih predsednik doživljenjsko imenuje v senat (v skladu z ustavo naj bi bilo teh le 5), so si takšno čast zaslužile s posebnimi zaslugami ne socialnem, znanstvenem, umetniškem ali literarnem področju.

5.4. VODSTVO

Predsednik senata predstavlja senat, vodi razprave in seje v senatu, določa delovni načrt in skrbi za red in disciplino na sejah. Predsedstvo senata ostaja nespremenjeno celotno trajanje mandata do izvolitve novega senata. Predsedstvo senata potrjuje proračun senata, na pobudo predsednika republike imenuje generalnega sekretarja, je odgovorno za vzdrževanje odnosov z drugimi parlamenti in je zadolženo za vzdrževanje reda na sejah. Predsednika senata izvolijo senatorji izmed članov senata takoj po volitvah in pred potrditvijo senatorskih mandatov. Predsednik senata nadomešča predsednika republike v primeru, ko ta ne more opravljati svojih funkcij. Obenem ga pred razpustitvijo enega izmed domov parlamenta zaslišita predsednik republike in predsednik poslanske zbornice. Predsednik je pristojen za sklic izredne seje, imenuje člane odbora za poslovnik in volitve. Njegov mandat preneha zaradi odstopa, odpovedi mandatu, začasne funkcionalne nezmožnosti, zaradi nadomeščanja predsednika republike, smrti ali razpusta senata.

Predsedstvo senata tvorijo predsednik, štirje podpredsedniki, trije senatorji kvestorji in senatorji sekretarji, pri čemer morajo biti, ne glede na razmerje med manjšino in večino, v predsedstvu zastopane vse parlamentarne skupine, tudi mešana skupina. Podpredsedniki nadomeščajo predsednika in mu pomagajo pri organizaciji dela v senatu. Senatorji kvestorji skupno nadzirajo policijo in protokolne službe senata ter pripravljajo bilanco in zaključni račun senata. Senatorji sekretarji sestavljajo in berejo zapisnike sej in spremljajo glasovanje na sejah. Član predsedstva je tudi generalni sekretar, ki v tem organu nima volilne pravice.

5.5. SESTAVA

315 članov senata je izvoljenih na regionalni bazi z izjemo senatorjev, ki so izvoljeni v prekomorskih volilnih okrožjih. Zastopanost po regijah je v senatu proporcionalna (v skladu s številom prebivalcev regije) z izjemo prekomorskih volilnih okrožij.

POGOJI ZA IZVOLJIVOST:

- kvalificiran volivec;

- minimalna starost 40 let;
- italijansko državljanstvo.

Kandidati, ki se potegujejo za mesto senatorja v prekomorskih volilnih okrožjih, morajo biti rezidenti in kvalificirani volivci za konkretno prekomorsko ozemlje.

Člane senata volijo vsi italijanski državljani, ki so dopolnili 25 let, pri čemer so volitve izvedene na lokalni ravni, in sicer v okviru 20 regij. Na podlagi proporcionalnega sistema je v vsaki regiji, glede na število glasov, za posamezne stranke določeno število senatorjev. Izjema velja zgolj za dve italijanski regiji in za predstavnike prekomorskih ozemelj, ki na svojih listah izmed svojih kandidatov volijo senatorje.

5.6. MANDAT

Senatorji uživajo poklicno imuniteto, in sicer ne morejo biti kazensko odgovorni za mnenja in glasove, ki so jih dali v okviru izvajanja svoje funkcije. Prav tako senatorji uživajo parlamentarno imuniteto, saj se jih ne sme aretirati ali preiskati brez dovoljenja senata razen če je senator storil zločin, za katerega je predpisana obiligatorna zaporna kazen oziroma obsodilna sodba postane neizpodbojna.

Mandat senatorjev se konča s koncem obdobja, za katerega so bili izvoljeni z izjemo imenovanih doživljenjskih senatorjev, ki jim funkcija po poteku mandata ne preneha. Nihče ne sme biti član obeh domov italijanskega parlamenta. Ustava še določa, da za senatorja velja nezdružljivost s funkcijo predsednika visokega prvosodnega sodnega sveta, s funkcijo ustavnega sodnika in s funkcijo člana nacionalnega sveta za gospodarstvo in delo. Zakon podrobneje določa nezdružljivost funkcije senatorja: nezdružljivost s funkcijami v javnih ali zasebnih ustanovah, ki jih dodeli vlada; s funkcijami v ustanovah, ki so odvisne od države; s funkcijami v bančnih in finančnih ustanovah.

Mandat članov senata je lahko krajši, če predsednik republike razpusti senat ali oba doma parlamenta.

5.7. PRISTOJNOSTI SENATA

5.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

5.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zakonodajno iniciativo ima vsak član poslanske zbornice, vlada, 50.000 volivcev in senat. Glede lastnih prerogativov pa ima zakonodajno iniciativo tudi vsaka

posamezna regija in CNEL⁵. Zaradi popolne dvodomnosti, ki velja v Italiji, je v zakonodajnem postopku za sprejem zakona nujen sprejem enakega besedila zakona tako v zgornjem kot tudi v spodnjem domu parlamenta. Glede na postopek sprejema in na hierarhijo v strukturi pravnih aktov ločimo ustavne in navadne zakone.

5.7.1.2. AMANDMIRANJE

Senat ima pravico do vlaganja amandmajev vse, dokler oba doma parlamenta ne sprejmeta iste različice zakonskega predloga.

5.7.1.3. SPREJEM ZAKONA

V okviru sprejema običajnih zakonov ima senat popolno pravico do veta oziroma ker velja, da mora biti vsak predlog zakona v enaki obliki sprejet tako v spodnjem kot v zgornjem domu parlamenta, do sprejetja zakona zaradi nestrinjanja ene parlamentarne veje ne more priti.

Zaradi zakonodajnega postopka za sprejem ustavnega zakona je treba v spodnjem in zgornjem domu parlamenta izvesti dva kroga glasovanja, med katerima morajo preteči najmanj trije meseci. V drugem krogu mora zakonski predlog podpreti absolutna večina članov. Če je zakonski predlog v vsaj enem domu parlamenta sprejet z manj kot dvema tretjinama članov, je zakon objavljen v uradnem listu brez promulgacije. Takšen zakon lahko v treh mesecih spodbija petina članov kateregakoli doma, 500.000 volivcev ali pet regionalnih svetov, kar sproži referendumski postopek glede omenjenega akta. Če je predlog ustavnega zakona sprejet z vsaj dvotretjinsko večino članov v obeh domovih parlamenta, se zakon promulgira in objavi v uradnem listu.

5.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

5.8.1. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Vlada mora pred začetkom svojega mandata pridobiti soglasje obeh domov parlamenta. Če ta dva z zadostno večino ne podpreta vlade, jo lahko predsednik republike razpusti in razpiše nove volitve. Vsaj desetina senatorjev vladi lahko kadarkoli izreče nezaupnico.

Zbornici imata pravico postavljati vprašanja članom ministrskega sveta ali posameznemu ministru. Vprašanja poslancev in senatorjev se lahko postavljajo na plenarnem zasedanju ali pred delovnim telesom zbornice. Praviloma se

⁵ Nacionalni svet za gospodarstvo in delo (Consiglio nazionale dell'economia e del lavoro)

postavljajo ustno, razprava o njih pa ni obvezna. Domova sta pristojna opraviti interpelacijo. Interpelacija je vprašanje, ki ga člani parlamenta postavijo vladi ali posameznemu ministru glede vzrokov ali ciljev njunega političnega vedenja.

5.9. SEJE

Senat se sestaja dvakrat letno na rednem zasedanju, in sicer prvi delovni dan februarja in oktobra. Izredna zasedanja skliče predsednik zgornjega doma po lastni presoji ali pa na pobudo predsednika republike oziroma tretjine senatorjev. Dejansko senat zaseda celo leto, razen v božičnem času (en teden ne zaseda), in avgusta, ko ne zaseda do 5 tednov.

5.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Zadeve Evropske unije v okviru senata prvenstveno obravnava komisija za evropske zadeve, ki ima splošno pristojnost obravnavati zadeve Evropske unije in spremljati delovanje njenih institucij in organov. V okviru te komisije senat sodeluje z Evropskim parlamentom in drugimi parlamenti držav članic. Komisija podaja tudi mnenja k zakonodajnim predlogom in ocenjuje skladnost nacionalne zakonodaje z evropsko.

5.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Skupna parlamentarna zasedanja obeh domov parlamenta so predvidena:

- ko so volitve predsednika republike s sodelovanjem s predstavniki regij;
- pri udeležbi na prisegi predsednika republike;
- pri volitvah tretjine članov vrhovnega sodnega sveta Italijanske republike;
- v primeru obtožbe predsednika republike;
- so volitve petih članov ustavnega sodišča;
- pri sestavi seznama 45 državljanov, med katerimi se na slepo izbere 17 sodnikov, ki bodo preiskovali ustavno sodišče glede obtožbe predsednika republike.

5.12. REFORMA SENATA

Trenutno v Italiji poteka obsežna ustavna reforma, ki bo reformirala delovanje senata. V skladu s predlogom se bo število senatorjev zmanjšalo na 100, pri čemer

bo to število sestavljeno iz 74 regionalnih svetovalcev, 21 županov in petih senatorjev, ki jih bo imenoval predsednik republike, imeli pa bodo petletni mandat. Senatorji bodo izvoljeni na neposrednih regionalnih volitvah. Senat ne bo imel več pravice podeljevati zaupnice ali nezaupnice vladi, to pravico bo po reformi imela poslanska zbornica. Najpomembnejša reforma prinaša odpravo popolne dvodomnosti v okviru zakonodajnega postopka, saj bo z zmanjšanjem pristojnosti senata na tem področju omogočeno lažje in hitrejše sprejemanje zakonodaje. Pomembne spremembe bodo tudi na področju imenovanja ustavnih sodnikov, zakonodajne iniciative in pri volitvah predsednika republike.

6. KRALJEVINA BELGIJA

6.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Belgijski parlament sestavljata dva domova – Kamervan Volksvertegenwoordigers/ Chambre des Représentants/ House of Representatives/ predstavniški dom in Senaat/ Senate/ senat. Parlament ustvarja zakonodajo, ki ureja socialna razmerja v državi, poleg tega pa nadzira delovanje vlade.

Predstavniški dom ima 150 članov, ki so izvoljeni na neposrednih volitvah v 20 volilnih enotah. Število sedežev, ki pripade posamezni volilni enoti, je odvisno od števila prebivalstva v njej. Predstavniški dom proučuje vladne odločitve, jim izreka zaupnico in nezaupnico, razpravlja in odloča o sprejemu proračuna in zadolževanju, ustanavlja preiskovalne odbore, se udeležuje mednarodnih parlamentarnih zasedanj.

6.2. SENAAT – SENATE – SENAT

Senat se opredeljuje do zadev, ki se hkrati nanašajo na zvezno vlado, regije in občine, sodeluje na mednarodnih parlamentarnih srečanjih, posreduje v morebitnih konfliktih med parlamenti.

Zakonodajna funkcija senata je v glavnem omejena na področje organizacije in delovanja zveznega sistema. Senatova vloga je močna tudi pri obravnavi zadev, ki so v Belgiji izjemno delikatne: raba jezika v upravnih postopkih in ukrepih za preprečevanje diskriminacije zaradi ideoloških ali filozofskih razlogov.

6.3. VODSTVO

Senat imenuje svojega predsednika, podpredsednika in oblikuje svoj predsedniški urad.

6.4. NAČIN SESTAVE

Senat ima 60 članov:

- 50 članov imenujejo skupnosti ali regionalni parlamenti na podlagi rezultatov volitev: 29 senatorjev flamski parlament, deset senatorjev parlament franco-sko govoreče skupnosti, osem senatorjev valonski parlament, dva senatorja

francosko govoreče skupnosti bruseljskega parlamenta in enega senatorja nemško govoreča skupnost;

- predstavniki iz prejšnje alineje nato kooptirajo⁶ deset senatorjev – šest nizozemsko govorečih in štiri francosko govoreče na podlagi volilnih rezultatov v predstavnem domu.

Morebitni prazni sedeži se zapolnijo na podlagi novih imenovanj.

Skupnosti in regionalni sveti so voljeni na neposrednih volitvah. Ker se ozemlja skupnosti in regij medsebojno prekrivajo, je večina članov regionalnih svetov hkrati tudi članov skupnosti in obratno. Posledično 50 od 60 senatorjev (nekooptirani senatorji) opravlja dvojni ali celo trojni mandat – so člani senata, regijskega sveta in sveta skupnosti. Ti člani senata predstavljajo skupnosti in regije. Senat tako igra vlogo doma, kjer se srečujejo federalne enote in vlada.

Senat se deli na dve jezikovni skupini. Nizozemska jezikovna skupina obsega 35 senatorjev: 29 senatorjev, ki jih določi flamski parlament in šest nizozemsko govorečih kooptiranih senatorjev. Francosko govorečo skupino predstavlja 24 senatorjev: 20 senatorjev, ki jih imenujejo parlament francoske skupnosti, valonski parlament in francosko govoreča skupina bruseljskega parlamenta, in štiri kooptirani francosko govoreči senatorji.

V senatu ne sme biti več kot dve tretjini predstavnikov istega spola, iz česar sledi, da mora biti v posameznem mandatu vsaj 20 moških in 20 žensk.

6.5. MANDAT

Mandat članov senata traja pet let. Senat nima točno določenega mandata, gre za trajno telo, ki se obnavlja ob vsakih volitvah regionalnih parlamentov (sveti skupnosti in regionalni sveti se volijo vsakih pet let).

Mandat senatorja se začne na dan zaprisege senatorja v senatu in se konča z dnem prve seje parlamenta, ki ga je imenoval.

6.5.1.1. IMUNITETA

Člani senata uživajo imuniteto – noben član ne sme biti preganjan oziroma ne sme biti predmet preiskave zaradi mnenja ali glasu, ki ga je oddal pri izvrševanju svoje dolžnosti.

⁶ Kooptacija: imenovanje novega člana na osnovi odločitve že imenovanih članov senata.

6.5.1.2. POGOJI ZA IZVOLJIVOST:

- starost 18 let;
- belgijsko državljanstvo;
- neomejeno posedovanje državljanskih in političnih pravic;
- prebivališče v Belgiji.

Po volitvah senat sam preverja, ali so bili izpolnjeni vsi pogoji za izvolitev, in razrešuje vse, s tem povezane, spore. Senat ima izključno pristojnost nad preverjanjem izpolnjevanja pogojev za izvolitev svojih članov.

6.5.1.3. NEZDRUŽLJIVOST:

Senatorji ne smejo biti vladni ministri ali ministri regionalnih vlad, ne smejo biti člani predstavniškega doma ali regionalnega parlamenta razen senatorjev skupnosti.

6.6. PRISTOJNOSTI

6.6.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Zakonodajno oblast v Belgiji izvršujejo kralj, predstavniški dom in senat.

Zakonodajni postopek v Belgiji se lahko uresničuje na tri različne načine. Razdelili bi jih lahko na postopke popolne dvodomnosti, nepopolne dvodomnosti in enodomnosti. Pri prvih dveh senat sodeluje v postopku sprejemanja zakonov, pri tretjem pa je zvezna zakonodajna oblast v pristojnosti kralja in predstavniškega doma.

Popolna dvodomnost:

zakoni so sprejeti le, kadar jih v enakem besedilu potrdira tako prvi kot drugi dom:

- pripravljalni postopek pri spreminjanju ustave in postopki proučevanja in usklajevanja ustave;
- zadeve, o katerih morata na podlagi ustave odločati oba zakonodajna doma (npr. zadeve, ki se nanašajo na kraljevino);
- zakoni, ki zahtevajo posebno večino⁷;

⁷ Zakon mora dobiti podporo večine oddanih glasov v vsaki jezikovni skupini v vsakem od obeh domov pod pogojem, da je prisotna večina članov vsake skupine in da skupno število oddanih glasov v obeh jezikovnih skupinah predstavlja najmanj dve tretjini oddanih glasov.

- zakoni, ki se nanašajo na institucije nemško govoreče skupnosti in njeno financiranje;
- zakoni, ki se nanašajo na financiranje političnih strank in kontrolo stroškov volitev;
- zakoni, ki se nanašajo na organizacijo senata in status senatorjev;
- dodatne zadeve, ki spadajo v področje popolne dvodomnosti, se lahko določijo z zakonom, za sprejem katerega je zahtevana posebna večina.

Nepopolna (omejena) dvodomnost:

predstavniški dom po sprejetju predloga zakon pošlje v senat:

- zakoni, ki urejajo izvrševanje zakonov in zahtevajo posebno večino;
- zakoni, ki so opredeljeni v posameznih členih ustave (npr. zakoni, namenjeni preprečevanju diskriminacije na podlagi filozofskih in ideoloških nadzorov) kot tudi zakoni, ki se nanašajo na izvrševanje teh;
- zakoni, ki so sprejeti za zagotavljanje spoštovanja mednarodnih in nadnacionalnih obveznosti;
- zakoni, ki zadevajo državni svet⁸ (Conseil d'Etat) in zvezna upravna sodišča;
- dodatne zadeve, ki spadajo v področje omejene dvodomnosti, se lahko določijo z zakonom, za sprejem katerega je zahtevana posebna večina.

Senat obravnava predlog zakona na zahtevo večine njegovih članov, kar vključuje eno tretjino članov vsake izmed jezikovnih skupin. Zahtevo za obravnavo morajo upravičenci podati v 15 dneh od prejema zakona. Senat se mora v 30 dneh odločiti o tem, da ni podlage za spremembo zakona ali spremeniti zakon in ga sprejeti. Če se senat o zakonu ne izreče v predpisanem roku oziroma če obvesti predstavniški dom, da zakona ne bo spreminjal, predstavniški dom pošlje zakon kralju. Če je senat spremenil zakon, ga pošlje predstavniškemu domu, ki sprejme končno odločitev o tem, ali zakon sprejme ali ga spremeni.

V vseh ostalih zadevah je v Belgiji uveljavljena enodomnost zakonodajnega postopka – izvajata jo le predstavniški dom in kralj.

Parlamentarna usklajevalna komisija, ki jo sestavlja enako število članov obeh domov, je pristojna za razreševanje sporov glede pristojnosti med obema

8 Državni svet je vrhovno administrativno sodišče. Razdeljen je na zakonodajni in administrativni oddelek. Predstavlja posvetovalni organ in sodno institucijo izvršne oblasti.

domovoma. Če s tem soglašajo njeni člani, lahko podaljša 15-dnevni rok, namenjen proučevanju zakona.

6.6.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Senat ima pravico vložiti zakonodajno iniciativo zgolj o zadevah, ki spadajo pod okrilje tako imenovane popolne dvodomnosti.

6.6.1.2. AMANDMIRANJE

Senat ima pravico amandmiranja.

6.6.1.3. INFORMATIVNA POROČILA

V zadevah, ki zadevajo vlogo regij in skupnosti, lahko senat pripravi osnutke informativnih poročil. To lahko stori praktično v vseh zadevah. Priprava osnutkov takšnih poročil je največji odraz načela sodelovanja.

6.6.1.4. PREISKOVALNI ODBOR

Senat in predstavniški dom lahko ustanovljata preiskovalne odbore. Član predstavniškega doma ali senator je upravičen, da zahteva ustanovitev preiskovalnega odbora. Zahtevo se obravnava na enak način kot predlog zakona. Po razpravi na pristojnem odboru gre na plenarno zasedanje v razpravo in na glasovanje. Če je zahteva sprejeta, mora dom, v katerem je bila zahteva podana, oblikovati preiskovalni odbor in preiskava se lahko začne. Zakonodaja dopušča, da preiskavo v celoti vodi prvi ali drugi dom, v praksi pa se vedno oblikuje poseben preiskovalni odbor. Odbor in njegov predsedujoči imata enake pristojnosti kot preiskovalni sodnik. Med drugim lahko zaslišita priče in izvedence. Po končani preiskavi poročevalec, ki ga določi preiskovalni odbor, poda končno poročilo o zadevi na plenarnem zasedanju. Plenum razpravlja o poročilu in lahko poda izjavo o možnih sklepih, priporočilih ali odločitvah preiskovalnega odbora. To lahko privede do zakonodajne iniciative.

6.7. POSEBNE PRISTOJNOSTI

6.7.1. IMENOVANJA

Kralj imenuje sodnike vrhovnega sodišča na podlagi dveh list – prvo predloži vrhovno sodišče in drugo, alternativno, senat in predstavniški dom.

Senat imenuje člane visokega sodnega sveta z dvotretjinsko navadno večino, skladno z veljavno zakonodajo.

6.8. SEJE

Senat in predstavniški dom začneta zasedati vsako leto drugi teden oktobra razen kadar ju predčasno skliče kralj. Zasedata najmanj 40 dni letno.

Kralj razglasi konec zasedanja in ima pravico sklicati oba domova na izredno zasedanje. V tem primeru zasedanje ne sme trajati več kot mesec in se ne sme ponoviti, če s tem ne soglašata oba domova.

Seje so javne. Ne glede na to lahko senat zaseda tudi na zaprti seji na predlog svojega predsednika ali desetih članov. V tem primeru z absolutno večino odloči, ali bo seja v nadaljevanju odprta ali zaprta za javnost.

Senat lahko zahteva prisotnost vladnih predstavnikov na sejah, kjer se obravnavajo zadeve, ki spadajo na področje popolne in omejene dvodomnosti.

6.9. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

V belgijskem parlamentu zadeve EU obravnava zvezni svetovalni odbor za evropske zadeve. Odbor sestavlja 30 članov: deset članov senata, deset članov predstavniškega doma in deset članov Evropskega parlamenta, izvoljenih v Belgiji. Predstavnike senata in predstavniškega doma imenuje vsak dom posebej na začetku vsakega parlamentarnega zasedanja. Predlagajo jih politične skupine na podlagi svoje moči v vsakem izmed domov. Člane Evropskega parlamenta imenuje 25 članov Evropskega parlamenta, ki so izvoljeni v Belgiji po vsakih volitvah v Evropski parlament na podlagi proporcionalnega sistema. Odboru predsedujeta izmenično predsednik predstavniškega doma ali vodja delegacije senata.

Glavne naloge odbora obsegajo:

- koordinacijo in spodbujanje parlamentarnega nadzora nad evropskimi odločitvami;
- spremljanje izvajanja nacionalne zakonodaje, resolucij in priporočil glede na evropske zadeve;
- oblikovanje mnenj glede pogajanj o spremembah evropskih pogodb;
- priprava poročil o institucionalnih reformah in o predlogih normativnih aktov Evropske komisije;
- spremljanje vladnih odločitev in načrtov pred in po vsakem zasedanju Evropskega sveta;

- krepitev parlamentarnega nadzora nad evropskim procesom odločanja – dajanje pobud za medparlamentarno sodelovanje (med nacionalnimi parlamenti in Evropskim parlamentom, med nacionalnimi parlamenti, med nacionalnim parlamentom in belgijskim zveznim parlamentom ter parlamenti skupnosti in regij). Odbor se sestaja tudi z drugimi podobnimi organi, pristojnimi za evropske zadeve v drugih državah članicah, da bi skupaj razpravljali o delovnih metodah in temah, ki so v skupnem interesu;
- informiranje stalnih odborov o pomembnih zakonodajnih iniciativah Evropske komisije, zakonodajnih programih Evropske unije, sporočilih Evropske komisije, belih in zelenih knjigah, o dnevniških zasedanjih Sveta ministrov EU, poročilih Sveta ministrov, ki so naslovljena na vlado, poročilu Evropskega računskega sodišča;
- ocenjevanje vladnega poročila o uresničevanju evropskih pogodb. To poročilo daje vpogled v stanje prenosa evropskega prava v nacionalno pravo;
- oblikovanje mnenj glede evropskih zadev.

Odbor lahko pripravi osnutke zakonodajnih iniciativ, predloge sklepov, priporočila in druga končna besedila, ki jih posreduje neposredno na plenarno zasedanje senata ali predstavniškega doma. Odbor predstavlja belgijski zvezni parlament na zasedanjih COSAC.

Odbor lahko skliče vladne predstavnike pred ali po zasedanju Evropskega sveta.

Vsak v Belgiji izvoljeni predstavnik Evropskega parlamenta lahko sodeluje pri delu kateregakoli od stalnih odborov prvega ali drugega doma, vendar nima pravice glasovanja na takšnem odboru. Pred sodelovanjem rabi odobritev predsedujočega na tem odboru.

6.10. ODNOS MED FEDERALNIMI ENOTAMI

Ker so sveti skupnosti in regionalni sveti voljeni neposredno, razpolagajo s svojo demokratično legitimnostjo. Federalne enote nimajo svojih ustav. Njihov status je določen v ustavi in zakonih, za katerih sprejem je navadno zahtevana dvotretjinska večina glasov.

O spremembi skupnostnih ali regionalnih struktur tako odloča zvezni parlament.

Uredbe skupnosti in regij imajo enako pravno veljavnost kot zvezni zakoni, kar je bistvena razlika kot pri drugih federalnih državah, kjer je hierarhija pravnih aktov

zelo jasna. Zvezni parlament nikoli nima pravice razveljaviti uredbe skupnosti ali regije.

Ustavno sodišče presoja, ali so uredbe in zakoni skladni z delitvijo pristojnosti med federalnimi institucijami in lahko delno ali v celoti razveljavi uredbo ali zakon, če preseže meje dovoljenega.

Zvezni parlament, sveti skupnosti in regijski sveti so pri svojem delu avtonomni. Da bi se preprečili spori, ki bi nastali zaradi avtonomnosti pri delovanju parlamenta skupnosti in regij, so se oblikovala številna varovala:

- senat služi kot dom, kjer se srečujejo zvezna oblast in federalne enote, ki jih v senatu predstavljajo senatorji skupnosti;
- senat služi kot posvetovalno telo, če pride do konflikta interesov med zveznimi institucijami;
- možno je sodelovanje in dogovori med zvezno vlado in skupnostmi ter regijami.

6.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Oba domova zasedata skupaj:

- ob zaprisegi kralja pred nastopom svoje funkcije;
- ob smrti kralja;
- ob smrti kralja, če je njegov naslednik mladoleten – v tem primeru se sestane-ta z namenom, da imenujeta vladarjevega namestnika in skrbnika;
- če se oceni, da je kralj nezmožen izvrševati svoje pristojnosti, se sestaneta z namenom, da imenujeta vladarjevega namestnika in skrbnika;
- kadar postane kralj istočasno najvišji vladar druge države, morata soglasje dati oba domova.

7. KRALJEVINA NIZOZEMSKA

7.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELES

Predstavniški dom Nizozemske je parlament (Staten-general), ki predstavlja vse državljane Nizozemske. Sestavljen je iz druge zbornice (Tweede Kamer der Staten-generaal), ki je sorodna institucija prvim domovom evropskih parlamentov, in prve zbornice (Eerste Kamer der Staten-general).

Člani prve zbornice opravljajo svojo funkcijo nepoklicno, saj ob tem ohranjajo druge funkcije oziroma zaposlitve. Prva zbornica ima nadzorno funkcijo v zakonodajnem postopku, vendar ne more v okviru zakonodajnega postopka vlagati amandmajev, odloča lahko zgolj o sprejemu ali zavrnitvi zakonodajnega akta. Kljub temu, da imajo tudi člani prve zbornice pravico do postavljanja vprašanj vladi in sprožitve preiskave, teh pravic ne uporabljajo.

7.2. EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL – SENATE – PRVA ZBORNICA

Prva zbornica predstavlja nizozemske province, zato je tudi mandat in delo njenih članov vezano na provincialne svete. Za delo v prvi zbornici jim pripada nadomestilo v višini četrtnine plače predstavnikov drugega doma.

Glavne pristojnosti prva zbornica opravlja v okviru zakonodajnega postopka, obenem pa ima pomembno vlogo pri nadzoru nad delom vlade. Formalno lahko senat zgolj sprejme in zavrne zakonodajni akt, v praksi pa ima več možnosti, saj imajo debate v okviru zakonodajnega postopka pomembno vlogo pri interpretaciji akta. Prav tako kot drugi dom parlamenta lahko prva zbornica na vlado naslovi vprašanja in se opredeljuje do finančnih sredstev, namenjenih vladi, s čimer posredno vpliva na trenutno in bodočo politiko vlade.

7.3. SESTAVA

75 članov prve zbornice (Eerste Kamer) posredno izvolijo **člani** 12 provincialnih svetov. Volivci neposredno izberejo predstavnike provincialnih svetov, ki med temi izvolijo člane senata. Člani senata so izvoljeni vsaka **štiri** leta, in sicer tri mesece po volitvah v provincialne svete.

7.4. VODSTVO

Vodstvo prve zbornice predstavljajo predsednik in dva podpredsednika. Predsednik predstavlja prvo zbornico in vodi njeno delo. Predsednik je član in hkrati predsednik komiteja za notranje zadeve, prav tako pa predseduje sejam komiteja starešin.

Komite za notranje zadeve nadzoruje delo v pisarni generalnega sekretarja in ostale zadeve notranje administracije prve zbornice. Komite starešin sestavljajo predsednik prve zbornice in predsedniki posameznih političnih strank, ki so izvoljene v prvo zbornico. Njegova poglobljena funkcija je pomoč predsedniku prve zbornice pri opravljanju dela, zato se mora ta pred sprejemom odločitev posvetovati z omenjenim komitejem.

7.5. NAČIN SESTAVE

Člani prve zbornice so izvoljeni na posrednih volitvah, in sicer v 12 provincialnih svetih. Aktivno volilno pravico imajo člani provincialnih svetov, pasivno pa polnoletni (18 let) nizozemski državljani, ki so kvalificirani volivci.

7.6. MANDAT

Mandat obeh zbornic traja štiri leta, vendar se mandat prve zbornice lahko tudi spremeni, če se spremenijo mandati članov provincialnih svetov.

7.7. PRISTOJNOSTI SENATA

7.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

7.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zakonodajno iniciativo imata kralj in druga zbornica oz. parlament v posebnih primerih, ko je podana njegova pristojnost. Prva zbornica nima zakonodajne iniciative.

7.7.1.2. AMANDMIRANJE

Prva zbornica nima pravice do vlaganja amandmajev v okviru zakonodajnega postopka. Lahko pa poskrbi, da vlada na podlagi natančnih in argumentiranih kritik vloži »nadomestni zakon« ali t. i. »novelle«. V tem nadomestnem zakonu lahko vlada upošteva argumente prve zbornice, ni pa k temu zavezana. V tem

primeru je zakonodajni postopek enak kot za sprejem akta, ki ga predlagata druga zbornica ali kralj.

7.7.1.3. SPREJEM ZAKONA

Ko drugi dom parlamenta sprejme zakon, ga pošlje prvi zbornici, ta pa ga posreduje parlamentarni komisiji. Ta prouči, ali je zakon primeren za takojšnjo obravnavo na plenarnem zasedanju prve zbornice ali je potrebna predhodna proučitev zakona. Če je zakon takoj uvrščen na plenarno zasedanje, je sprejet brez razprave.

Predhodna študija zakona je sestavljena iz pisne korespondence in izmenjave gradiv. Člani komisije pisno predstavljajo mnenje svoje politične stranke in zastavljajo vprašanja vladi. Vlada odgovori v obliki memoranduma ali pisma. Včasih je za razpravo treba več krogov, vendar se ponavadi njihovo število omeji na enega. Ko so pripravljeni pisni predlogi parlamentarnih strank, prva zbornica pripravi plenarno sejo.

Prva zbornica ima pristojnost podati splošno mnenje o celotnem zakonu po njegovem sprejetju. Preverja predvsem kakovost zakonodaje z vidika legitimnosti, izvedljivosti in izvršljivosti. Pri tem lahko glasuje le o sprejemu ali zavrnitvi zakona in ne o amandmajih k posameznim določbam.

7.7.2. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Prva zbornica lahko od vlade zahteva določeno zakonodajno aktivnost, vendar se te pristojnosti poslužuje v redkih primerih. Razlog za to je dejstvo, da lahko vlada omenjeno zahtevo prve zbornice preprosto zavrne. Prva zbornica lahko vladi zastavlja pisna vprašanja tudi glede zadev, ki niso povezane z zakonodajnim postopkom, vendar te pristojnosti ne uporablja pogosto. Splošno prepričanje je namreč, da je nadzor nad vlado funkcija drugega doma parlamenta. Prvi dom potrjuje vladni proračun, s čimer pomembno vpliva na delovanje vlade in oblikovanje vladnih politik.

7.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

Parlament odloča o odobritvi kraljeve poročne pogodbe, prepričitvi kraljevega nasledstva, postavitvi novega zakonitega kraljevega naslednika, proučitvi nezmožnosti opravljanja funkcije kralja in sveta ministrov ter imenovanju kralja in razglasitvi vojnega ali izrednega stanja.

7.9. SEJE

Prvi dom zaseda en, največ dva dneva na teden, zaradi česar njegovi člani opravljajo svojo funkcijo kot nepopolno zaposlitev. Seje prvega doma so javne, na zahtevo desetine navzočih članov so lahko seje za javnost tudi zaprte.

7.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Nizozemska prva zbornica ima dolgo tradicijo obravnavanja zadev EU, saj se zave da pomena, ki ga imajo te zadeve na življenje njenih državljanov. Predlogi evropske komisije so v okviru prvega doma obravnavani najprej pri komisiji za evropsko kooperacijo. Ne glede na mnenje nizozemske vlade v vsakem konkretnem primeru ta komisija poda mnenje, ali bo zakonodajni predlog šel na obravnavo še na ostale komisije prvega doma. V okviru obravnave zakonodajnih predlogov prva zbornica preverja, ali je omenjena zakonodaja ustrezna. Posledica omenjenega postopka so lahko pisna/ ustna vprašanja vladi ali plenarno zasedanje prve zbornice, ki vključuje postavljanje vprašanj vladi.

Pomembni instrumenti prve zbornice v okviru EU so tudi letne razprave o Evropi ter mednarodni forumi, pri katerih prva zbornica ponuja širok spekter informacij o delu Evropske Unije in vplivih njene politike na Nizozemsko.

7.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Predsednik prve zbornice predseduje skupnim zasedanjem zgornjega in spodnjega doma parlamenta. Ta zasedanja so ob praznovanju Prinčevega dneva, t. j. otvoritvi parlamentarnega leta, podeljevanju soglasja k sklenitvi zakonskih zvez v kraljevi družini in pri inavguraciji novega kralja. Na parlamentarnem zasedanju kralj predstavi vsakoletno vladno politiko.

8. KRALJEVINA ŠPANIJA

8.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Las Cortes Generales/ The Cortes/ španski parlament sestavljata dva domova – Congreso de los Diputados/ Congress of Deputies/ kongres in Senado/ Senate/ senat.

Španski parlament izvaja zakonodajno funkcijo države, sprejema njen proračun, nadzira delo vlade in opravlja ostale naloge, poverjene z ustavo.

8.2. SENADO – SENATE – SENAT

Senat je dom teritorialnega predstavništva. To načelo je zelo močno uveljavljeno v španski ureditvi, ki se s tega vidika približuje zastopanosti federalnih enot v federalnem parlamentu.

8.3. SESTAVA

Španski senat sestavljajo do štirje senatorji iz različnih enot lokalne oziroma regionalne samouprave (**štirje** senatorji se volijo v vsaki pokrajini). Skupno število senatorjev je 266 (trenutno 265).

8.4. VODSTVO

Španski senat vodi urad predsednika (Mesa del Senado), ki je sestavljen iz predsednika, dveh podpredsednikov in štirih sekretarjev. Izvoljeni so na prvem uradnem zasedanju senata. Njihove najpomembnejše naloge so vezane na parlamentarne zadeve in notranje upravljanje senata: postavlja urnik zasedanj senata in odborov, koordinira delo različnih delovnih teles in vsako obračunsko leto pripravlja predlog zakona za proračun senata.

Predsednika senata (Presidenta del Senado) izvoli absolutna večina senata na prvem zasedanju. Ima največjo avtoriteto v senatu, zagotavlja, da delo v senatu napreduje, predseduje in skrbi za red med zasedanjem. Njegova funkcija je tudi, da sestavi pravilnik in zapolni manjkajoča mesta v soglasju z uradom in odborom za poslovnik.

8.5. NAČIN SESTAVE

V senatu sta dve vrsti senatorjev, ki uživata enake pravice in privilegije. Večja skupina je sestavljena iz 208 članov senata, ki so direktno izvoljeni po relativnem večinskem sistemu. V vsaki od 47 (neotoških) regij so izvoljeni štirje senatorji na podlagi univerzalnih, svobodnih, neposrednih in tajnih volitev. Vsak otok ali skupek otokov z otoškim svetom predstavlja svoje volilno okrožje za volitve senatorjev. Tri senatorje voli vsak od večjih otokov: Gran Canaria, Malorka, Tenerife in po enega senatorja voli vsak od manjših otokov, kot so Ibiza–Formentera, Menorca, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote in La Palma. Mesti Ceuta in Melilla izvolita po dva senatorja.

Ustava je določila, da so v zgornjem domu udeležene tudi lokalne in regionalne samouprave (Self-governing Communities). Regionalne samouprave imenujejo enega senatorja in vsakega nadaljnega senatorja na vsak nadaljnji milijon prebivalcev. To drugo vrsto senatorjev imenujejo zakonodajne skupščine regionalnih samouprav (zakonodajne skupščine avtonomnih enot) v skladu s svojimi zakonodajami. Trenutno je v senatu 58 posredno voljenih senatorjev. Za izpraznjeno mesto v senatu se morajo izvesti nadomestne volitve.

8.6. MANDAT

Senat je izvoljen za dobo štirih let. Mandat senatorjev se konča po štirih letih od izvolitve ali na dan razpustitve senata.

8.6.2.1. IMUNITETA

Člani senata uživajo svobodo govora in izražanja med opravljanjem senatorske funkcije. Prav tako tudi ne smejo biti zaprti razen v primeru očitnega zločina (flagrante delicto). Brez dovoljenja zgornjega doma ne smejo biti obtoženi ali obsojeni. Senatorju lahko sodi samo pristojno vrhovno sodišče.

8.7. PRISTOJNOSTI SENATA

8.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

8.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Poleg senata imajo to pravico še vlada, kongres in 500.000 španskih državljanov.

8.7.1.2. AMANDMIRANJE

Senat ima pravico amandmiranja zakonov. Pri spreminjanju zakonov, ki zadevajo povečanje odhodkov oziroma zmanjšanje prihodkov državnega proračuna, mora senat pridobiti soglasje vlade.

8.7.1.3. PRAVICA DO VETA

Vlada predloži zakone (government bills) najprej kongresu. Predlog zakona, ki ga kongres potrdi, se pošlje senatu, ki mora zakon obravnavati v dveh mesecih (ta rok se skrajša na 20 dni v primeru hitrega postopka). Zakonodajni postopek se torej začne v senatu, ko besedilo sprejme spodnji dom in ga pošlje predsedniku senata. Besedilo zakona predsednik takoj pošlje pristojnemu odboru. V času razprave odbora je možno dodati amandma k besedilu zakona ali predlog za veto. Slednji se od amandmaja razlikuje po tem, da učinkuje na celotno zakonsko besedilo in ga zavrača v celoti. Če ni sprejet noben amandma ali predlog za veto, gre zakon neposredno na plenarno sejo senata, sicer pa mora odbor napisati poročilo. Odbor imenuje poročevalno telo, ki mora proučiti zakon in pripraviti poročilo v 15 dneh, da ga odbor nato prouči. Poročilo odbora je poslano na plenarno sejo v razpravo in končno odločanje. Poročilo odbora vedno prikazuje večinsko mnenje odbora; senatorji, ki se z večino ne strinjajo, lahko podajo odklonilno mnenje. Če je v poročilu predložen predlog za veto, je razprava o zakonu kot celoti izključena, ker se o celotnem zakonu razglablja pri predlogu za veto. Za sprejem veta je potrebna absolutna večina senatorjev. Če je veto na zakon izglasovan, predsednik senata zaključi nadaljnjo razpravo o zakonu in o tem obvesti predsednika kongresa in ministrskega predsednika. V nasprotnem primeru sledi nadaljnja razprava o zakonu. Zasedanje se nadaljuje z razpravo o odklonilnem mnenju posameznih senatorjev, ki je omejena na 10 minut. Predsednik senata nato odloča o načinu glasovanja in poteku sprejemanja zakona. Če senat zakon sprejme brez amandmajev, potem pošlje zakon ministrskemu predsedniku v ustrezno kraljevo odobritev. V primeru sprejetega amandmaja ali veta pa mora zakon poslati s komentarjem nazaj v kongres. Kongres nato z navadno večino sprejme ali zavrne senatove amandmaje oziroma lahko preglasi veto z absolutno večino (z navadno večino le v primeru, da sta minila več kot 2 meseca od intervencije senata). Najbolj pa krepi položaj senata pristojnost, da glede nekaterih zakonov odloča skupaj s kongresom. Gre za nekatere najpomembnejše zakone, ki se veljavno sprejmejo le pod pogojem, da so sprejeti z absolutno večinov obeh domov. Če ne pride do tega, mora poskušati doseči skupno rešitev mešana komisija (mixed commission), ki je sestavljena iz enakega števila senatorjev in kongresnikov; o njenem predlogu domova ponovno sklepata. Če tudi to ne uspe, dokončno z absolutno večino odloči kongres.

8.7.1.4. POTRJEVANJE GENERALNEGA DRŽAVNEGA PRORAČUNA

Senat skupaj s kongresom potrjuje sprejem generalnega državnega proračuna.

8.7.1.5. POTRJEVANJE MEDDRŽAVNIH SPORAZUMOV IN POGODB

Postopek potrjevanja je podoben zakonodajnemu postopku, vendar ima določene smiselne posebnosti (prepoved amandmiranja sporazumov ...).

8.7.2. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

8.7.2.1. POSTAVLJANJE VPRAŠANJ VLADI

Senatorji lahko vladi postavljajo vprašanja. Vprašanja lahko zahtevajo pisni ali ustni odgovor. Ustna vprašanja so predstavljena ob generalni registraciji senata (General Registry of the Senate) med ponedeljkovim in sredinim zasedanjem. Vprašanja, ki so naslovljena na vlado, prouči predsedniški urad senata in jih uvrsti na zasedanje. Senator ima po vprašanju na voljo še dodatno vprašanje, vendar so mu dodeljene le tri minute časa. Vprašanja za ustni odgovor so možna tudi na odboru. V pisni obliki je možnih več vprašanj naenkrat, ki niso na noben način omejena. Slednja vprašanja so naslovljena na predsedniški urad senata in vlada mora nanje odgovoriti v 20 dneh.

8.7.2.2. SPREJEM PREDLOGOV

Predlog lahko pripravi odbor, parlamentarna skupina ali najmanj 10 senatorjev. Senat izdaja predloge, da poda določeno izjavo vladi ali pa da razglasi svoje mnenje na določeno temo (lahko tudi nezakonodajne narave). Predloge sprejemajo na zasedanju. Pobudnik najprej predstavi predlog, za kar ima na voljo 20 minut časa. Vsaka parlamentarna skupina, ki je dodala predlogu kakšen amandma, ima na voljo 10 minut časa za njegovo predstavitev, po vsaki predstavitvi amandmaja pa ima avtor predloga možnost, da v 20 minutah odgovori. Kadar ni podanih nobenih sprememb predloga, ima 20 minut na razpolago opozicija, ki nasprotuje predlogu. Na koncu razprave o zakonu ima vsaka parlamentarna skupina še 10 minut časa, da pove svoje mnenje o predlogu. Sledi glasovanje. Če je predlog sprejet, mora vlada v šestih mesecih sporočiti senatu o izpolnitvi predloga. Te sicer lahko sprejemajo tudi odbori.

8.7.3. USTAVNOREVIZIJSKI POSTOPEK

Španska ustava pozna tri načine spreminjanja ustave. Na predlog senata, kongresa ali vlade (ne morejo predlagati sprememb ustave v primeru vojnega stanja, izrednih razmer ...) morata oba domova podpreti ustavne amandmaje s

tripetinsko večino. Če domova ne dosežeta soglasja, lahko oblikujeta mešano komisijo (Joint Commission), ki je sestavljena tako iz članov senata kot kongresa. O rešitvi, ki jo izdelata omenjena komisija, nato glasuje vsak dom posebej. Drugi način pride v poštev, če revizija ne poteka po omenjenem postopku in če besedilo ustavnega amandmaja sprejme senat z absolutno večino. V tem primeru lahko kongres sprejme spremembo ustave z dvotretjinsko večino. V 15 dneh po potrditvi ustavne spremembe v obeh domovih lahko desetina članov senata ali kongresa zahteva, da to potrdijo še volilni upravičenci na referendumu.

V primeru popolne ali delne revizije ustave, ki zajema spremembo določenih členov ustave (temeljne ustavne določbe, temeljne človekove pravice in svoboščine, določbe, ki zadevajo kraljevino) morata oba domova revizijo sprejeti z dvotretjinsko večino, nato pa sta avtomatsko razpuščena. Novo oziroma revidirano ustavo sprejmeta novo izvoljena domova španskega parlamenta z dvotretjinsko večino.

8.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

8.8.1. INTERPELACIJA VLADE

Navzkrižna zasliševanja so predstavljena pisno in naslovljena na urad predsednika senata ob generalni registraciji senata. Urad predsednika nato prouči interpelacijo in jo uvrsti na dnevni red zasedanja. Na njem ima senator 15 minut časa, da predstavi vzrok interpelacije, za njim pa ima vlada enako časa za odgovor. Senator lahko nato prosi za besedo, ki ne sme trajati dlje kot pet minut. Enako časa ima ponovno vlada za odgovor. Za njo imajo priložnost vodje različnih parlamentarnih skupin, da podajo svoje mnenje na interpelacijo. Pobudnik interpelacije lahko zaradi nezadovoljstva z odgovori predstavnikov vlade napove vložitev predloga (motion).

8.8.2. VOLITVE IN IMENOVANJA

Senat izvoli četrtno sodnikov ustavnega španskega sodišča (izvolijo štiri sodnike od 12). Sodnika lahko predlaga parlamentarna skupina ali skupina 10 poslancev. Za izvolitev vsak kandidat potrebuje tri petine glasov poslancev. Vsak senator ima toliko glasov, kolikor sodnikov morajo imenovati. Glasovanje ponovijo za kandidate, ki niso uspeli doseči že omenjene tripetinske podpore senatorjev. Senatorji kralju v imenovanje predlagajo štiri od 20 članov generalnega sveta sodne oblasti (General Council of the Judicial Power). Za izvolitev omenjenih štirih članov je prav tako potrebna tripetinska večina. Senat izvoli še kandidata za ljudskega branitelja (Defender of the people) s tripetinsko večino na predlog mešanega odbora

za odnose z ljudskim braniteljem. Takšno podporo mora doseči tudi v kongresu. Če takšna večina ni dosežena, zahteva novo imenovanje tripetinsko podporo članov kongresa in absolutno večino senatorjev. Izvoliti morajo polovico članov (šest od 12) računskega sodišča, polovico članov (šest od 12) uprave urednikov radiotelevizije Španija (the Board of Directors of the public Entity Radiotelevision Espanola) in pet članov sveta univerze.

8.8.3. ZAHTEVA ZA PRESOJO USTAVNOSTI

50 senatorjev lahko sproži postopek pred ustavnim sodiščem o ustavnosti in zakonitosti aktov.

8.9. SEJE

Senat se sestane dvakrat letno na rednem zasedanju: najprej od septembra do decembra in drugič od februarja do junija. Senat ima lahko tudi izredna zasedanja na zahtevo vlade, stalnega odposlanstva ali absolutne večine senatorjev. Dejansko senat zaseda dva dni tedensko (torek in sredo), tako da skupno zaseda približno 50 dni na leto.

9. REPUBLIKA AVSTRIJA

9.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELES

Avstrijski parlament sestavljata dva domova - Nationalrat/ National Council/ nacionalni svet in Bundesrat/ Federal Council/ zvezni svet, ki skupaj predstavljata zakonodajno vejo oblasti.

Člani nacionalnega sveta opravljajo svojo funkcijo v času petletnega mandata. Njegovi člani opravljajo številne funkcije, med drugim pripravljajo in razpravljajo o zakonih, potrjujejo državne pogodbe in s tem izvajajo nadzor nad zvezno vlado.

9.2. BUNDESRAT – THE FEDERAL COUNCIL OF AUSTRIA – ZVEZNI SVET

Zvezni svet je dom, ki zastopa interese devetih zveznih dežel v zakonodajnem postopku. Število članov, ki predstavljajo posamezne dežele v zveznem svetu, je odvisno od števila prebivalstva – najnižje število predstavnikov je tri, najvišje 12.

Glavna naloga članov zveznega sveta je zastopanje interesov zveznih dežel v zakonodajnem postopku. Poleg tega lahko izvaja določen nadzor nad delom vlade, ko ji zastavlja pisna ali ustna vprašanja in ji pošilja sklepe glede aktualne politike.

Zvezni svet ima 61 članov. Njegova glavna naloga je predstavništvo interesov zveznih dežel v zakonodajnem postopku na zvezni ravni. Njegove člane imenujejo deželni zbori devetih zveznih dežel.

9.3. VODSTVO

Predsedstvo zveznega sveta se menja vsakih šest mesecev na podlagi abecednega vrstnega reda zveznih dežel. Predsednik postane oseba, ki je prva na seznamu članov, ki so bili izvoljeni v posamezni deželi.

Zvezni svet izmed svojih članov izvoli po dva člana, ki zasedeta mesti podpredsednikov, vsaj 2 sekretarja in 2 člana, ki sta zadolžena za sklicevanje članov za glasovanje. Predsednik in dva podpredsednika predstavljata predsedstvo.

Predsednik zastopa in predstavlja zvezni svet, ga sklicuje in mu predseduje izmenično s podpredsednikoma. Zadolžen je za to, da vsi postopki potekajo skladno

s poslovníkom. Izmenično s predsednikom nacionalnega sveta predseduje sejam zvezne skupščine.

9.4. NAČIN SESTAVE

Člani zveznega sveta so izvoljeni na posrednih volitvah prek deželnih zakonodajnih teles (delegirajo jih deželni zbori). Volitve tečejo v skladu z načeli proporcionalnega sistema.

Za razliko od nacionalnega sveta člani zveznega sveta niso izvoljeni na podlagi splošne neposredne volilne pravice. Njegove člane, sorazmerno z močjo strank, imenujejo deželni zbori. Število članov je odvisno od števila prebivalstva v posamezni deželi. Najbolj številčne dežele imajo po 12 predstavnikov, najmanjše pa najmanj tri. Če se število prebivalstva v posamezni deželi spremeni, se bo sorazmerno s tem spremenilo tudi število predstavnikov v zveznem svetu. Število sedežev, ki pripadajo posamezni deželi, se dodeljuje vsakih 10 let. Zvezni predsednik sprejme odločitev o številu članov, ki naj jih ima posamezna dežela v zveznem svetu. Njihovo število se tako spreminja.

Trenutno število članov v zveznem svetu je 61. Izvolijo jih deželni zbori, sestava zveznega sveta se zato lahko spremeni po vsakih volitvah deželnih zborov.

Vsak deželni zbor izvoli nadomestnega člana za vsakega izmed članov zveznega sveta, ki prevzame mesto člana zveznega sveta zaradi predčasnega prenehanja funkcije, zaradi odstopa, smrti ali iz drugega razloga. Sedeži so med strankami razdeljeni glede na število sedežev, ki jih imajo v deželnih zbora, ti pa so dodeljeni na podlagi proporcionalne zastopanosti. Morebitne prazne sedeže v času mandata zapolnijo nadomestni člani, ki se imenujejo na enak način kot ostali člani.

POGOJI ZA IZVOLJIVOST:

- starost 21 let;
- avstrijsko državljanstvo;
- izpolnjevanje pogojev za izvoljivost v deželne zbornice;
- prebivališče v deželi, ki te izvoli.

9.5. MANDAT

Člane zveznega sveta izvolijo deželni zbori posameznih zveznih dežel. Za izvolitev ni treba, da so člani deželnih zborov, morajo pa izpolnjevati pogoje, ki so nujni za izvolitev v deželne zbornice.

Pri izvrševanju svoje funkcije niso vezani na nobena navodila. Člani zveznega sveta v času svojega mandata uživajo enako imuniteto kot člani deželnega zbora, ki jih je izvolil.

Članstvo v zveznem svetu se začne z izvolitvijo v deželnem zboru. Mandat se konča s koncem zakonodajnega obdobja deželnega zbora, ki ga je izvolil, z odstopom ali izgubo mandata kot posledico odločitve ustavnega sodišča.

9.6. PRISTOJNOSTI ZVEZNEGA SVETA

9.6.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

9.6.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zvezni svet ali tretjina njegovih članov lahko na nacionalni svet naslovi zakonodajne iniciative. Takšne zakonodajne predloge pošlje predsednik zveznega sveta predsedniku nacionalnega sveta.

9.6.1.2. SKLEPI ZVEZNEGA SVETA

Ena izmed glavnih pristojnosti zveznega sveta je, da se opredeljuje do zakonov, ki jih sprejme nacionalni svet. Vsak zakon, ki ga sprejme nacionalni svet, se brez odlašanja posreduje zveznemu svetu. Šele če mu zvezni svet ne nasprotuje, se lahko razglasi in začne veljati.

Edine izjeme predstavljajo zakoni, ki se nanašajo na poslovnik nacionalnega sveta, proračun, določeni finančni zakoni in zaključni račun proračuna; v navedenih primerih zvezni svet nima pravice sodelovati.

9.6.1.3. AMANDMIRANJE

Zvezni svet nima pravice amandmiranja.

9.6.1.4. PRAVICA DO VETA

Zvezni svet ima pravico nasprotovati zakonom, ki jih sprejme nacionalni svet. Gre za pravico odločilnega veta, kar pomeni, da nacionalni svet lahko odločitev zveznega sveta preglasuje.

V določenih primerih ima zvezni svet pravico do absolutnega veta (zakon lahko začne veljati samo ob izrecni odobritvi zveznega sveta). Za sprejem absolutnega veta je potrebna dvotretjinska navadna večina. Med te zadeve spadajo:

- ustavni zakoni ali klavzule, ki omejujejo pristojnosti dežel;
- zakonske določbe, ki se nanašajo na zvezni svet;

- državne pogodbe glede zadev, ki spadajo v avtonomno sfero dežel.

Zvezni svet nima vpliva na določene zakonodajne odločitve nacionalnega sveta, predvsem na tiste, ki se nanašajo na zvezne finance. O teh odločitvah je zvezni svet samo seznanjen.

Zakone, ki jih sprejme nacionalni svet, lahko zvezni svet zavrne v osmih tednih. Če Nacionalni svet vztraja pri sprejemu spornega zakona ali pa ga spremeni, se mora ponovno sestati in preglasovati veto.

Nacionalni svet lahko ponovno sprejme svojo prvotno odločitev, če je prisotna vsaj polovica njegovih članov. Ta odločitev je končna in ji zvezni svet ne more več nasprotovati. Če nacionalni svet na podlagi nasprotovanja zveznega sveta zakon spremeni, mora spremenjeno besedilo zakona ponovno poslati v pregled zveznemu svetu.

9.6.2. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Zvezni svet lahko na zvezno vlado naslavlja sklepe glede zadev aktualne politike.

Člani zveznega sveta lahko zvezni vladi in njenim članom postavljajo pisna ali ustna vprašanja. Pravico postaviti pisno vprašanje imajo trije člani zveznega sveta. Vlada mora odgovoriti v dveh mesecih. Praviloma se odgovarja v pisni obliki, a član vlade lahko nanje odgovori tudi ustno. Posebna oblika pisnih vprašanj so t. i. nujna vprašanja, na katera mora predstavnik vlade odgovoriti v času plenarnega zasedanja. Da se lahko postavi takšno vprašanje, mora biti zagotovljena podpora petih članov zveznega sveta. Na začetku vsakega plenarnega zasedanja je del seje namenjen postavljanju ustnih vprašanj. V tem delu seje lahko člani parlamenta vladi postavljajo vprašanja. Po odgovoru vlade lahko člani postavljajo predstavnikom vlade dodatna vprašanja. Čas, namenjen postavljanju vprašanj, je omejen na eno uro, a se v izjemnih primerih lahko podaljša.

Zvezni svet je upravičen, da pridobiva informacije in poda svoje mnenje glede zadev EU in sodeluje v postopku preizkusa subsidiarnosti.

Člani zvezne vlade in državni sekretarji imajo pravico sodelovati v vseh razpravah zveznega sveta. Zvezni svet lahko zahteva prisotnost predstavnikov zvezne vlade. V okviru razprave lahko člani zvezne vlade in državni sekretarji kadarkoli podajo svoje mnenje o obravnavani zadevi pod pogojem, da ne prekinajo govornika.

9.7. POSEBNE PRISTOJNOSTI

9.7.1. REFERENDUM ZARADI UGOVORA O NEUSTAVNOSTI ZVEZNEGA ZAKONA

Po končanem zakonodajnem postopku, vendar pred razglasitvijo delne spremembe zveznega ustavnega zakona, lahko tretjina članov zveznega sveta zahteva njegovo obravnavo na referendumu.

9.7.2. ZAHTEVA ZA PRESOJO USTAVNOSTI

Tretjina članov zveznega sveta lahko zahteva, da ustavno sodišče zvezni zakon ali določene njegove dele razglasi za neustavne.

9.8. SEJE

Seje zveznega sveta so dva tedna po tednu, v katerem zaseda nacionalni svet.

Predsednik zveznega sveta mora v 15 dneh sklicati sejo zveznega sveta, kadar to zahteva četrtnina članov zveznega sveta ali vlada.

Seje zveznega sveta so odprte za javnost. Predsedujejo jim izmenično predsednik in podpredsednika zveznega sveta.

9.9. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

V zveznem svetu oblikuje in sprejema mnenja glede zadev EU odbor za evropske zadeve. Sestavlja ga 14 članov. Seje odbora so odprte za javnost razen v primerih, ko obravnava zadeve zaupne narave. Člani Evropskega parlamenta in drugi člani zveznega sveta, ki niso člani odbora, se lahko udeležujejo njegovih sej in sodelujejo kot svetovalci. Pred začetkom razprave o zadevah EU ima uvodno besedo pristojni predstavnik vlade. Namen tega je, da predstavi stanje pogajanj v dotični zadevi. Odbor za evropske zadeve lahko sprejema mnenja glede evropskih zadev. Mnenja se sprejemajo z navadno večino, njihov namen pa je prispevati k oblikovanju stališč Avstrije v posameznih pogajanjih. Mnenja so za predstavnika avstrijske vlade zavezujoča v primerih, ko mora biti posamezna evropska zadeva implementirana v avstrijsko zakonodajo prek zveznega ustavnega zakona, za sprejem katerega je nujno soglasje zveznega sveta. Sprejem tovrstnih mnenj je redko, zato se večkrat sprejemajo priporočila, ki po svoji naravi ne zahtevajo nikakršne zaveze.

9.10. ODNOS Z DEŽELAMI

Člani deželnih vlad imajo pravico sodelovati na vseh zasedanjih zveznega sveta. Predstavniki deželnih vlad imajo na svojo zahtevo pravico, da izrazijo svoje mnenje, kadar se obravnavana tematika nanaša na dežele na splošno oziroma na točno določeno deželo.

Če se zadeva nanaša samo na določeno deželo, ima pravico izraziti svoje mnenje zgolj predstavnik te dežele. Predstavniki deželnih vlad imajo pravico izraziti svoje mnenje tudi že po končani razpravi. V tem primeru se šteje, da je razprava ponovno odprta.

V času zasedanj imajo predstavniki deželnih vlad pravico izjaviti svoje mnenje glede zadev, ki se nanašajo na njihove dežele in niso uvrščene na dnevni red seje. V takšnih primerih morajo o tem predhodno obvestiti predsednika. Predsednik nato o zadevi obvesti zvezni svet in napove, v katerem delu seje bo besedo imel predstavnik deželne vlade. O zadevah se razpravlja, če zadevo podpre vsaj pet članov zveznega sveta ali člani ene dežele v zveznem svetu. Če pride do nasprotovanja, o zadevi odloči zvezni svet.

9.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Obe zakonodajni telesi – nacionalni in zvezni svet – skupaj sestavljata tretje parlamentarno telo – zvezno skupščino. Zvezna skupščina ima 183 članov nacionalnega sveta in 61 članov zveznega sveta.

Zvezna skupščina ima pet pristojnosti, ki se vse nanašajo na funkcijo predsednika republike:

- sestane se vsakih 6 let za zaprisego zveznega predsednika;
- na zahtevo nacionalnega sveta se sestane, da odloči o zahtevi za izvedbo referenduma za njegovo odstavitev;
- na zahtevo nacionalnega sveta se sestane, da odloči o uradnemu pregonu predsednika;
- za odločanje o obtožbi predsednika republike zaradi kršitve ustave pred ustavnim sodiščem;
- zvezna skupščina je pristojna tudi za razglasitev vojne.

10. REPUBLIKA BELORUSIJA

10.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Na podlagi 90 člena ustave je Natsionalnoye Sobranie/ narodna skupščina dvodomno predstavniško in zakonodajno telo Republike Belorusije.

Glavne naloge beloruskega parlamenta so:

- priprava zakonodaje;
- sprejemanje državnega proračuna;
- sodelovanje pri oblikovanju izvršilne in sodne oblasti;
- izvrševanje nadzornih funkcij;
- dejavnost, povezana z zunanjo politiko.

The House of Representatives of the National Assembly of the Republic of Belarus/ predstavniški dom ima 110 poslancev, ki so izvoljeni na podlagi splošne, svobodne, enake in neposredne volilne pravice na tajnih volitvah. Na podlagi ustave imajo pravico predlagati člane predstavniškega doma javne organizacije, delovni kolektivi ali državljani Belorusije. Državljan, ki je dopolnil 21 let starosti, lahko kandidira za poslanca v predstavniškem domu.

10.2. SOVIET RESPUBLIKI – COUNCIL OF THE REPUBLIC – SVET REPUBLIKE

The Council of the Republic of the National Assembly of the Republic of Belarus/ svet republike je dom regionalnega predstavnštva. Ima 64 članov (trenutno 58).

10.3. VODSTVO

Svet republike izmed svojih članov izvoli predsednika sveta republike in njegovega namestnika.

Kandidate za predsednika in podpredsednika predlagajo člani sveta republike. Vsi predlagani kandidati razen tistih, ki so umaknili svojo kandidaturo, se uvrstijo na glasovalni seznam. Predsednika in podpredsednika se izvoli z večino glasov

vseh članov sveta republike. Vsak član sveta republike lahko predlaga po enega člana za predsednika in podpredsednika sveta republike.

Predsednik sveta republike:

- skrbi, da vsi postopki v svetu republike tečejo pravilno;
- predseduje sejam sveta republike in izvršuje druge dolžnosti, ki so povezane z vodstvom v času sej;
- podpisuje sklepe, ki jih sprejme svet republike in predsedstvo sveta republike;
- zakone, ki jih sprejme predstavniški dom, v obravnavo posreduje stalnim odboru sveta republike;
- pred predsednikom republike, vlado in drugimi javnimi institucijami kot tudi nevladnimi organizacijami, funkcionarji in parlamenti drugih držav in mednarodnimi parlamentarnimi organizacijami predstavlja svet republike;
- sprejema odločitve glede aktivnosti sveta republike, skladno z veljavno zakonodajo;
- v svetu republike izvršuje vodstveno funkcijo;
- stalnim odboru sveta republike poverja oblikovanje predlogov zakonov, ki se nato v imenu sveta republike kot zakonodajne iniciative posredujejo v predstavniški dom;
- predsedniku države v podpis posreduje zakone, ki jih je sprejel predstavniški dom in podprl svet republike;
- lahko izda odredbe o zadevah v okviru svoje pristojnosti.

10.4. NAČIN SESTAVE

Proces oblikovanja drugega doma je kombinacija volitev in imenovanj. Osem članov sveta republike imenuje predsednik države, ostali člani so izvoljeni s tajnim glasovanjem na podlagi večinskega volilnega sistema na sejah oblastnih svetov: po osem članov jih izvoli vsaka izmed šestih regionalnih oblasti in mesto Minsk.

Član sveta republike lahko postane vsak državljan Belorusije, star več kot 30 let, ki je prebival na področju posamezne oblasti oziroma v mestu Minsk vsaj pet let.

Član sveta republike ne more biti:

- predsednik republike;

- član vlade;
- član predstavniškega doma;
- sodnik.

10.5. MANDAT

Član sveta republike dobi svoj mandat na dan prve seje. Članu sveta republike preneha mandat na dan, ko preneha mandat sveta republike ali na dan razpusta sveta republike.

Mandat člana sveta republike traja štiri leta.

10.5.2.1. IMUNITETA

Člani sveta republike uživajo imuniteto, ko dajejo izjave in izvršujejo svojo funkcijo razen če gre za klevetanje ali žaljiv govor. Člani sveta republike uživajo imuniteto od dneva pridobitve mandata do konca mandata. Imuniteta jih ščiti tudi po prenehanju mandata za izjave, ki so jih izrekli v času izvrševanja mandata. V času celotnega trajanja mandata se sme članom sveta republike odvzeti prostost zgolj ob predhodnem posvetovanju s svetom republike razen če gre za izdajo države ali drugo težje kaznivo dejanje oziroma kadar so zaloteni ob samem izvrševanju kaznivega dejanja.

Kazenski postopek proti članu sveta republike lahko sproži zgolj generalni državni tožilec, v postopku pa mu sodi vrhovno sodišče.

Parlamentarna imuniteta: nanaša se na kazenske in civilne postopke. Zaobjema vsa kazniva ravnanja z izjemo izdaje države in drugih zelo hudih kaznivih dejanj. Člane sveta republike varuje pred aretacijo in pridržanjem, ne pa pred sprožitvijo sodnih postopkov proti njim in pred hišno preiskavo.

10.6. PRISTOJNOSTI

10.6.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Skladno z ustavo ima svet republike naslednje pristojnosti:

- odobritev ali zavrnitev zakonov, ki spreminjajo ali dopolnjujejo ustavo in jih je sprejel predstavniški dom;
- razlaga ustave in drugih predlogov zakonov.

10.6.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Za razliko od članov predstavniškega doma, ki imajo pravico vlagati zakonodajno iniciativo, ta pravica članom sveta republike ne pripada. Skladno z ustavo ima pristojnost vlagati zakonodajno iniciativo zgolj svet republike kot celota.

Predsednik ali na podlagi njegove dodelitve ima vlada pravico posredovati predlog zakona v obravnavo v predstavniški dom in svet republike po nujnem postopku. Predstavniški dom in svet republike morata zadevo obravnavati v desetih dneh od predložitve.

Na zahtevo predsednika ali vlade morata predstavniški dom in svet republike na njunih sejah odločati o celotnem zakonu ali tistem delu, ki sta ga posredovala predsednik ali vlada, pri čemer se morajo ohraniti tisti amandmaji, ki sta jih posredovala ali sprejela predsednik ali vlada.

10.6.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Vsak zakon razen ko tako določa ustava, se najprej obravnava v predstavniškem domu in nato v svetu republike.

Zakon je sprejet, če zanj glasuje večina vseh članov v predstavniškem domu in svetu republike razen ko ustava določa drugačno večino.

Zakoni, ki jih sprejme predstavniški dom, se v obravnavo svetu republike pošljejo v petih dneh; ta jih mora obravnavati v 20 dneh razen če ustava določa drugače.

Šteje se, da je svet republike potrdil zakon, če je zanj glasovala večina vseh članov oziroma če v 20 dneh oziroma 10 dneh, kadar gre za obravnavo zakonov po nujnem postopku, od predložitve svet republike zakona ni obravnaval. Če svet republike zakon zavrne, oba domova z namenom razrešiti obstoječa nesoglasja glede predloga zakona oblikujeta začasno spravno komisijo. Besedilo predloga zakona, ki ga oblikuje spravna komisija, se posreduje v odobritev obema domovoma parlamenta. Če spravna komisija ne uspe oblikovati kompromisnega predloga zakona, predsednik ali vlada na podlagi njegove dodelitve lahko zahtevata, da predstavniški dom sprejme končno odločitev. V tem primeru je zakon sprejet, če zanj glasujeta dve tretjini vseh članov predstavniškega doma.

Sprejeti zakon se v 10 dneh posreduje v podpis predsedniku republike. Če se predsednik republike strinja z zakonom, ga podpiše. Če ga predsednik republike ne vrne v dveh tednih, odkar mu je bil poslan, se šteje, da je bil zakon podpisan. Šteje se, da zakon ni bil podpisan in da je neveljaven, če ga ni bilo mogoče vrniti nazaj v parlament, ker je bilo zasedanje končano. Če se predsednik ne strinja z

besedilom predloga zakona, ga skupaj s svojimi pridrži vrne nazaj v predstavniški dom, ta ga mora skupaj s predsednikovimi pridrži obravnavati v 30 dneh. Če ga predstavniški dom sprejme z vsaj dvotretjinsko večino vseh članov, ga skupaj s predsednikovimi pridrži posreduje svetu republike v petih dneh, ki ga mora obravnavati v 20 dneh. Šteje se, da je zakon sprejet, če sta zanj glasovali vsaj dve tretjini članov sveta republike. Zakon mora predsednik republike podpisati v petih dneh. Šteje se, da je zakon sprejet in lahko začne veljati tudi, če ga predsednik republike v zahtevanem roku ne podpiše. Če predsednik nasprotuje zgolj posameznim določbam zakona, je postopek ponovnega odločanja enak, s to razliko, da pred drugo obravnavo spornih določb v obeh domovih predsednik podpiše zakon in ta začne veljati brez spornih določb, o katerih se glasuje naknadno.

Na predlog predsednika republike lahko predstavniški dom in svet republike z večino vseh članov obeh domov sprejmeta zakon o delegiranju zakonodajne oblasti predsedniku republike. Na ta način lahko predsednik izdaja dekrete, ki imajo moč zakonov.

Delegiranje zakonodajne oblasti ni mogoče glede naslednjih zadev: spremembe ali dopolnitve ustave ali njene razlage, spremembe ali dopolnitve zakonov o politiki, odobritev državnega proračuna in njegove spremembe z ozirom na volitve predsednika in parlamenta, omejevanje ustavnih pravic in svoboščin državljanov. Delegirana zakonodaja ne sme dovoljevati spremembe omenjene zakonodaje niti ne sme dovoljevati sprejetja zakonodaje z retroaktivno močjo.

V nujnih primerih lahko predsednik izdajačasne dekrete z močjo zakona na lastno pobudo ali pa na pobudo vlade. Če sočasni dekreti izdani na pobudo vlade, jih mora podpisati predsednik vlade. Časni dekreti morajo biti v treh dneh po njihovem sprejemu predloženi v odobritev predstavniškemu domu in nato še svetu republike. Ti dekreti ohranijo veljavnost, če jih potrdi najmanj absolutna dvotretjinska večina vseh članov obeh domov.

Svet republike sprejema odločitve z večino vseh članov razen ko ustava določa drugače. Zakoni, ki vsebujejo osnovne smernice domače in zunanje politike in vojaške doktrine, morajo biti sprejeti z dvotretjinsko večino obeh domov.

Zakoni se objavijo takoj po podpisu in začnejo veljati deset dni po objavi, razen če zakon določa drugače. Enako velja za dekrete predsednika.

10.7. NADZORNA FUNKCIJA

Skladno z ustavo je prvo zasedanje mesečno namenjeno vprašanju, ki jih člani sveta republike in predstavniškega doma naslavljajo na vlado. Tovrstna praksa je

izjemno uporabna pri izvajanju mandata članov parlamenta kot tudi za soočanje z izzivi, s katerimi se soočajo država, družba in oblasti v državi. Praksa kaže, da so člani parlamenta izjemno prizadevni pri postavljanju vprašanj. S tem, ko izražajo voljo svojih volivcev, iščejo, skupaj s predstavniki izvršilne veje oblasti, najboljše rešitve za razrešitev nujnih problemov tako na področju gospodarstva kot tudi sociale in pri oblikovanju zakonodaje.

Člani sveta republike imajo pravico naslavljeni poizvedbe glede posameznih zadev na predsednika vlade, člane vlade in vodje upravnih organov, ki jih ustanovi ali izvoli parlament. Odgovore na takšne poizvedbe morajo naslovniki posredovati v 20 dneh od zasedanja.

10.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

- Lahko zavrne odločitev svetov oblasti, ki se ne skladajo z zakonodajo.
- Sprejme odločitev o razpustitvi sveta oblasti, če redno in resno krši državne zakone, in v drugih primerih, ki so določeni z zakonom.
- Obravnava obtožbo predsednika države za veleizdajo ali drugo težko kaznivo dejanje, ki jo predloži predstavniški dom, in sprejme odločitev o tem, ali naj se zadeva preišče ali ne. Če obstajajo utemeljeni razlogi za obtožbo, sprejme odločitev o odstavitvi predsednika z dvotretjinsko večino vseh članov.
- Obravnava dekret predsednika o razglasitvi izrednega stanja, razglasitvi vojnega prava, splošni ali delni mobilizaciji in najkasneje v treh dneh od njegove predložitve poskrbi za ustrezne ukrepe.
- Sprejme odločitev glede drugih zadev, če je tako predvideno v ustavi.

10.8.1. IMENOVANJA

Skladno z ustavo svet republike odobri imenovanja naslednjih funkcionarjev:

- predsednika države;
- predsednika ustavnega sodišča;
- predsednika in sodnikov vrhovnega sodišča;
- predsednika in sodnikov vrhovnega sodišča za gospodarske zadeve;
- predsednika centralne volilne in referendumске komisije;
- generalnega državnega tožilca;

- predsednika in članov nacionalne banke.

10.8.2. IZVOLITVE

Izvolitev šestih sodnikov ustavnega sodišča.

Izvolitev šestih članov centralne volilne in referendumске komisije.

10.8.3. REFERENDUM

Referendum se razpiše na pobudo predsednika republike, 450.000 državljanov, kar vključuje vsaj 30.000 državljanov iz vsake od posameznih oblasti mesta Minsk, in predstavnškega doma ali sveta republike, ki sprejmeta odločitev na ločenih sejah z večino glasov vseh članov posameznega doma.

10.9. SEJE

Oba domova parlamenta se skličeta na dve redni zasedanji vsako leto:

- prvo zasedanje se začne 2. oktobra in ne sme trajati več kot 80 dni;
- drugo zasedanje se začne 2. aprila in ne sme trajati več kot 90 dni.

Če sta 2. oktober oziroma 2. april dela prosta dneva, se zasedanje prestavi na prvi naslednji delovni dan.

V izjemnih primerih, kadar tako določi predsednik države z dekretom, se lahko skličejo izredna zasedanja predstavnškega doma in sveta republike. Izredne seje se sklicujejo s posebnim namenom na pobudo predsednika države ali na zahtevo najmanj dveh tretjin vseh članov vsakega izmed domov.

Seje parlamentarnih domov so odprte za javnost. Vsak izmed domov lahko v primerih, ko tako terjajo interesi države, sprejme odločitev z večino glasov vseh članov, da se seja zapre za javnost. Šteje se, da je odločitev na seji veljavna, če sta prisotni vsaj dve tretjini vseh članov.

Glasovanje na seji sveta republike je javno. Glasuje vsak član osebno z oddajo glasu »za« ali »proti«. Tajno glasovanje je predvideno zgolj za primere, ko se zadeve nanašajo na pravila, ki zadevajo osebe.

Pravilnik sveta republike dopušča tudi poimensko glasovanje, pri čemer rezultat takšnega glasovanja postane del dobesednega zapisa in se lahko objavi tudi v množičnih medijih.

Svoje odločitve sprejema v obliki sklepov.

Člani sveta republike imajo dolžnost udeleževati se sej sveta republike.

10.10. MEDNARODNE AKTIVNOSTI

Člani parlamenta vzdržujejo mednarodne in medparlamentarne odnose, katerih glavni namen je okrepitev mednarodnega statusa države, vzpostavitev gospodarskih povezav, stabilno in obojestransko pozitivno sodelovanje in aktivnost.

Parlament sodeluje v postopkih ratifikacije mednarodnih pogodb med Belorusijo in drugimi državami z namenom preprečiti dvojno obdavčevanje na področju gospodarskega sodelovanja, izboljšati carinske predpise, zaščititi naložbe itd.

Velika pozornost je namenjena razvoju in vzdrževanju stikov z mednarodnimi parlamentarnimi organizacijami. Prek ad hoc skupin prijateljstva ohranja sodelovanje s parlamenti 59 držav sveta.

Stalni stiki, ki jih vzdržujejo člani parlamenta, pripomorejo k izboljševanju zakonodajnega postopka, nacionalne zakonodaje, približevanju najboljšim vzorcem svetovnih ureditev, bogatitvi prakse v medparlamentarnih odnosih, razvoju skupnih stališč glede mednarodnih problemov.

Razvoj in krepitev medparlamentarnih odnosov se uresničuje prek različnih srečanj in obiskov članov parlamenta v bližnjih in daljnih državah. V času teh obiskov razpravljajo o politikah in praksah za razvoj vzajemno koristnega sodelovanja, usklajujejo stališča glede prednostnih nalog zunanje politike in gospodarskih dejavnosti.

10.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Predsednik republike zapriseže na slavnostni seji, ki se je udeležijo člani predstavniškega doma, sveta republike, sodniki ustavnega, vrhovnega in sodišč za gospodarske zadeve.

11. REPUBLIKA POLJSKA

11.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELES

Zgromadzenie Narodowe/ poljski parlament je sestavljen iz dveh domov: spodnjega doma, imenovanega Sejm/ The Sejm/ poslanska zbornica in zgornjega doma, Senat Rzeczypospolitej Polskiej/ Senate of the Republic of Poland/ senata Republike Poljske.

Člani poslanske zbornice opravljajo svojo funkcijo v času štiriletnega mandata. Njegovi člani opravljajo številne funkcije, med drugim zakonodajno in nadzorno funkcijo.

11.2. SENAT – SENATE – SENAT

Senat je drugi dom parlamenta, sestavljajo ga senatorji, ki so izvoljeni na splošnih in neposrednih volitvah. Senatorji, tako kot poslanci, predstavljajo državljane in ne posameznih regij oz. provinc.

Glavno funkcijo senatorji izvajajo v okviru zakonodajnega postopka, saj pregledujejo zakone, sprejete v poslanski zbornici. Senat ima tudi zakonodajno iniciativo, poleg tega pa ima še številne druge funkcije. Senat mora podati soglasje k odločitvi predsednika republike za razpis referendumov v pomembnih zadevah. Ta odločitev je sprejeta z absolutno večino vseh članov senata. Senat v okviru svojih pristojnosti obravnava tudi peticije, ki jih nanj naslovijo posamezniki. Te so prvotno obravnavane v okviru komisije za peticije, ki lahko kasneje na predsednika senata naslovi prošnjo za zakonodajno iniciativo na zadevnem področju. Senat lahko v imenu posameznega volivca v konkretnih primerih posreduje pri organih javne oblasti. Senatorji lahko oblikujejo posebne volilne pisarne, ki jim zagotavljajo stik z volivci.

11.3. SESTAVA

Senat ima 100 članov, ki so voljeni po večinskem sistemu neposredno na splošnih in tajnih volitvah. Mandat senata je vezan na mandat poslanske zbornice in traja 4 leta.

11.4. VODSTVO

Senatu predseduje predsednik senata, ki je izvoljen z absolutno večino na podlagi tajnih volitev. Volitve so izvedene na prvi seji novoizvoljenega senata, na kateri predstavniki izvolijo tudi pristojne senatorje.

Predsednik senata predstavlja senat in skrbi za njegove pravice in ugled. Obenem organizira delo v senatu in predseduje na zasedanjih omenjenega organa. Predsednik nadzoruje delo senatorskih komisij in jih usmerja k proučitvi posameznih zadev.

Prezidij senata je sestavljen iz predsednika in treh podpredsednikov. Njihove naloge so določanje delovnega načrta senata, razprava o aktualnih zadevah v senatu, odločanje o zadevah, povezanih s statutom, dodeljevanje predlogov zakonov odborom senata, skrb za povezave z mednarodnimi organizacijami, skupaj s prezidijem poslanske zbornice odreja skupnih zasedanj obeh domov.

Svet starešin je sestavljen iz predsednika, podpredsednikov in senatorjev, ki predstavljajo politične stranke senata. Če ima parlamentarna stranka vsaj sedem članov, ima v svetu starešin lahko svojega predstavnika.

11.5. NAČIN SESTAVE

Senatorji so izvoljeni vsaka **štiri** leta, razen če predsednik poslanske zbornice skrajša svoj mandat. Predsednik republike razpiše volitve senatorjev vsaj 90 dni pred iztekom štiriletnega mandata. Senatorji so voljeni na splošnih in neposrednih volitvah.

Aktivno volilno pravico ima vsak polnoleten (18 let) poljski državljan, pasivno volilno pravico pa vsak 30-letni državljan z aktivno volilno pravico.

11.6. MANDAT

Ker so člani senata izvoljeni na splošnih in neposrednih volitvah, pri svojem delu niso vezani na nobena navodila. Senatorji se morajo aktivno udeleževati zasedanj senata in njegovih delovnih teles; **če** se teh iz neutemeljenih razlogov ne udeležijo, se njihovo plačilo za delo ustrezno zniža. Vsak član senata mora biti član vsaj ene komisije.

Za čas opravljanja funkcije senatorja lahko senator zaprosi za neplačan dopust pri trenutnem delodajalcu ali lahko nadaljuje z opravljanjem trenutnega dela, pri čemer mu mora delodajalec zagotoviti dovolj časa za opravljanje nalog senatorja.

Če senator koristi neplačan dopust, je po preteku mandata upravičen do vrnitve na preteklo delovno mesto. Poljska zakonodaja vsebuje številne omejitve glede višine doseženih prihodkov senatorjev in nezdržljivosti nekaterih javnih funkcij s funkcijo senatorja.

11.6.3.1. IMUNITETA

Imuniteta je pomemben institut, ki zagotavlja neodvisnost senatorja pri izvajanju njegovega mandata. Če se kazenski postopek zoper kandidata začne pred njegovo izvolitvijo v senat, se postopek lahko suspendira od dneva izvolitve do dneva poteka mandata. Senator ne more biti priprt ali pridržan brez dovoljenja senata razen ko je zaloten pri kaznivem dejanju in sta oba ukrepa nujna za potek kazenskega postopka.

11.7. PRISTOJNOSTI SENATA

11.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

11.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zakonodajno iniciativo na Poljskem imajo poslanci, senat, svet ministrov, predsednik republike in 100.000 volivcev, ki imajo aktivno volilno pravico za volitve v poslansko zbornico.

Vsak zakonodajni predlog je v skladu s pripadajočo dokumentacijo najprej predložen poslanski zbornici, ki ugotavlja skladnost zakonskega predloga z evropsko zakonodajo in nacionalnim pravnim redom. Predsednik poslanske zbornice sprejme končno odločitev v obravnavi zakonodajnega predloga. Če je zakonodajni predlog primeren za nadaljnjo obravnavo, se začne trifazni zakonodajni postopek v spodnjem domu parlamenta. Ko je zakon sprejet v poslanski zbornici, ga ta posreduje senatu. Predsednik senata omenjeni akt posreduje pristojni komisiji, ki poda mnenje glede omenjenega zakona. Sledi plenarno zasedanje senata, na katerem senatorji glasujejo o zakonu tako, da ga sprejmejo, zavrnejo ali sprejmejo amandmaje k zakonu. Poslanska zbornica mora v 30 dneh podati mnenje k vetu senata, pri čemer lahko z absolutno večino zavrne amandmaje ali zahtevo senata po zavrnitvi zakona. Kljub temu brez soglasja senata ni možno spremeniti ustave ali sprejeti zakonov, ki ratificirajo mednarodne pogodbe. Po sprejemu akta ima predsednik države 21 dni časa za njegovo razglasitev, v tem času lahko ta poda tudi zahtevo na ustavno sodišče za ustavno presojo aktov. Predsednik lahko poda tudi veto, tako da mora pristojna komisija v poslanski zbornici zakon ponovno

proučiti. Poslanska zbornica lahko veto preglasuje s tremi petinami glasov vsaj polovice prisotnih članov.

11.7.1.2. AMANDMIRANJE

V okviru zakonodajnega postopka lahko pri vložitvi suspenzivnega veta senat predlaga tudi sprejem nekaterih amandmajev k zakonu.

11.7.1.3. PRAVICA DO VETA

V okviru zakonodajnega postopka imata pravico do suspenzivnega veta tako senat kot predsednik republike. V obeh primerih lahko poslanska zbornica pri ponovnem odločanju veto preglasuje.

11.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

Predsednik senata prevzame funkcijo predsednika republike, ko je ta ali predsednik poslanske zbornice ne moreta opravljati.

11.8.1.1. USTAVNA PRESOJA

Naknadni potrditveni referendum spremembe ustave lahko zahteva najmanj 92 poslancev, senat ali predsednik republike, če se spreminjajo deli ustave, ki urejajo republiško ureditev, človekove pravice in temeljne svoboščine ter pogoje za spremembo ustave.

Pomembno nalogo ima senat tudi v okviru uveljavitve odločitve ustavnega sodišča. Predsednik republike namreč v teh primerih posreduje odločitev ustavnega sodišča komiteju za ustavnost in zakonodajo v senatu, ki preverja, ali so bili sproženi postopki za odpravo ugotovljene neustavnosti. Če neustavnost še ni bila odpravljena, komisija zaprosi predsednika senata, da začne z zakonodajno iniciativo.

11.8.1. MEDNARODNI SPORAZUMI

Tako senat kot poslanska zbornica potrujeta mednarodne sporazume z dvotre-tjinsko večino ob navzočnosti najmanj polovice prisotnih članov.

11.9. SEJE

Na sejah senata lahko senatorji izrazijo svoje mnenje glede zadev, ki so na dnevnem redu, podajajo zahteve glede določenih aktov (zavrnitev, amandmiranje in sprejem), in glede poteka seje.

11.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Svet ministrov skupaj s poslansko zbornico in senatom sodeluje pri zadevah glede poljskega članstva v Evropski uniji in zadevah, povezanih z evropsko zakonodajo. Prav tako sodelujejo pri vložitvi tožb pred Sodiščem EU, pri čemer lahko senat sproži postopek v primeru, ko zakonodajni akt Evropske unije krši načelo subsidiarnosti.

11.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

V posebnih zakonsko določenih pogojih člani poslanske zbornice in člani senata zasedajo skupno (t. j. ob prisegi predsednika in ugotavljanju nezmožnosti predsednika za opravljanje njegove funkcije ...). Na teh zasedanjih predseduje predsednik poslanske zbornice, v njegovi odsotnosti pa predsednik senata.

12. REPUBLIKA SLOVENIJA

12.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Slovenski parlament sestavljata dva domova – državni zbor/National Assembly in državni svet/National Council, ki skupaj predstavljata zakonodajno vejo oblasti.

12.2. DRŽAVNI SVET – THE NATIONAL COUNCIL OF REPUBLIC OF SLOVENIA

Državni svet je zastopstvo nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov, torej funkcionalnih interesov ter predstavnikov lokalnih oziroma teritorialnih interesov.

12.3. SESTAVA

Državni svet sestavlja 40 članov, in sicer:

- štirje predstavniki delodajalcev;
- štirje predstavniki delojemalcev;
- štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev;
- šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti;
- 22 predstavnikov lokalnih interesov.

12.4. VODSTVO

Državni svet ima predsednika in podpredsednika, ki ju izvoli z večino glasov vseh članov. Zakon o državnem svetu ne določa njune mandatne dobe, pač pa poslovnik državnega sveta določa, da se predsednik in podpredsednik izvolita za dobo dveh let in pol (kar pomeni polovico mandatne dobe državnega sveta) in sta lahko na to funkcijo tudi ponovno izvoljena.

Naloge predsednika so, da predstavlja državni svet, da pripravlja, sklicuje in vodi seje, usklajuje delo državnega sveta z drugimi državnimi organi ter skrbi za varovanje časti in ugleda državnega sveta. Podpredsednik pomaga predsedniku pri pripravi in vodenju sej ter ga nadomešča, če je zadržan.

Kolegij državnega sveta sestavljajo predsednik, podpredsednik državnega sveta in vodje interesnih skupin. Kolegij je posvetovalno telo, ki pomaga predsedniku pri opravljanju njegovih nalog, predvsem pri določanju predlogov dnevnih redov za seje državnega sveta in pri dodeljevanju zadev v obravnavo pristojnim komisijam. Pri delu kolegija državnega sveta sodeluje tudi sekretar državnega sveta.

12.5. NAČIN SESTAVE

Volitve v državni svet ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Pravico voliti in biti voljen za člana državnega sveta ima državljan Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti in mu ni odvzeta poslovna sposobnost. Za člane državnega sveta smejo voliti oziroma smejo biti voljene osebe, ki v Sloveniji opravljajo ustrezno dejavnost oziroma so v delovnem razmerju (velja za predstavnike delodajalcev, delojemalcev, predstavnike kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev in predstavnike negospodarskih dejavnosti) oziroma imajo stalno prebivališče v volilni enoti, če kandidirajo za predstavnika lokalnih interesov. Predstavnike vseh interesov, razen lokalnih, imajo pravico voliti tudi tujci, ki v Sloveniji opravljajo ustrezno dejavnost oziroma so v delovnem razmerju. Splošne volitve se opravijo najprej dva meseca in najkasneje 15 dni pred iztekom petletne mandatne dobe državnega sveta, ki se računa od dneva njegove prve seje. Razpiše jih predsednik državnega sveta.

Člane državnega sveta se voli posredno prek volilnih teles (volilnih zborov) v vsaki interesni skupini posebej. Izvoljeni so člani, ki prejmejo največ glasov – to pomeni, da je za izvolitev uporabljena relativna večina. Če dvoje ali več kandidatov dobijo enako število glasov, o izvolitvi med njimi odloči žreb, ki ga opravi volilni odbor (to je organ volilnega zbora, ki vodi njegove volitve).

Nadomestne volitve se opravijo, če svetniku preneha mandat pred iztekom mandatne dobe državnega sveta razen če je do izteka mandatne dobe državnega sveta preostalo manj kot šest mesecev. Nadomestne volitve se opravijo najkasneje 75 dni po prenehanju mandata člana državnega sveta.

12.6. MANDAT

Člani državnega sveta se za razliko od poslancev volijo za dobo pet let, kar naj bi zagotavljalo določeno kontinuiteto skupnega delovanja državnega zbora in državnega sveta, ker se mandatna doba obeh organov ne prekriva. Zaradi vojnega ali izrednega stanja se sme podaljšati za čas trajanja vojnega ali izrednega stanja, najdlje še za šest mesecev po preteku tega stanja. Mandat prejšnjega državnega

sveta preneha s prvo sejo novega sklica državnega sveta. Nadomestne volitve se opravijo, če članu državnega sveta preneha mandat pred iztekom mandatne dobe državnega sveta razen če je do izteka mandatne dobe državnega sveta preostalo manj kot šest mesecev.

Prenehanje mandata člana državnega sveta:

- če izgubi volilno pravico;
- če postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije;
- če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno zaporno kazen, daljšo od šest mesecev;
- če nastopi funkcijo, ki je nezdružljiva s funkcijo člana državnega sveta;
- če odstopi.

12.6.1.1. IMUNITETA

Tako kot poslanec državnega zbora ima tudi državni svetnik imuniteto, ki je popolnoma enaka poslanski imuniteti. Obsega profesionalno in neprofesionalno imuniteto. Prva izključuje kazensko odgovornost. Svetniku omogoča, da brez strahu pred kazensko odgovornostjo izraža svoja mnenja, poglede in stališča, da lahko svobodno in neovirano nastopa v svetu. Poklicna imuniteta ne vključuje vseh kaznivih dejanj, temveč samo tista, ki jih lahko izvrši svetnik z izražanjem svojega mnenja ali glasu. Poleg tega je svetnik te imunitete deležen samo, če stori kaznivo dejanje na seji državnega sveta ali njegovih delovnih teles (sicer bi kazensko odgovarjal kot vsak drug državljan).

Nepoklicna imuniteta varuje svetnika pred odvzemom svobode in kazenskim postopkom za storjena kazniva dejanja, ki niso povezana z opravljanjem poslanske funkcije. Ta imuniteta pomeni jamstvo za svetnika, da mu brez dovoljenja predstavnškega telesa, katerega član je, praviloma ne more biti odvzeta prostost niti zoper njega sprožen kazenski postopek. Svetnik se lahko sklicuje na imuniteto, vendar se kljub temu zoper njega lahko začne kazenski postopek, če je bil zaloten pri kaznivem dejanju, za katerega je predpisana kazen zapora nad pet let. Neprofesionalna imuniteta se razlikuje od profesionalne tudi po tem, da ni absolutna, kar pomeni, da svetnike ne ščiti tudi po izteku njihovega mandata. Pomembna je tudi pravica državnega sveta, da sam odloča o imuniteti svojega člana.

12.7. PRISTOJNOSTI DRŽAVNEGA SVETA

12.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

12.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Državni svet ima, skladno s 97. členom ustave, pravico predlagati državnemu zboru sprejem zakonov.

12.7.1.2. MNENJA DRŽAVNEGA SVETA

Državni svet lahko daje mnenja na vse zadeve iz pristojnosti državnega zbora, torej ne samo na zakone, ampak tudi na spremembe ustave, deklaracije, zadeve Evropske unije, imenovanja ipd. Z mnenji, ki jih državni svet sprejema in daje državnemu zboru o vseh zadevah iz njegove pristojnosti, državni svet posreduje in uveljavlja v državnem zboru interese vseh interesnih skupin, ki so zastopane v državnem svetu.

12.7.1.3. AMANDMIRANJE

Državni svet nima pravice amandmiranja.

12.7.1.4. PRAVICA DO VETA

Državni svet lahko v skladu z 91. členom ustave v sedmih dneh od sprejetja zakona in še pred njegovo razglasitvijo zahteva, da državni zbor o njem še enkrat odloča. Po izglasovanju veta v državnem svetu se zakonodajni postopek vrne v državni zbor, ki ponovno glasuje o zakonu. Pri ponovnem odločanju mora za sprejem zakona glasovati večina vseh poslancev razen če ustava za sprejem obravnavnega zakona predvideva večje število glasov. Ponovna odločitev državnega zbora je dokončna. Zakonodajni postopek ni končan, dokler ne poteče sedemdnevni rok za vložitev veta.

12.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

12.8.1. ZAHTEVA ZA UVEDBO PARLAMENTARNE PREISKAVE

Državni svet ima pravico, da zahteva uvedbo preiskave o zadevah javnega pomena (t. i. parlamentarna preiskava). Državni svet preiskovalne komisije ne more oblikovati, lahko pa od državnega zbora zahteva preiskavo o zadevah javnega pomena. Državni svet lahko določi predmet preiskave, ne more pa odločati o sestavi preiskovalne komisije, oblikovati preiskovalne komisije, izvajati dokazov na njej

in sprejeti končnega poročila. Vse to je v pristojnosti državnega zbora. Vendar pa državni zbor na drugi strani nima instrumenta, s katerim bi lahko zavnil preiskavo o zadevah javnega pomena, ki jo je zahteval državni svet.

12.8.2. ZAHTEVA ZA OCENO USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI

Pristojnost, da lahko državni svet vloži ustavnemu sodišču zahtevo za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov in splošnih aktov, določa Zakon o ustavnem sodišču. Zahtevo za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov in splošnih aktov lahko državni svet poda potem, ko je predpis oziroma splošni akt že sprejet in začne veljati v slovenskem pravnem sistemu.

12.9. SEJE

Državni svet zaseda na rednih in izrednih sejah, ki jih sklicuje predsednik državnega sveta na lastno pobudo, po sklepu državnega sveta, na zahtevo komisije, na zahtevo interesne skupine ali na zahtevo osmih državnih svetnikov.

12.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Državni svet se na evropskem področju vključuje v številne povezave. Je ustanovni član Združenja evropskih domov, ki povezuje druge domove evropskih parlamentov.

Državni sveta skupaj z državnim zborom sestavlja delegacijo, ki se redno udeležuje srečanj COSAC in aktivno sodeluje v razpravah. Konferenca odborov za evropske zadeve COSAC združuje odbore za evropske zadeve nacionalnih parlamentov ter predstavnike Evropskega parlamenta. Konferenca je izrecno omenjena v protokolu št. 1, priloženem Lizbonski pogodbi, ki obravnava vlogo nacionalnih parlamentov.

Predsednik državnega sveta se poleg tega udeležuje tudi srečanj predsednikov parlamentov Avstrije, Češke, Madžarske, Poljske, Slovaške in Slovenije v okviru regionalnega partnerstva ter konferenc predsednikov evropskih parlamentov.

Državni svet se povezuje z drugimi zgornjimi domovi tudi prek različnih bilateralnih stikov v okviru neformalnih srečanj in uradnih obiskov. Namen teh srečanj je utrjevanje in nadgrajevanje odnosov Slovenije z drugimi državami, izmenjava izkušenj in krepitev vloge drugih domov ter njihova promocija.

13. ROMUNIJA

13.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Romunski parlament sestavljata dva domova, in sicer Camera Deputatilor/ poslanska zbornica in Senatul/ senat, ki izhajata iz romunske ustavne tradicije.

Člani poslanske zbornice in senata opravljajo svojo funkcijo v času štiriletnega mandata, pri čemer se nove volitve izvedejo najkasneje tri mesece pred potekom mandata poslancev in senatorjev.

13.2. SENATUL – SENATE – SENAT

Senat je dom, ki zastopa vse državljane Romunije. Čeprav je njegova funkcija podobna funkciji poslanske zbornice, je bil ta uveden, da bi preprečeval avtoritarno oziroma ekstremistično delovanje druge zbornice.

13.3. SESTAVA

Senat ima 176 članov, ki, prav tako kot člani poslanske zbornice, predstavljajo vse romunske državljane.

13.4. VODSTVO

Stalni urad senata sestavljajo predsednik senata, ki je tudi predsednik stalnega urada, štiri podpredsedniki, štiri sekretarji in štiri kvestorji, ki skupaj odražajo politično sestavo senata. Predsednik je izvoljen za celotno trajanje mandata senata, drugi člani stalnega urada so izvoljeni na začetku vsake redne seje. Stalni urad skliče predsednik senata po uradni dolžnosti ali na zahtevo najmanj pet članov poslanske skupine ali najmanj sedem neodvisnih senatorjev.

Predsednik senata sklicuje seje senata, ob pomoči dveh sekretarjev vodi delo senata, vzdržuje javni red in mir na sejah, razglša rezultate glasovanj in usmerja delo stalnega urada. Njegova funkcija preneha zaradi odpovedi mandatu, nekompatibilnosti, smrti in hujše kršitve ustave.

13.5. MANDAT

Senatorju mandat poteče po poteku mandata senata, zaradi odstopa, odvzema volilne pravice, nekompatibilnosti funkcije in zaradi smrti. Nihče ne more hkrati opravljati funkcij poslanca in senatorja ter funkcij v drugih javnih organih. Senatorji uživajo poslansko imuniteto in ne smejo biti preiskani, pridržani ali pripti brez soglasja senata.

Nekompatibilnost funkcije velja za poslance, nosilce javnih funkcij, vodje lokalnih skupnosti, managerje podjetij, bank ali javnih in državnih podjetij, sodnike ustavnega sodišča, vojake, policiste, itd.

13.6. NAČIN SESTAVE

Senatorje se voli po mešanem volilnem sistemu. Vsak volivec voli posameznega kandidata. Na podlagi večinskega sistema je parlamentarni prag za volitve 160.000 glasov. Na podlagi proporcionalnega sistema so sedeži najprej razdeljeni na ravni regij in kasneje na nacionalnem nivoju. Če posamezni stranki pripada več sedežev, kot jih je na voljo, dobi ta dodatne sedeže, t. i. »overhang seats«. V primeru izpraznitve sedeža se nov kandidat določi izmed neuspešnih kandidatov, ki so dodeljeni na rezervni seznam.

Senatorje lahko volijo vsi polnoletni (18 let) romunski državljani, ki nimajo prepovedi zaradi psiholoških težav ali drugih okoliščin, ugotovljenih z dokončno sodno odločbo.

Kandidati za senatorje morajo biti stari vsaj 33 let, imeti romunsko državljanstvo in stalno prebivališče v Romuniji.

13.7. PRISTOJNOSTI ZVEZNEGA SVETA

13.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

13.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zakonodajno iniciativo imajo vlada, poslanci, senatorji ali 100.000 državljanov, ki imajo aktivno volilno pravico. Senatorji lahko podajo predlog v obliki zakonodajnega akta.

Poslanska zbornica je pristojna za obravnavo in sprejem kateregakoli zakona ali predloga za ratifikacijo mednarodnih pogodb ter drugih aktov, ki morajo biti sprejeti zaradi implementacije omenjenih sporazumov. Obenem pa je zakonodajna

pristojnost omejena na poslansko zbornico tudi v posebnih konkretnih primerih. Vsi ostali zakonodajni predlogi morajo biti v primarno obravnavo najprej predloženi senatu. Pristojen organ za primarno obravnavo zakonodajnega predloga mora v 45 dneh (v posebnih primerih v 60 dneh) podati odločitev o zakonodajnem predlogu, ki je kasneje posredovana še drugi zbornici. V primeru amandmiranja katerekoli določbe prvotnega zakona mora to potrditi tudi druga zbornica. Predsednika obeh domov v tem primeru sprožita posredovalni postopek s pomočjo paritetnega odbora. Ta pripravi nov predlog, ki ga morata sprejeti oba domova; če tega ne storita, se odločanje preseli na skupno zasedanje obeh zbornic.

Pred razglasitvijo zakona lahko predsednik države zakon vrne v ponovno odločanje parlamentu. Če je tak zakon kasneje sprejet ali je sprejeta ustavna odločba glede njegove ustavnosti, mora predsednik poskrbeti za razglasitev v 10 dneh.

13.7.1.2. AMANDMIRANJE

Pravico amandmiranja predloga zakona imata oba domova parlamenta, pri čemer mora biti vsebinsko ista različica zakonodajnega predloga potrjena v obeh domovih parlamenta.

13.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

13.8.1. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Parlament podeli vladi investituro, zaradi česar je sestava vlade odvisna od sestave parlamenta. Vlada je politično odgovorna obema domovoma parlamenta, ki ji lahko na skupnem zasedanju z absolutno večino v obeh domovih podelita nezaupnico. Vlada mora na zahtevo senata odgovarjati na zastavljena vprašanja in zagovarjati svoje dokumente. Senat lahko sproži tudi kazenski postopek zoper člane vlade zaradi dejanj, ki so jih storili pri opravljanju svojih nalog.

13.8.2. ZAHTEVA ZA PRESOJO USTAVNOSTI

Ustavno revizijo lahko sproži predsednik republike na predlog vlade, najmanj četrtrtine članov poslanske zbornice, najmanj četrtrtine senatorjev ali najmanj 500.000 državljanov. Ustavna sprememba je izglasovana, če zanjo glasuje najmanj tri četrtrtine skupnega števila poslancev in senatorjev.

13.9. SEJE

Senat se sestaja na rednih in izrednih sejah. Na rednih sejah se sestaja dvakrat letno, in sicer od februarja do junija in od septembra do decembra. Na izrednih sejah se senat sestaja na zahtevo predsednika države, stalnega urada kateregakoli doma parlamenta in ene tretjine poslancev ali senatorjev. Izredno zasedanje je upravičeno zaradi vojnega napada, obleganja ali izrednih razmer.

13.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Zakonodajo Evropske unije preverjata tako senat kot poslanska zbornica. Stalni odbor v senatu dodeli predloge evropske zakonodaje pristojnemu komiteju, ki opravi preizkus subsidiarnosti. O predlogih zakonov senat glasuje na plenarnem zasedanju. Potrjena in obrazložena mnenja kasneje predsednik senata posreduje Evropski komisiji, Svetu in Evropskemu parlamentu.

13.11. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Člani poslanske zbornice in senata zasedajo na skupnih zasedanjih, ko prejmejo sporočilo predsednika, potrjujejo državni proračun in državni proračun za socialno varstvo, razglasijo delno ali celotno mobilizacijo prebivalstva, ob razglasitvi vojnega stanja, ob koncu vojnega nasilja, ko potrjujejo strategijo nacionalne varnosti, pregledujejo poročila vrhovnega sveta za nacionalno varnost, imenujejo direktorje tajne službe, imenujejo generalnega pravobranilca in ugotavljajo pravni status poslancev in senatorjev.

13.12. UKINITEV SENATA

Na referendumu 2009 so romunski državljani izglasovali ukinitve senata in posledično uvedbo enodomnosti. Kljub temu, da je bil referendumski predlog sprejet z 78 %, do danes še niso bile izvedene ustavne reforme, ki bi omogočile ukinitve senata.

14. RUSKA FEDERACIJA

14.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Zvezna skupščina je predstavniško in zakonodajno telo. Sestavljena je iz Soviet Federatsii/ sveta federacije in Gossoudarstvennaya Duma/ državne dume. Njene pristojnosti so omejene na sprejem zvezne ustave in zveznih zakonov, ki urejajo razmere v Ruski federaciji in razmerja med federacijo in regijami.

14.2. SOVIET FEDERATSII – COUNCIL OF THE FEDERATION – SVET FEDERACIJE

Svet federacije je dom, ki zastopa interese posameznih teritorijev Ruske federacije. Vsak teritorij predstavlja dva člana. Glavna naloga članov sveta federacije je zastopstvo teritorialnih interesov v okviru zakonodajnega postopka.

Zanimivo je, da so lahko nekateri člani federacije hkrati predstavniki izvršne oblasti regij in sodelujejo v zveznem zakonodajnem organu, pri čemer gre za kombinacijo zakonodajne in izvršilne oblasti v eni osebi. Med izključne pristojnosti sveta federacije sodijo potrditev sprememb meja med članicami ruske federacije, potrditev dekretov predsednika glede izrednega stanja, odločitev o napotitvi vojske Ruske federacije izven teritorija federacije in razpis volitev predsednika Ruske federacije.

14.3. SESTAVA

Svet federacije ima 178 članov, in sicer po dva predstavnika iz 89 teritorijev Ruske federacije. Na to mesto so imenovani vodje regionalnih izvršilnih organov in predsednik regionalnega zakonodajnega telesa.

14.4. VODSTVO

Svet federacije predstavljajo predsednik in štirje podpredsedniki. Njihova naloga je predsedovati zasedanjem sveta federacije in zagotavljanje spoštovanja internih pravil omenjenega organa.

14.5. NAČIN SESTAVE

Člani sveta federacije so imenovani na lokalni ravni, in sicer tako, da vsak izmed 89 teritorijev Ruske federacije imenuje vodjo regionalnih izvršilnih organov in predsednika regionalnega zakonodajnega telesa. Člani sveta federacije morajo biti stari vsaj 30 let.

14.6. MANDAT

Ruska ustava določa, da je svet federacije stalni organ, zaradi česar ne predvideva periodičnega prenehanja njenega delovanja. Kljub temu, da po štirih letih državni dumi poteče mandat, svet federacije ohranja kontinuiteto in v nespremenjeni sestavi nadaljuje z delom.

Na mandat članov sveta federacije vplivajo pogoji, ki določajo dolžino mandata predstavnikov izvršilne oziroma zakonodajne regionalne oblasti, kar pomeni, da je dolžina mandata članov sveta federacije različna. Obenem lahko regionalni organi svojega predstavnika v svetu federacije odpokličejo z dvotretjinsko večino glasov vseh članov regionalnih odborov.

14.7. PRISTOJNOSTI ZVEZNEGA SVETA

14.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

14.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Svet federacije ima zakonodajno iniciativo tako kot tudi predsednik Ruske federacije, vlada ter zakonodajna telesa federalnih enot. Kljub temu to iniciativo svet federacije izkorišča redko; najaktivnejši organ v okviru oblikovanja zakonodajnih predlogov je državna дума.

14.7.1.2. AMANDMIRANJE

Svet federacije ima pravico do amandmiranja vseh zakonodajnih predlogov, ki jih je proučila državna дума po prvem branju.

14.7.1.3. VETO

Če svet federacije vloži veto na zakon, sprejet v državni dumi, oba domova parlamenta oblikujeta skupno spravno komisijo, ki oblikuje kompromisni predlog zakona. Ta predlog zakona mora biti v enaki obliki sprejet v obeh domovih parlamenta. Kljub temu lahko veto sveta federacije preglasuje državna дума z dvotretjinsko večino.

14.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

14.8.1. ZAHTEVA ZA PRESOJO USTAVNOSTI

Na zahtevo sveta federacije oziroma petine njenih članov mora ustavno sodišče odločati o skladnosti določenih aktov (zveznih zakonov, ustavnih zakonov, sporazumov med ruskimi federalnimi enotami in mednarodnih sporazumov) z ustavo. Svet federacije lahko od ustavnega sodišča zahteva tudi interpretacijo ustave.

14.9. SEJE

Svet federacije zaseda v obdobju od 16. septembra do 15. julija en teden vsak mesec. Izredne seje se lahko skliče na predlog predsednika Ruske federacije, predsednika sveta federacije, zvezne vlade, zakonodajnega organa posamezne regije, odborov sveta federacije ali na zahtevo petine članov sveta federacije.

14.10. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV (FEDERAL ASSEMBLY/ ZVEZNA SKUPŠČINA)

Obe zbornici zasedata na skupnih srečanjih pri poslušanju nagovorov predsednika ustavnega sodišča ali govorov predsednikov drugih držav, pri prenosu zveznih zakonov v svet federacije, ki jih je državna дума že proučila, ustanovitvi spravniških komisij glede predlogov zakonov, ki jih je svet federacije zavrnil, preglasitvi veta sveta federacije in vzpostavitvi računsko zbornice za nadzor nad porabo zveznega proračuna.

15. ŠVICARSKA KONFEDERACIJA

15.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELES

Zvezno skupščino sestavljata dva domova, in sicer nacionalni svet in stanovski svet, ki imata oba enake pristojnosti.

Nacionalni svet sestavlja 200 članov, ki so izvoljeni v 26 kantonih. Število sedežev je dodeljeno glede na število prebivalcev posameznega kantona. Stanovski svet sestavlja 46 članov, ki predstavljajo posamezne švicarske kantone in jih ti tudi imenujejo na omenjeni položaj.

15.2. STÄNDERAT – CONSEIL DES ETATS – CONSIGLIO DEGLI STATI – COUNCIL OF STATES – STANOVSKI SVET

Stanovski svet je organ, ki v parlamentu predstavlja in zastopa interese švicarskih kantonov. Posamezen kanton izvoli dva člana, z izjemo šestih kantonov, kjer izvolijo enega predstavnika.

Glavna naloga članov stanovskega sveta je zastopanje interesov kantonov v zakonodajnem postopku.

15.3. SESTAVA

Stanovski svet je sestavljen iz 46 članov, ki predstavljajo švicarske kantone. V vsakem kantonu se izvolita dva senatorja z izjemo šestih kantonov, ki izvolijo enega senatorja.

15.4. VODSTVO

Vodstvo stanovskega sveta je sestavljeno iz predsednika, podpredsednika, dveh stalnih in enega nadomestnega števca glasov. Vsi so izvoljeni za dobo enega leta. Izvoljeni so pred začetkom zimskega zasedanja stanovskega sveta. Vodstvo zaseda pred vsakim zasedanjem stanovskega sveta.

Predsednik predstavlja stanovski svet in vodi njegova zasedanja. Obenem odloča, ko so glasovi enakomerno razporejeni. Števci glasov štejejo glasove in razglašajo rezultate glasovanj.

15.5. NAČIN SESTAVE

Vsi kantoni, z izjemo Jure, volijo kandidate po direktnem večinskem sistemu. Zakonodaja posameznih kantonov ureja dolžino mandatov, datume volitev in datum nastopa funkcije izvoljenih kandidatov. V praksi vsi mandati kantonskih predstavnikov trajajo **štiri** leta – tako kot mandati poslancev spodnjega doma parlamenta.

Člani stanovskega sveta ne morejo biti člani nacionalnega sveta, zvezni sodniki, zvezni javni uslužbenci in verski dostojanstveniki.

15.6. MANDAT

Člane stanovskega sveta izvolijo državljani na lokalni ravni, in sicer večinoma po večinskem sistemu, v nekaterih kantonih pa se volijo predstavniki po proporcionalnem sistemu.

Članstvo v stanovskem svetu se prične z njihovo izvolitvijo v kantonih. Mandat se konča po preteku štirih let ali ob razpustitvi enega ali obeh domov parlamenta.

15.7. PRISTOJNOSTI ZVEZNEGA SVETA

15.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

15.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Skladno s švicarsko ustavo imajo zakonodajno iniciativo člani švicarske zvezne skupščine, parlamentarna skupina, parlamentarni komite ali katerikoli kanton. Ti lahko svojo zakonodajno iniciativo vložijo pri zvezni skupščini. Švicarska zakonodaja predvideva tri oblike zakonodajne iniciative, in sicer zasebni zakon, pobudo (motion) in postulat. Zasebni zakon lahko vложи vsak poslanec ali skupina poslancev, pri čemer je ta postopek uporabljen zelo redko. Druga možnost je vložitev pobude z zahtevo, da zvezna skupščina oblikuje predlog zakona, kar se zgodi, če oba domova parlamenta dosežeta soglasje. Postulat je oblika, pri kateri zvezna skupščina presoja, ali mora biti oblikovan predlog, zakon ali dekret. Pri tem je pred pošiljanjem postulata vladi treba pridobiti soglasje tudi druge zbornice.

Vsi predlogi zakonov morajo biti proučeni v obeh domovih predstavniškega telesa, pri čemer lahko v stanovskem svetu vsak predstavnik vloga tudi amandmaje. Če zakonodajni predlog ni sprejet v enem izmed obeh domov, lahko zvezna skupščina uporabi tudi t. i. posredovalni postopek.

15.7.1.2. AMANDMIRANJE

Tako stanovski kot nacionalni svet imata pravico do amandmiranja.

15.8. SEJE

Člani stanovskega sveta imajo štiri redne seje na leto, pri čemer vsaka traja tri tedne. Izredne seje so lahko sklicane, če določene materije zaradi obsega ni mogoče obravnavati na redni seji.

15.9. SKUPNO ZASEDANJE OBEH DOMOV

Zvezna skupščina je skupno zasedanje obeh domov parlamenta, ki je predpisana za volitve, pomilostitve in sodni nadzor v primeru konfliktov med zveznimi organi. Sejam zvezne skupščine predseduje predsednik nacionalnega sveta.

16. VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG

16.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Ustava Velikega vojvodstva Luksemburg na področju zakonodajne oblasti ureja poslansko zbornico (Chambre des Deputes du Grand Duche du Luxembourg) zaradi česar Luksemburg uvrščamo med enodomne parlamente. Poleg poslanske zbornice pa luksemburška ustava posebej ureja še državni svet (Conseil d'Etat) in socialno-ekonomski svet.

16.2. CONSEIL D'ETAT – DRŽAVNI SVET

Državni svet ni pravi drugi dom, saj Luksemburg pravzaprav nima drugega doma. Državni svet, ki deluje kot drugi dom, bi bil lahko v preteklosti oblikovan kot teritorialno predstavništvo, vendar se to ni zgodilo. Državni svet na eni strani predstavlja posvetovalni organ, na drugi strani pa tudi organ sodne funkcije.

16.3. SESTAVA

Državni svet je sestavljen iz 21 članov (vigint et un conseillers), od katerih mora imeti vsaj 11 članov naziv doktorja prava ali dokazilo o višji izobrazbi prava iz tuje države. To število ne vključuje članov vladajoče družine, ki so prav tako lahko pripadniki državnega sveta. Član državnega sveta mora biti Luksemburžan, uživati mora državljanske in politične pravice, prebivati mora v luksemburški vojvodini in doseči starost 30 let. Dedič velikega vojvode je lahko imenovan takoj, ko pridobi naslov Le Grand-Duc Heritier. Člani državnega sveta imajo naziv svetovalci države (conseiller d'Etat).

16.4. VODSTVO

Veliki vojvoda vsako leto izmed članov imenuje tudi predsednika in dva podpredsednika državnega sveta. Naloga predsednika državnega sveta je predstavljati svet, skrbeti za korektno delovanje institucije in predsedovati zasedanjem. Starejši podpredsednik nadomešča predsednika, če je ta zadržan; nadomešča ga lahko tudi najstarejši član – če predsednika ne more nadomeščati nobeden od podpredsednikov.

Predsednik in oba podpredsednika sestavljata urad državnega sveta (Le Bureau du Conseil d'Etat). Njegova vloga je odločati o vprašanjih, ki se nanašajo na delo državnega sveta, odločiti o sestavi odborov in sestaviti predlog proračuna državnega sveta.

Prav tako kot predsednika tudi generalnega sekretarja imenuje veliki vojvoda na predlog državnega sveta. Generalni sekretar mora biti usposobljen za državnega uradnika; njegov mandat je za razliko od predsedniškega časovno neomejen. Veliki vojvoda predseduje državnemu svetu, kadar se mu to zdi nujno.

16.5. NAČIN SESTAVE

Člane državnega sveta imenuje veliki vojvoda (Grand-Duc). Če pride do popolne prenovitve državnega sveta, veliki vojvoda neposredno imenuje sedem članov sveta. Dvakrat po sedem nadaljnjih članov imenuje posredno na predlog poslanske zbornice oziroma državnega sveta; vsak od njiju mora predložiti deset članov, od katerih jih sedem imenuje veliki vojvoda.

V primeru nezmožnosti nadaljevanja dela enega od članov državnega sveta se opravi zamenjava po naslednjih postopkih:

- z neposrednim imenovanjem velikega vojvode;
- z imenovanjem enega od treh kandidatov na predlog poslanske zbornice (Chambre des Deputes);
- z imenovanjem enega od treh kandidatov na predlog državnega sveta.

Ne glede na navedena pravila postanejo člani kraljeve družine pripadniki državnega sveta z neposrednim imenovanjem velikega vojvode.

Preklic članstva državnega sveta prav tako stori veliki vojvoda po obrazložitvi razlogov člana na plenarni seji sveta.

16.6. MANDAT

Mandat svetovalca državnega sveta preneha po 15 letih od imenovanja v državni svet oziroma ko član doseže starost 72 let.

16.7. PRISTOJNOSTI DRŽAVNEGA SVETA

16.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Državni svet podaja mnenja in svetuje pri vseh zakonih ter zakonskih spremembah. Vlada potrebuje mnenje sveta še preden odda predlog zakona v poslansko zbornico. Le v nujnem primeru vladi ni treba pridobiti nasveta državnega sveta, vendar mora pred končnim odločanjem o zakonu mnenje sveta sprejeti poslanska zbornica. Če je poslanska zbornica že glasovala o posameznih členih zakona, h katerim svet še ni dodal svojega mnenja, ima pravico do komentarja v treh mesecih, sicer lahko poslanska zbornica glasuje o zakonu kot celoti.

V samem zakonodajnem postopku nima posebne vloge. Poslanska zbornica mora zakone in druge projekte potrditi na dveh zaporednih glasovanjih. Med obema glasovanjem morajo preteči trije meseci. Izjemoma se lahko poslanska zbornica odloči, da drugega glasovanja ne bo izvedla, vendar mora k taki odločitvi dati soglasje tudi državni svet. Zakon razglasi veliki vojvoda po treh mesecih od izglasovanja zakona v poslanski zbornici.

16.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Luksemburški državni svet nima možnosti začeti zakonodajnega postopka, vendar ima zakonodajno iniciativo.

16.7.1.2. AMANDMIRANJE

Luksemburški državni svet ima pravico dodajati amandmaje.

16.8. RAZMERJE DO IZVRŠILNE VEJE OBLASTI

Državni svet podaja mnenja k vsaki vladni uredbi ali pogodbi. Vlada mora pridobiti mnenje sveta o uredbi, preden jo predloži velikemu vojvodi. Ministrski predsednik lahko zahteva posvetovanje med vlado in državnim svetom glede vprašanj, ki zadevajo zakonodajo ali upravo. Posvetovanja vodi ministrski predsednik. Na izvršilno oblast ima državni svet vpliv le prek svojih mnenj, sicer nima drugih ustavnih pristojnosti v razmerju do vlade.

16.9. POSEBNE PRISTOJNOSTI

16.9.1. PRAVOSODNA FUNKCIJA

Izključna pristojnost, ki jo opravlja državni svet, je pravosodna funkcija, saj njegov 11-članski razpravni odbor (Comité du Contentieux) predstavlja vrhovno administrativno sodišče.

17. ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE

17.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Parlament je sestavljen iz treh centralnih elementov: House of Commons/ doma komun in House of Lords/ lordske zbornice in monarhije. Glavne naloge parlamenta se opravljajo znotraj dveh domov. V večini primerov morajo biti odločitve enega doma potrjene v drugem domu.

Glavne naloge parlamenta so:

- nadzorovanje dela vlade;
- ustvarjanje in spreminjanje zakonodaje;
- razprava o relevantnih zadevah;
- preverjanje in potrjevanje vladne porabe sredstev.

17.2. HOUSE OF LORDS – LORDSKA ZBORNICA

Lordska zbornica je drugi dom britanskega parlamenta. Je samostojna in dopolnjuje delo izvoljenega prvega doma – doma komun. Lordi si s člani doma komun delijo pristojnosti oblikovanja zakonodaje in nadzora nad delom vlade.

Lordi opravljajo tri glavne funkcije:

- ustvarjajo zakonodajo;
- natančno obravnavajo javno politiko;
- nadzirajo delovanje vlade.

Člani lordske zbornice prinašajo v parlament izkušnje s številnih področij. Veliko članov ostaja aktivnih na svojih strokovnih področjih. Imajo uspešne kariere na področju podjetništva, kulture, znanosti, športa, prava, izobraževanja, zdravstva, umetnosti, vojske, diplomacije in javnih storitev. Svoje znanje uporabljajo pri proučevanju zadev javnega pomena, ki zadevajo vse državljanke Velike Britanije.

17.3. SESTAVA

Trenutno ima lordska zbornica približno 825 članov. Večina jih ima dosmrtno članstvo, druge predstavlja 26 nadškofov in škofov ter 92 dednih članov. Zgornje število članov lordske zbornice ni omejeno.

Za lordsko zbornico je značilna svoboda misli, to je predvsem posledica tega, da večinski del članov ne pripada nobeni politični stranki.

Večina članov je imenovana zaradi svojih izkušenj, ki so jih pridobili izven parlamenta. Sodelovanje omogoča, da se v proces vključujejo tudi osebe, ki drugače ne bi imele možnosti sodelovati v političnem procesu in prispevati k razpravi o predlogih zakonov in poglobljeni razpravi o vladni politiki.

Člane lordske zbornice je mogoče razdeliti v naslednje skupine:

Doživljenjski člani: predstavljajo večino (približno 700 članov). Imenuje jih kraljica na predlog predsednika vlade. Vsak britanski, irski ali državljani Britanske skupnosti narodov (Commonwealth), ki je prebivalec Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske, plačuje davke in je star več kot 21 let, je lahko izvoljen oziroma se lahko prijavi, da postane član prek neodvisne komisije za imenovanje članov lordske zbornice.

Nadškofi in škofi: 26 članov lordske zbornice predstavljajo nadškofi in škofi anglikanske cerkve (nadškof Canterburyja, Yorka, škofi Londona, Durhama in Winchesterja in 21 drugih škofov anglikanske cerkve). Imenovani so na podlagi senioritete. Ko prenehajo biti nadškofi oziroma škofi, jim preneha tudi članstvo v lordski zbornici in jih naslednji najstarejši škof. Nadškofu Canterburyja je navadno podeljeno doživljenjsko članstvo.

Izvoljeni dedni člani: 1999 je Zakon o lordski zbornici odvzel pravico zasedanja in glasovanja večini dednih članov. 92 jih ostaja.

Člani v lordski zbornici sedijo glede na članstvo v stranki oziroma skupini, ki ji pripadajo. Vlada in glavna opozicijska stranka ali stranke imajo vsaka svojega vodjo, menedžerje (člane stranke, ki sklicujejo druge člane na glasovanje), ki organizirajo delo lordske zbornice in uradne govornike, ki sedijo v prvih vrstah. Tudi člani, ki ne pripadajo političnim strankam, imajo osebe, ki jih sklicujejo na glasovanje.

Za člane lordske zbornice ne morejo biti imenovane osebe, ki so v postopku stečaja, in lordi, obsojeni izdaje.

17.4. VODSTVO

Vodja lordske zbornice je predsednik lordov (lord speaker). Izvolijo ga člani lordske zbornice za dobo pet let.

Poleg nadzora nad postopki, ki potekajo v lordski zbornici, je njegova funkcija tudi, da zastopa lordsko zbornico doma in v tujini. V njegovi pristojnosti je tudi razlaga dela lordske zbornice in njenih prispevkov k parlamentarnemu delu.

Glavne naloge predsednika predstavljajo:

- nadzor nad delom lordske zbornice z »žaklja volne« (Woolsack);
- udeležba in govorjenje v imenu lordov na slavnostnih prireditvah in sestajanje z gostujočimi dostojanstveniki in vodji držav;
- predstavljanje lordov in razvijanje parlamentarnih odnosov v državah Britanske skupnosti narodov in razvijajočih se demokracijah;
- udeležba na mednarodnih parlamentarnih srečanjih z drugimi predsedniki parlamentov;
- predsedovanje odboru lordske zbornice (House Committee) glavnemu nadzornemu upravnemu telesu lordske zbornice s pristojnostjo za finančne zadeve;
- prevzemanje odgovornosti za nadzor nad parlamentarnim posestvom lordske zbornice;
- promocija programa dosegljivosti z namenom vključevanja javnosti v delo lordov, kar zaobjema tudi vključevanje članov lordske zbornice v šolske programe, ki so namenjeni predvsem mladini.

Na začetku vsakega zasedanja predsednik pride v dvorano, kjer predseduje z »žaklja volne«.

Glede na to, da si lordska zbornica sama določa pravila, predsednik nima disciplinskih pooblastil, ne zagotavlja reda (to pristojnost ima zbornica kot celota), ne določa vrstnega reda govorcev ali izbira amandmajev, ima pa pristojnost sprejemati glasove in zahteva delitev glasov, ko je to treba.

Podpredsedniki pomagajo predsedniku in v primeru predsednikove odsotnosti prav tako sedijo na »žaklju volne«. Vsi so lordi in lahko nadaljujejo delo kot člani strank tudi v času, ko opravljajo funkcijo podpredsednikov.

Predsednika lordske zbornice izvolijo člani lordske zbornice za dobo pet let z možnostjo enkratnega podaljšanja. Po izvolitvi predsednik lordske zbornice postane strankarsko neodvisen in nima pravice glasovanja; tudi v primeru neodločenega glasovanja.

17.5. NAČIN SESTAVE

Člane lordske zbornice imenuje kraljica na predlog predsednika vlade. Nekateri člani, ki nimajo strankarske pripadnosti, priporočijo samostojno telo – komisija za imenovanje lordske zbornice.

Komisija za imenovanje predlaga posameznike za položaje nestrankarskih doživljenjskih članov. Poleg tega preverja kandidate za doživljenjske člane, vključno tiste, ki jih predlagajo politične stranke z namenom zagotoviti najvišje standarde primernosti. Člane lahko predlaga javnost ali politične stranke. Ko njihove kandidate odobri predsednik vlade, formalni postopek imenovanja izvede kraljica.

Navadno celoten postopek od naznanitve potencialnega člana lordske zbornice, ki ga poda bodisi vlada bodisi komisija za imenovanje lordske zbornice do dejanskega imenovanja, traja nekaj tednov.

Preden kdorkoli postane član lordske zbornice, se mora odobriti naziv in se pripraviti dokumentacija. Patentna pisma (Letters Patent) izda kraljica in določajo doživljenjsko članstvo. Prejemniki postanejo člani, ko se patentna pisma zapečatijo. Od tega trenutka naprej lahko uporabljajo svoj naziv lord ali baronica, ne morejo pa še zasedati ali glasovati v lordski zbornici, preden niso predstavljeni. Z vabilom (the Writ of Summons), ki služi kot vstopnica, se člana pozove v lordsko zbornico. Novo vabilo se sestavi za vsakega člana po splošnih volitvah v parlament. Vabilu se priloži patentno pismo.

Predstavitve lordov je kratka, pet minut trajajoča svečanost, ki jo je treba opraviti pred začetkom dela. Navadno sta v lordski zbornici le dve predstavitvi na dan. Vsak nov član ima običajno dva podpornika (včasih iz politične stranke ali skupine). Po predstavitvi mora član zapriseči monarhu, ta pa mora ga potrditi, da lahko začne zasedati in ima pravico glasovanja v lordski zbornici. Člani morajo zapriseči pri predstavitvi v vsakem novoizvoljenem parlamentu in ob smrti monarha.

Prvi govor novega člana se opravi med razpravo in z njim si novi član prisluži spoštovanje ostalih članov. Po opravljenem govoru mu predsedujoči čestita in ga sprejme med člane.

Člani so lahko imenovani na podlagi strankarske pripadnosti z namenom, da bodo še okrepili položaj ene izmed treh najmočnejših strank v lordski zbornici. Navadno jih predlagajo z željo, da se bodo redno udeleževali zasedanj in kandidirali za enega izmed pomembnih položajev v njem – za člana stranke, ki je zadolžen za sklicevanje drugih članov na glasovanje ali za uradnega govornika.

Tipi posebnega članstva

Doživljenjsko članstvo lahko pridobijo člani doma komun kot pripadniki katerekoli stranke po prenehanju mandata.

Po odstopu se lahko predsedniku vlade priporoči »odstopne časti« za politike, njihove politične svetovalce in druge njihove podpornike.

Tradicionalno so bivši predsedniki doma komun imenovani za člane lordske zbornice na zahtevo doma komun.

Eno izmed imenovanj gre lahko tudi članu, ki ima ministrsko mesto, pa ni član parlamenta.

17.6. MANDAT

Član svoj mandat pridobi z zapečatenjem patentnih pisem oziroma v primerih dednih članov, ko sporočijo pridobitev svojega dednega naslova.

Člani lordske zbornice imajo doživljenjski mandat z izjemo škofov, ki jim članstvo preneha z upokojitvijo, ko dopolnijo 70 let, razen nadškofu Canterburyja, ki mu je navadno podeljeno doživljenjsko članstvo.

17.6.1.1. IMUNITETA

Imuniteta članov je omejena na izrečene in pisane besede in glasove, oddane znotraj parlamenta. Izjeme veljajo v primerih obrekovanja, klevetanja, prekrškov ali žaljenja. Imuniteto člani dobijo s pridobitvijo mandata.

Parlamentarna nedotakljivost – koncept obstaja v obliki parlamentarnega privilegija oziroma privilegija za člane in se nanaša na javne zadeve. Imuniteta se nanaša samo na civilne postopke in zaobjema vse prekrške, vendar varuje člane zgolj pred aretacijo in zaporno kaznijo. Izjeme veljajo v primerih, ko član noče dati varščine za mir, kadar je kaznovan zaradi preziranja sodišča oziroma kadar je pridržan na podlagi Zakona o duševnem zdravju.

Imuniteta ne onemogoča, da član lordske zbornice ne bi bil klican pred sodišče kot priča.

Imuniteta se ne nanaša na postopke, ki so se začeli proti članu lordske zbornice, preden je postal član. Obstaja možnost, da se članu odvzame imuniteta. Do tega pride zaradi obrekovanja in klevetanja.

V primeru preventivnega pripora ali izrečene zaporne kazni se lordi ne morejo udeleževati sej lordske zbornice.

17.7. PRISTOJNOSTI

Člani lordske zbornice skoraj polovico časa namenijo obravnavi predlogov zakonov. Predlog zakona morata obravnavati oba domova parlamenta, preden lahko postane zakon. Prek posameznih faz člani obravnavajo predlog zakona člen za členom, preden lahko postane uradni akt parlamenta.

Člani uporabljajo svoje široke delovne izkušnje pri obravnavi javne politike. Večina dela poteka v pristojnih odborih. Veliko odborov na svojih sejah zaslišuje strokovnjake zadevnega področja. Seje teh odborov so odprte za javnost.

Člani nadzirajo delo vlade med izpraševanjem in razpravami v zbornici, kjer so vladni ministri dolžni odgovarjati na zastavljena vprašanja. Seje so odprte za javnost, ki potek seje lahko spremlja iz galerijskega balkona nad sejno dvorano.

17.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

Lordska zbornica igra odločilno vlogo pri izboljševanju zakonov, osvetljevanju problemov in prispeva k njihovi učinkovitosti.

17.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Predlog zakona se lahko vloži v lordski zbornici ali domu komun razen finančnih zakonov – zakonodajni postopek se vedno začne v domu komun. Predlog zakona lahko vloži vlada, posamezni član lordske zbornice ali doma komun, posameznik ali organizacija. V zakonodajnem postopku gredo predlogi zakonov prek številnih faz, kjer jih morata potrditi oba domova parlamenta, preden jih lahko podpiše kraljica in postanejo veljavni zakoni.

Člani oddajo svoje glasove o predlogih zakonov tako, da se razvrstijo v dva kuloarja v dvorani – v enem se zberejo tisti, ki so s predlogom zakona zadovoljni, v drugem tisti, ki niso. Tam člane preštejejo števci glasov in referenti.

17.7.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

Da predlog zakona postane veljaven, mora čez naslednje faze zakonodajnega postopka:

Prvo branje: zakon je vložen/ prispe v parlament in je objavljen. Ta faza ne vsebuje nobene razprave ali odločanja.

Drugo branje: glavna razprava o namenu in ključnih področjih zakona. Člani podajo svoje mnenje o vidikih zakona in o tem, kakšne spremembe želijo. V tej fazi redko pride do glasovanja.

Faza na seji odbora: skrben pregled besedila predloga zakona vrstico za vrstico, skupaj s predlaganimi amandmaji. Glasovanje o tem, ali naj se sprejmejo predlagane spremembe ali ne. Gre za fazo najbolj natančnega pregleda zakona. Vsak izmed članov se lahko udeleži seje in vloži amandmaje v pisni obliki, ki se nato objavijo. Sledi obravnava o vseh amandmajih. Ni časovne omejitve glede trajanja razprave o amandmajih. Člani se lahko prijavijo k besedi kolikokrat želijo.

Faza poročila: nadaljnja obravnava besedila predloga zakona. Razpravlja se še o več amandmajih in ponovno glasuje o tem, ali naj se spremembe sprejmejo ali ne. Razprava je navadno krajša in hitrejša kot na odboru.

Tretje branje: »faza pospravljanja« - možnost za amandmiranje in glasovanje (vendar ne o zadevah, ki so bile obravnavane že v predhodnih fazah zakonodajnega postopka). Faza je osredotočena na to, da se zakon pripravi tako, da bo kar najbolj učinkovit.

Obravnava amandmajev drugega doma: vsak dom obravnava amandmaje drugega doma in glasuje o tem, ali amandmaje sprejme ali ne, ali pa sprejme kompromis. Večina zakonov je sprejetih na podlagi dogovorov, ki se zagotovijo s pošiljanjem predloga zakona iz enega doma v drugega – znano tudi kot »pingpong«.

Uradna kraljeva potrditev novega zakona: ko se oba domova sporazumeta o končni vsebini, predlog zakona odobri tudi kraljica in predlog zakona postane zakon.

17.7.1.3. AMANDMIRANJE

Amandma lahko vloži vsak član lordske zbornice. Člani vložijo seznam amandmajev, ki se nato v podrobnosti obravnavajo na odboru, v fazi poročila in v fazi tretjega branja. Na seznamu so amandmaji navedeni v vrstnem redu, v katerem vplivajo na tekst predloga zakona. Amandmaje se navadno pred vsako razpravo združuje v skupine.

Po tem, ko se opravi razprava o posameznem amandmaju, vlada nakaže, ali bo predlog sprejela ali zavrnila. Če vlada nima namena sprejeti amandmaja, ima član, ki ga je vložil, možnost, da ga umakne ali zahteva glasovanje.

17.7.1.4. VETO

Lordska zbornica nima prisojnosti vlaganja veta na zakone, ki jih potrdi dom komun, razen na zakone, ki bi podaljšali mandat parlamenta na več kot pet let.

17.8. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Člani lordske zbornice prek zastavljanja vprašanj in razprav igrajo pomembno vlogo pri preverjanju in izpodbijanju odločitev in dejanj vlade.

17.8.1.1. VPRAŠANJA LORDOV

Člani vprašanja ministrom zastavljajo bodisi v času sej bodisi pisno ali pa jih pozivajo, da se izjavijo o razpravah na posamezno relevantno temo. Vsakdo lahko spremlja zasedanje lordske zbornice, ko se ministrom zastavljajo vprašanja, vstop v zbornico je takrat prost, omogočen pa je tudi prenos prek spleta.

Polurni termin za zastavljanje vprašanj je predviden na začetku dela od ponedeljka do četrтка. Člani lahko ministrom zastavijo maksimalno štiri vprašanja. Ko vladni govornik odgovori na prvotna vprašanja, obstaja možnost za kratko zastavitev dodatnih vprašanj, na katera mora odgovoriti vladni govornik.

Na pisno zastavljena vprašanja je treba odgovoriti v dveh tednih in se objavljajo v poročilu o razpravah lordov.

Vladni ministri prav tako prek svojih izjav napovedujejo pomembne politične iniciative in poročila o nacionalnih in mednarodnih zadevah v lordski zbornici. Stališča so navadno predstavljena v obeh domovih in jim sledi zastavljanje kratkih vprašanj in podajanje ugotovitev v lordski zbornici.

Vprašanja, ki jih ministrom zastavljajo člani lordske zbornice, so predhodno natisnjena in v odgovor predložena pristojnemu ministru.

17.8.1.2. RAZPRAVE

Veliko članov ima relevantne izkušnje iz industrije, poklicev in različnih organizacij, te pa lahko dodobra izkoristijo v času razprav v lordski zbornici, ki se jih lahko udeležuje tudi zainteresirana javnost.

Obstajajo tri vrste razprav:

- splošne razprave (večinoma so ob četrčkih): ena ali dve krajši razpravi, ki navadno trajata okoli pet ur. Vsaka stranka ima možnost predlagati takšne razprave, prav tako imajo člani brez funkcij možnost dati na glasovanje predlog za splošno razpravo;

- kratke razprave: te so ob koncu dela ali med večerjo in lahko trajajo 60 do 90 minut. Tedensko (ob četrtek) je predviden enourni časovni termin za zastavljanje vprašanj na določeno temo. Člani brez funkcij imajo možnost dati na glasovanje predlog za kratko razpravo;
- razprave glede poročil odborov o splošnih zadevah dneva: te nimajo časovne omejitve.

17.9. SEJE

Lordska zbornica ima enoletno zasedanje, ki se uradno začne novembra z nagoovorom monarha, ki je edini pristojen za sklic nove seje in zaključek pretekle.

V praksi se lordska zbornica sestaja večkrat.

Delovni dnevi lordske zbornice so ponedeljki in toriki od 14.30, srede od 15. ure, četrтки od 11. ure in nekateri petki od 10. ure. Lordska zbornica večinoma zaseda do 22. ali 23. ure, včasih tudi celo noč.

17.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Odbor za zadeve Evropske unije je odbor, ki proučuje zakonodajo Evropske unije in posledice, ki jih bo imela na Združeno kraljestvo. Prav tako proučuje druge zadeve Evropske unije, preden se glede njih sprejemajo dokončne odločitve, in nadzira dejanja vlade na ravni Evropske unije. Odbor proučuje predloge evropske zakonodaje in dela povzetke in poročila o bistvenih informacijah ter jih posreduje javnosti in članom parlamenta v vednost. Lordski zbornici, vladi in evropskim institucijam osvetljuje probleme, na katere naleti. Z drugimi parlamenti držav članic in Evropskim parlamentom sodeluje glede evropskih zadev. Proučuje vladne odločitve in jim nalaga, da naj premisli, kaj dela in zakaj. Prek odločitev o proučitvenem pridržku (Scrutiny Reserve Resolution) člani odbora vplivajo na vladna pogajanja z drugimi državami članicami – ministri ne podpisujejo predlogov Evropske unije, dokler ne dobijo odobritve odbora.

Odbor ima 6 pododborov, ki se osredotočajo na posamične zadeve (energija in okolje, zunanji odnosi, finančne zadeve, notranje zadeve, notranji trg in pravosodje).

18. ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

18.1. SESTAVA PREDSTAVNIŠKEGA TELESA

Nemški parlament je sestavljen iz dveh domov, in sicer Bundestaga/ zvezni zbor in Bundesrata/ zvezni svet, ki skupaj predstavljata predstavniško telo. Nemčija je federalna država, vendar kljub temu oba domova nista enakopravna; zvezni zbor ima namreč širše pristojnosti.

18.2. BUNDESRAT – FEDERAL COUNCIL – ZVEZNI SVET

Bundesrat/ zvezni svet predstavlja posamezne zvezne dežele in v tem okviru ščiti interese dežel. Skrbi za to, da so politične in administrativne izkušnje dežel vključene v zvezno administracijo in zakonodajo Evropske unije. Kot ustavni organ nosi odgovornost Zvezne republike Nemčije. Deluje kot protiutež Bundestagu/ zveznemu zboru in zvezni vladi ter je vez med deželami in zvezno državo. Prek njega dežele direktno izvršujejo oblast.

18.3. SESTAVA

Predstavniki zveznega sveta niso izvoljeni neposredno, temveč posredno prek volitev v parlamente posameznih zveznih dežel. Zvezni svet je stalno telo, čigar sestava je odvisna od vsakokratne sestave parlamenta zveznih dežel. Volivci prek neposrednih volitev v deželne parlamente določijo posameznike, ki jih lahko imenujejo v zvezni svet. Člani zveznega sveta so izvoljeni izmed članov deželnih vlad.

18.4. VODSTVO

Vsako leto 1. novembra člani zveznega sveta izvolijo novo predsedstvo, ki je sestavljeno iz predsednika zveznega sveta in dveh podpredsednikov. Vrstni red predsedstva zveznemu svetu je določen na podlagi rotacijskega sistema, pri katerem se upošteva število prebivalcev posameznih zveznih dežel, kar omogoča spoštovanje načela enakosti vseh zveznih dežel pri predsedovanju zveznemu svetu. Podpredsednika sta bivši in prihodnji predsednik zveznega sveta.

Dolžnosti predsedstva so sestava bilance zveznega sveta in sprejemanje pomembnih odločitev glede dela sveta v primerih, ko ne gre za odločitve, ki se

sprejemajo na plenarnih zasedanjih. Predsednikova naloga je predvsem vodenje zveznega sveta, saj je predstavnik Zvezne republike Nemčije v vseh zadevah, ki sodijo v pristojnosti tega organa.

18.5. NAČIN SESTAVE

V zveznem svetu je 69 članov, ki jih imenujejo posamezne zvezne dežele in imajo skupaj pravico do 69 glasov. Vsaka dežela ima vsaj tri glasove, dežele z več kot 2.000.000 prebivalcev imajo štiri glasove, dežele z več kot 6.000.000 prebivalcev imajo pet glasov, dežele z več kot 7.000.000 prebivalcev pa šest glasov. Za sprejem večine odločitev je potrebna absolutna večina t. j. 35 glasov, za nekatere odločitve pa dvotretjinska večina t. j. 46 glasov.

18.6. MANDAT

Člani zveznega sveta imajo dvojno vlogo, t. j. hkrati so člani federalne dežele, ki jo predstavljajo, in člani zveznega sveta. Predstavniki so vezani na delo federalnih enot in nimajo »svobodnega mandata«.

Trajanje mandata člana zveznega sveta ni poenoteno, temveč ga vsaka dežela ureja skladno s pravili o trajanju mandata v deželni vladi, ki jo predstavlja. Če posameznik zapusti predstavništvo zvezne dežele ali mu ta odvzame članstvo, mu avtomatično preneha tudi mandat v zveznem svetu.

18.7. PRISTOJNOSTI ZVEZNEGA SVETA

18.7.1. V OKVIRU ZAKONODAJNEGA POSTOPKA

18.7.1.1. ZAKONODAJNA INICIATIVA

Zvezni svet lahko predloži predlog zakona zveznemu zboru, ki omenjene predloge zakona obravnava enako kot tiste, ki jih v zakonodajni postopek predložijo člani zveznega zbora ali zvezna vlada. Vlada mora v šestih tednih, v posebnih primerih pa v treh ali devetih tednih, komentirati predlog zakona. Zvezni zbor lahko zakonodajni predlog zavrne, pri čemer v teh primerih soglasja ni moč doseči v posredovalnem odboru. Zaradi ozkih pristojnosti, ki jih ima zvezni svet v okviru tega postopka, vplaga le malo zakonodajnih predlogov.

18.7.1.2. ZAKONODAJNI POSTOPEK

V primeru sprejema »executive bills« ima zvezni svet prvo besedo (first say), kar pomeni, da lahko v šestih tednih poda mnenje glede zakonodajnega predloga, v

posebnih primerih pa ima za to na voljo tri ali devet tednov. V tem primeru v okviru komisij zvezni svet presoja zakonodajo (ustavnost, tehnično ustreznost, finančne in politične faktorje) in predlaga amandmaje, podaja komentarje in alternative sprejetim rešitvam. V prvem branju mnenje zveznega sveta ni zavezujoče, vendar lahko nakazuje na končno odločitev zveznega sveta v drugem branju. Pred drugim branjem sta zveznemu zboru posredovani mnenji zveznega sveta in vlade.

V drugem branju zvezni svet preveri, ali je bilo pri sprejemu zakona upoštevano mnenje sveta. Če zakon vključuje predloge sveta, se zakonodajni postopek konča v tej fazi. Če zvezni svet ni zadovoljen s sprejetim zakonskim predlogom, lahko v treh tednih skliče mediacijski odbor. Zvezni svet mora na seji z absolutno večino podati predloge amandmajev skupaj z utemeljitvijo.

18.7.1.3. ZAKONI, KI ZAHTEVAJO SOGLASJE ZVEZNEGA SVETA (CONSENT BILLS)

To so zakoni, ki tako močno vplivajo na položaj in pristojnosti dežel, da ne morejo biti sprejeti brez izrecnega soglasja zveznega sveta. Če zvezni svet dokončno glasuje proti omenjenemu zakonu, ta ne more biti sprejet. V tem primeru lahko zvezni zbor in zvezni svet oblikujeta mediacijski odbor z željo po dosegu kompromisa glede omenjenega zakonodajnega predloga. V tem primeru govorimo tudi o veto funkciji zveznega sveta, ki je izredno močna, saj je polovica zakonov takšne vrste.

Kategorije zakonov, ki potrebujejo soglasje zveznega sveta, so:

- ustavni zakoni, za katerih sprejem zvezni svet potrebuje dvotretjinsko večino;
- zakoni, ki vplivajo na proračune dežel (predvsem tisti, ki urejajo davke);
- zakoni, ki vplivajo na administrativno jurisdikcijo dežel (tudi če zakon vsebuje zgolj en člen glede administrativne jurisdikcije dežel, mora zvezni svet dati soglasje k celotnemu zakonu).

18.7.1.4. ZAKONI, KI NE POTREBUJEJO SOGLASJA ZVEZNEGA SVETA (OBJECTION BILLS)

Zvezni svet sodeluje tudi pri sprejemu zakonov, za katere ni nujno njegovo soglasje. Če svet z dvotretjinsko večino poda komentar na zakonodajni predlog v dveh tednih po koncu zasedanja mediacijskega odbora, mora zbor zakon podvreči še enemu branju. Zvezni zbor lahko preglasuje omenjeni komentar z dvotretjinsko večino. Če je odločitev zveznega sveta preglasovana, je tak zakon sprejet in promulgiran. Če zvezni zbor komentarja ne preglasuje, se šteje, da zakon ni sprejet.

18.7.1.5. UREDBE

To so zavezujoča pravila za implementacijo zakonodaje. Soglasje zveznega sveta je predpisano za nekatere vladne uredbe in akte posameznih ministrstev. Večina nadzora nad omenjenimi akti je opravljenega v odborih zveznega sveta. Na plenarnih zasedanjih je manj pozornosti namenjene tem temam. Vloga sveta je pomembna, saj lahko na enak način kot drugi udeleženci vpliva na sprejem uredbe. Večkrat je soglasje podano hkrati s predlogom za amandmiranje določenih členov. Glede teh zadev ni mogoče uporabiti mediacijskega odbora.

18.7.2. NADZORNA FUNKCIJA NAD VLADO

Vlada mora zvezni svet informirati o vseh svojih ukrepih in delu, ne zgolj o zakonodajnih postopkih. Te informacije mora vlada ažurno pošiljati v čim krajšem času. Zvezni svet lahko vlado ali kateregakoli predstavnika vlade pozove na seje odbora ali plenarna zasedanja, kjer mu lahko postavlja vprašanja. Člani vlade se lahko udeležujejo sej odborov in plenarnih zasedanj zveznega sveta in na njih kadarkoli spregovorijo, česar pa predstavniki vlade ne počnejo pogosto.

18.8. POSEBNE PRISTOJNOSTI

Zvezni svet z dvotretjinsko večino izvoli polovico članov zveznega ustavnega sodišča, obenem pa lahko vlaga ustavne pritožbe in priča v postopkih pred zveznim ustavnim sodiščem. Imenuje tudi člane zvezne zaposlitvene agencije in drugih javnih organov. Lahko predlaga kandidate za številne funkcije, pri čemer je za določene funkcije kot poseben pogoj določeno soglasje zveznega sveta. V primeru razglasitve izrednih razmer (vojnega stanja, ipd) je nujno soglasje zveznega sveta.

Če predsednik Zvezne republike Nemčije ni več zmožen opravljanja svoje funkcije, jo prevzame predsednik zveznega sveta.

18.9. SEJE

Zvezni svet zaseda na plenarnih zasedanjih vsake tri do štiri tedne in obravnava do 80 točk (običajno 50–60), pri čemer so izpostavljene in natančneje obravnavane zgolj dve ali tri zadeve. Glede drugih točk dnevnega reda predstavniki zveznih dežel podajo svoje stališče v pisni obliki, po navadi brez ustne obrazložitve. Ko je le možno, se glasuje o zadevah skupaj tako, da se čas zasedanja skrajša na približno tri do štiri ure. Odločitve o vseh zakonodajnih predlogih se sprejema na plenarnih sejah.

18.10. ZADEVE EVROPSKE UNIJE

Vlada mora v najkrajšem možnem času zveznemu svetu in zveznemu zboru posredovati informacije o vseh aktivnostih Evropske unije. Zvezni svet, ki ga pri nujnih zadevah glede Evropske unije predstavlja odbor za evropske zadeve, podaja mnenja na predloge uredb in direktiv. Če zadeva, ki jo obravnava uredba/direktiva spada v pristojnost zveze, mora odbor mnenje zveznega sveta natančno proučiti («due consideration»). Če zakonodaja primarno zadeva jurisdikcijo, strukturo in administrativne postopke dežel, je mnenje zveznega sveta ključno. To velja predvsem na področju integracije, zunanjih zadev in varnosti. V primeru nesoglasja med vlado in zveznim svetom se upošteva odločitev zveznega sveta, ki je sprejeta z dvotretjinsko večino. Zvezni svet ima omejeno vlogo pri sprejemanju aktov o zadolževanju, saj mora tu soglašati tudi vlada.

LITERATURA

<https://www.parlament.ba/>

<http://www.psp.cz/en/sqw/hp.sqw>

<http://www.senat.cz/index-eng.php>

<https://www.senat.fr/lng/en/>

<http://www.assemblee-nationale.fr/>

<http://www.oireachtas.ie/parliament/>

<http://www.senato.it/home>

<http://www.camera.it/leg17/1>

https://www.senate.be/www/?Mlval=/index_senate&LANG=nl

https://www.eerstekamer.nl/begrip/english_2

<http://www.senado.es/web/conocersenado/temasclave/cortesgenerales/index.html?lang=en>

<https://www.parlament.gv.at/ENGL/PERK/NRBRBV/BR/>

<http://www.belarus.by/en/government/parliament>

<https://www.senat.gov.pl/en/>

<http://www.ds-rs.si/>

<https://www.senat.ro/>

<http://www.council.gov.ru/en/about/>

<https://www.ch.ch/en/parliamentarian/>

<http://www.parliament.uk/business/lords/>

<http://www.bundesrat.de/EN/homepage/homepage-node.html>

<http://www.conseil-etat.public.lu/fr.html>

